

INTERVJU: LEO MARTIN | IGOR MAROJEVIĆ

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; Crna Gora 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

cena 200 DIN

01164

9 770353 802002

VREME

broj 1234
28. avgust 2014.

**INTERVJU:
ZORAN ŽIVKOVIĆ**

**PATETIKA
UMESTO
REFORMI**

Ново!

ЗЛАТИБОРАЦ®

ПИЛЕЋА
ЧАЈНА
КОБАСИЦА

ЗА НОВЕ СТИЛОВЕ УЖИВАЊА
У ПРАВОМ ДЕЛИКАТЕСУ
ПИЛЕЋА ЧАЈНА КОБАСИЦА

izdavač

NP "VREME" d.o.o.

Trg Republike 5, Beograd

direktor

Stevan Ristić

pomoćnik direktora

Vojislav Milošević

finansijski direktor

Daniela Vesić

glavni urednik

Dragoljub Žarković

odgovorni urednik

Filip Švarn

pomoćnici glavnog urednika

Jovana Gligorićević, Momir Turudić

sekretarijat

Ana Aleksić, Mirjana Kalezić

redakcija

Aleksandar Anđić (foto),

Muharem Bazdulj, Dimitrije Boarov,

Slobodan Bubnjević, Sonja Čirić,

Zora Drčelić, Slobodan Georgijev,

Nebojša Grujić (kultura),

Andrej Ivanji (svet),

Jelena Jorgačević, Tatjana Jovanović,

Jasmina Lazić, Zoran Majdin,

Radmilo Marković, Saša Marković,

Ivana Milanović Hrašovec,

Milovan Milenković, Milan Milošević,

Tamara Nikčević, Teofil Pančić,

Saša Rakezić, Mirko Rudić,

Tamara Skrozza, Zoran Stanojević,

Tatjana Tagirov, Dragan Todorović,

Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić,

Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija

Dragoslav Grujić (arhiva)

Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija

Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković,

Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić,

lektori: Katarina Pantić,

Živana Rašković, Ivana Smolović;

korektori: Nikola Dragomirović,

Marko Tasić, Stanica Milošević

internet izdanje

www.vreme.com

Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata

Nikola Čulafić, Milan Radović

računovodstvo

Slavica Spasojević

marketing

Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa

Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028

COBISS.SR-ID 16907266

04 **Zoom:** Konferencija u Berlinu06 **Fenol u zgradama:** Nešto mnogo smrdi10 **Gradski prevoz u Beogradu:**

Sistem na ivici održivosti

12 **Lični stav:** Dragan Đilas14 **Železnice Srbije:** Voz bez voznog reda16 **Intervju:** Zoran Živković21 **Život i vlast:** Udarnik našeg doba22 **Na licu mesta:** Kolektivni centar u Krnjači24 **Jarinje:** Čuvari prelaza25 **Nuspojave:** Busplus, povratak sa osvetom**KULTURA**26 **Intervju:** Leo Martin30 **Knjige:** „Reklamokratija“ Frederika Pola i S.

M. Kornbluta

32 **Izložba:** Slike i crteži Danice Jovanović

(1886–1914)

34 **Knjige:**

„Givensova pravda“ Elmora Lenarda

36 **Intervju:** Igor Marojević39 **Reč o delu:** Koncert Rita Braga41 **TV Manijak:** Poliveni “Versace”**SVET**42 **Ukrajina:** U Donjecku ništa novo46 **Kultura ratovanja:**

Seča glava i ubistvo džojstikom

50 **Francuska:** Kriza vlade**MOZAIK**52 **Crkva na filmu:** O popovima i ljudima58 **Svetsko prvenstvo u košarci:**

Četvrtfinale kao uspeh

59 **Navigator:** Kome ti to odbijaš poziv60 **Strip:** Radost telefoniranja (2)62 **Vreme uživanja:** Komarci

Za nesnosan smrad u pojedinim novoizgrađenim zgradama u Beogradu optužen je fenol, koji se inače koristi kao dezinfekciono sredstvo, a ujedno i brzo i lako isparava. Sve i da ga je bilo u materijalima tokom gradnje, do sad bi sto puta ispario

PIŠE: ZORAN MAJGIN

Organizacija Islamska država (ID) objavila je snimak na kome njen pripadnik seče glavu američkom novinaru Džejsmu Foliju. Egzekutor preti i da će ID ubiti još jednog zarobljenika i poručuje da njegov život zavisi od sledećeg poteza Baraka Obame. Sa druge strane, zapadne vojne sile uzvraćaju “civilizovanim” napadima iz vazduha i strogo vode računa da krvave slike “kolateralnih” žrtava ne procure u javnost

PIŠE: MOMIR TURUDIĆ

I u srpskoj i u hrvatskoj kinematografiji preovlađuje kritika crkve. Ali srpski filmovi ne preispituju religiju, njena pravila ili ponašanje sveštenstva na dublji način, pa je kritika crkve obično usputna. Sa druge strane, hrvatski film mnogo dublje promišlja o tome

PIŠE: JELENA JORGAČEVIĆ

Na naslovnoj strani: Zoran Živković

Foto: Aleksandar Anđić

Konferencija u Berlinu: Pusti pužu rogove... ako nećeš pustiti, ja ću tebe ubiti, sekirom po glavi, u zelenoj travi

Aleksandar Vučić je besmislenom konferencijom za novinare, a povodom opšteg upozorenja zemljama kandidatima za prijem u EU i onima koji tek nameravaju da se pridruže tom društvu lovaca "na suknju Angele Merkel" – pokazao "odlučnost u nemoći"

BALKAN:

STO GODINA PRE I DANAS

Na poziv Angele Merkel, u danu kada je ovaj primerak "Vremena" pred čitaocima, u Berlinu će biti održana konferencija o Zapadnom Balkanu. Konferenciji prisustvuju premijeri, šefovi diplomatije i privrede Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Makedonije, Albanije i Kosova.

U radu konferencije učestvuju i predsednik Evropske komisije Žoze Manuel Barozo i komesari za proširenje i energetiku, Štefan File i Ginter Etinger, a očekuje se i učešće visokih predstavnika Hrvatske, Slovenije, Austrije i Francuske.

Očekivanja su vrlo raznovrsna. Svi su došli s nadom, ali i sa zebljom, ali u moći je političkog jezika, diplomatskih formula i, napokon, lokalnih medijskih domunđavanja s vlastima da javnost celokupne nesretne balkanske vukojebine uvere da "smo baš mi pobedili".

Najradikalnije je celu stvar kritikovao Jovo Bakić, koji je u autorskom tekstu za "Politiku" napisao: "Najveća je nesreća, međutim, što od razbijanja Jugoslavije ne postoji kritična masa na Balkanu koja bi opet, kao pre 100 godina, obrazovala politiku 'Balkan balkanskim narodima', čiji je Jugoslavija bila glavni i najmoćniji izdanak. Ovako, uopšte međusobno posvađani Balkanci, a naročito Južni Sloveni, moraju sa blaženim zadovoljstvom slaboumnih izmećara ili tugom i besom poraženih buntovnika slušati licemerne balkanističke lekcije kancelarke Merkel kako se balkanske države 'ne smeju prerano prepustiti same sebi', jer se na Balkanu napredak odvija 'tempom puža'. Tako se stara imperijalna kulturegerska politika, prekinuta stvaranjem dveju Jugoslavija nakon oba svetska rata, s krajem Jugoslavije svom snagom vratila na Balkan."

POLITIKA DUBOKOG NAKLONA:

MIŠKOVIĆ OBRAO JABUKE

Brzinu puža nije izmislio Jovo Bakić već je to pre neki dan izrečena ocena najmoćnijeg političara Evrope i teško je ne složiti se s njom. Ali, koliko to govori o "nama Balkancima" toliko govori i o neefikasnosti Evrope i vrlo često o "vrbovom klinu" svake evropske politike – poverenju u one koji joj se najviše udvaraju pa svaki čas ispada da je njihov puž brži od našeg puža.

Tu Srbija, u svetlu ukrajinske krize koja postaje primarno pitanje celokupne politike EU, ne prednjači, ali ni ne zaostaje. Priznali smo, deklarativno, teritorijalni integritet Ukrajine – a kao da smo mogli nešto drugo da uradimo – i politikom "dubok naklon na sve četiri strane" sačuvali nešto obraza, dočim su Crnogorci, na primer, uveli "sankcije" Rusiji i sad ispade da oni prednjače: samo još da obezbede uslove za fer političku konkurenciju, borbu protiv korupcije, medij-sku ravnopravnost i još jedno pet, šest uslova koji su jednaki za sve zemlje nesrećnog i nesređenog regiona.

Aleksandar Vučić je većim spinovanjem i besmislenom konferencijom za novinare, a povodom opšteg upozorenja zemljama kandidatima za prijem u EU i onima koji tek nameravaju da se pridruže tom društvu lovaca "na suknju Angele Merkel" – kako ne bi bilo lepo da državnim intervencionizmom u poljoprivredi potkopaju efikasnost evropskih sankcija Rusiji, odnosno iskoriste ruski odgovor za svoju korist – pokazao "odlučnost u nemoći".

Nemamo mi šta da prodamo Rusima niti imamo para da kratkoročno subvencionišemo bilo kakvu proizvodnju u agraru. Mišković je, recimo, kad ga je Vučić već spomenuo, sve jabuke već prodao Rusima i sad bi ritualno mogao da ubere onih dvadesetak komada što mu rastu na terasi

foto: A. Andić

ispred kancelarije. Kako će on i drugi pomenuti "poljoprivredni tajkuni" da povećaju "proizvodnju odojčadi" i koliko traje i koliko košta put od krmačine sise do svinjskog buta u ruskim mesarama? O tome pametne države misle na vreme i ugrađuju politiku subvencija na dugi rok, a ne misle o tome kad se ukaže mogućnost neke špekulacije.

Pre će ovde biti obrnuto. Izvozićemo u Rusiju kao i do sada, dakle, minimalno. EU će suočena s viškovima sopstvenih proizvoda smanjiti kupovinu naših i još će gledati da poveća prodaju sopstvenih proizvoda u Srbiji. Što bi rekao Džoni Štulić: "Balkane moji!"

IDE MILE LAJKOVAČKOM PRUGOM: ŠTA ČEKA DODIKA?

Ima tu, međutim, i zanimljivih političkih pitanja. Jedno od tih je sigurno – pitanje Republike Srpske. U predvečerje berlinske konferencije Vučić je izjavio da na oktobarskim izborima u Srpskoj neće podržati Milorada Dodika, odnosno da neće podržati nijednu stranku niti ličnost. Iz Berlina mu već tapšu.

To je odnekud stvorilo, preko noći, uverenje da će Dodik izgubiti izbore i eto nama "Dejtona dva", koji će "formulaciju federacije učiniti efikasnom".

Posle Kosova na red je došla Srpska. Ne greši onaj ko veruje da će time biti zatvoren krug odricanja od onoga što se nekad smatralo primarnim interesom Srbije na Zapadnom Balkanu. Radio slobodna Evropa dobro je osetio temu i za sagovornike je pozvao dežurnog profesora i diplomatu Predraga Simića, uvek na službi javnom i svakom drugom servisu, i Envera Kazaza, profesora iz Sarajeva.

Evo šta oni kažu. Simić: "Ovo jeste zaokret Beograda i verovatno do njega dolazi u trenutku kada se Nemačka priprema da održi sastanak sa zemljama Zapadnog Balkana na kome će BiH biti u centru pažnje, bar sudeći prema vestima

koje stižu iz Nemačke. Prema tome, lako se može dogoditi da upravo i glavna meta tog sastanka bude Milorad Dodik."

Vučićeva izjava uneće stabilnost i u BiH i u regionu, a u Republici Srpskoj ohrabrenje za ujedinjenu opoziciju – ocenjuje sarajevski profesor Enver Kazaz.

"Vučić nastavlja sa svojom politikom koja je prema BiH daleko korektnija nego sve politike prethodnih vlada u Srbiji", smatra Kazaz.

Da li je to ujedno ozbiljnija podrška Beograda jedinstvenoj BiH, otklon od Dodikove politike otvorenog prekodrinškog očijukanja i okretanja glave od Sarajeva? Predrag Simić smatra da je to politika podrške politici koju SAD i EU budu vodile, ma kakva ona bila.

"Mislim da je to politika koju Beograd vodi od izbora u maju 2012. godine. Ide na punu kooperativnost sa zahtevima zapadne međunarodne zajednice, SAD i EU, u ovom slučaju pre svega SAD. Beograd u ovom trenutku nema snage za bilo kakvu drugu politiku, osim da prihvata to što je politika Zapada na Zapadnom Balkanu. Ravnoteža snaga je promenjena i došlo je vreme za promenu koja će BiH učiniti bližom ciljevima Sarajeva", objašnjava Simić.

Profesor Kazaz smatra da će Vučićeva poruka uticati na Dodikov rejting.

"Bez sumnje da je Dodik bio neko ko se, zajedno sa Tadićem, pojavljivao kao gospodar svih Srba. I da su u ovom trenutku Dodikove političke akcije u potpunom padu. Treba reći da Vučić nije bio naklonjen Dodiku ni ranije. Jasan je Vučićev stav prema Dodiku, a jasno je, takođe, da se opozicija na prostoru RS ujedinila da konačno sruši taj režim. Sigurno je jedno: Dodik je izvjesni gubitnik izbora u oktobru. I Vučićeva izjava je samo jedan od kamenčića koji ga gura na političko dno", tvrdi profesor Kazaz.

Ama, ne sekirajte se. Kad srpski mediji to obrade, biće da je naš puž najbrži!

NEŠTO MNOGO

Za nesnosan smrad u pojedinim novoizgrađenim zgradama u Beogradu optužen je fenol, koji se inače koristi kao dezinfekciono sredstvo, a ujedno i brzo i lako isparava. Sve i da ga je bilo u materijalima tokom gradnje, do sad bi sto puta ispario

Da li je slučajnost ili neke veze ipak ima, tek baš u vreme kad se predizborni baraž na Bus plus "baražistima" vrlo neprijatno vratio pravo u lice, naprasno je otkriveno da u nekim stanovima u zgradama izgrađenim pod pokroviteljstvom Republičke građevinske direkcije "nešto smrdi".

SMRDI

**NEPRAVILNO
RASPOREĐEN
NEPRIJATAN MIRIS:
Jedna od spornih zgrada**

fotografije: Večernje novosti

Višnja vlast, ozbiljna i odgovorna kva jeste, reagovala je munjevito: stana-rima je ponudila da se o trošku države iz svojih stanova ise, da o istom trošku iznajme druge stanove i u njima ostanu sve dok se ne nađe neko rešenje. Za početak da se odgonetne šta to smrdi, ko je za to odgovoran, potom i da se pronađe način kako da se smrad ubije.

Dan pošto su tabloidi, što štampani što elektronski, objavili vest da u tim-i-tim zgradama nešto opasno smrdi, ti isti tabloidi su našli i šta smrdi. Ništa manje nego fenol! Odmah potom otkriveno je i kako se fenol u stanove uselio: prošvercovao se, pišu, kao slepi putnik "oplatola", pomoćnog građevinskog sredstva kojim se olakšava odvajanje oplate od izlivenog

betona – otud mu i naziv. Pronađen je i krivac – kompanija "Ekosekund", registrovana za "ponovnu upotrebu razvrstanih materijala" što je sinonim za reciklažu, igrom slučaja u većinskom vlasništvu Nebojše Atanackovića, inače predsednika Unije poslodavaca, predsednika Upravnog odbora akcionarskog društva "Nafta", čoveka ne baš omiljenog u širokoj publici, što zbog toga što je predstavnik "krupnog kapitala", što zbog zagovaranja još rigidnijih odredbi Zakona o radu. Našlo bi se podosta toga još, ali dovoljno je i ovo.

SMRAD-ČORBA

Višnja vlast je forenzički nalaz tabloida primila zdravo za gotovo – Inspekcija za zaštitu životne sredine je podnela prijavu protiv ove kompanije jer "nije uskladila rad s propisima", te joj privremeno zabranila preradu korišćenog ulja dok se ne proveri da li proizvodi i sirovi-na mogu štetiti životnoj sredini, bez obzira na to što nema dokaza da je oplatom uzrok smrada, niti da je baš taj oplatom, a ne možda nekog drugog proizvođača. Istini za volju, nema dokaza ni da je fenol "taj", ali eto: kad u nazovi novinama piše, mora da je tako.

U "Ekosekundu" su, naravno, negirali i najmanju mogućnost da se u njihovom oplatomu može naći nedozvoljena količina fenola, da poseduju licenciranu tehnologiju za preradu, kao i da je resorno ministarstvo "aminovalo" proces, da su svi papiri "čisti i uredni"... U tome i jeste gvint, odgovaraju tabloidi: proces je aminovala ona (bivša, znamo mi koja) vlast, zna se i u čijem je resoru ekologija bila – pisali su ti isti tabloidi onoliko o tome, u međuvremenu su propisi nešto i izmenjeni pa onaj amin više ne važi, nego mora novi i tako to...

I eto, zgodilo se, ili se pak s namerom tako namestilo, da se na sceni osvetljenoj tabloidskim reflektorima nađu nekadašnja vlast, koja je i inače kriva za sve što nam se događa ili će tek da nam se dogodi, i jedan kapitalista liberalne

orijentacije, a sa druge vlasnici "smrdljivih" stanova i nova napredna i reformski orijentisana aktuelna višnja vlast rešena da ih zaštiti – idealni sastojci za dobru "smrad-čorbu", adekvatno toplo predjelo za sve ono šta nas na jesenjem jelovniku očekuje.

Na samom početku ove takoreći afe-re pojavile su se i neke ozbiljne nelogičnosti: recimo, ne smrde svi stanovi isto, u nekima kažu da "ne da smrdi, nego za oči štipa", u nekima nije baš tako nego je "samo neprijatno", u nekima jedva da se oseća, a u nekima uopšte ne. Da enigma bude veća, stanovi sa sličnim/istim smrd-statusom – intenzitetom i bojom smrada, nisu grupisani, već razbacani po objektu.

Vlast je iskazala i posebnu brigu za zdravlje ugroženih stanara: svakome ko je hteo, omogućen je toksikološki pregled na Vojnomedicinskoj akademiji. Analiza urina na koncentraciju fenola je pokazala sledeću nelogičnost: veliku šarolikost u koncentraciji fenola – od uobičajene (šta god da je uobičajeno) do malo povišene, ali se ta šarolikost takođe nije poklapala sa onim smrd-statusom stana.

Kupci spornih stanova su ponudu da se do daljnjeg isele prihvatili obručke i

USELJENI, TESTIRANI, ISELJENI: Stanari "smrdljivih" zgrada

sa odobravanjem, pregled na VMA kako ko, ali su neki od njih počeli i da postavljaju pitanja poput "a šta posle". U te stanove, vele, nemaju nameru da se vraćaju,

jer opasni su po zdravlje, a ne mogu ni da ih prodaju, jer posle svega vrednost im je prepolovljena. Neko bi morao da povede računa o tome, a kako se država prijavila...

Reciklaža

Do sredine osamdesetih, za podmazivanje oplata koristilo se istrošeno motorno ulje. Onda je stigla ekološka svest i staro ulje je dobilo "non grata" status kao potencijalni otrov i zagađivač, a na tržištu je ponuđena zamena – u ovom slučaju oplatom, koji je i dalje ono isto staro ulje, ali oslobođeno opasnih, otrovnih i zagađujućih sastojaka.

Još u vreme one blaženopočivše Jugoslavije, negde sredinom sedamdesetih, sve rafinerije su imale obavezu da staro ulje otkupljuju i recikliraju, a bacanje iskorišćenog ulja, prosipanje u kanalizaciju i slične rabote bili su strogo zabranjeni. Tad su se na tržištu pojavili proizvodi poput danas predmetnog oplatomla, pa testerola, ispirola i sve silesije drugih "ola", namenjenih svemu onome gde se upotrebljavalo "staro ulje".

Početkom ovog veka, kao potpora podizanju ekološke svesti pojavile su se i neke "pare s neba" – iz evropskih fondova tačnije, a nacionalna naftna kompanija, dok je još bila u stopostotnom državnom vlasništvu, povukla se iz reciklerskog posla i teren prepustila privatnicima.

Elem, na sve strane počeli su da niču pogoni za reciklažu, političari su presecali vrpce, držali govore ustiju punih Evrope. Procedura za dobijanje reciklerske dozvole/licence bila je i jeste vrlo komplikovana, a kad je nešto komplikovano, tu se otvara prostor za ja tebi – ti meni "poslove". Na tom mestu stiže se do jednog veoma važnog ali: onaj pretpostavljeni aranžman "ja tebi – ti meni" sklopljen je sa onima prethodnima – zna se kojima i kakvima, a sad je penkalo u nekim drugim rukama – i to se zna kojim i kakvim, pa je red da se sporazum obnovi ili razvrgne, takoreći da se reciklira.

ANALIZA

Međutim, na VMA su naknadno došli od zaključka da koncentracija fenola "i nije neka", da sigurno ne predstavlja opasnost po zdravlje, te da obitavanje u smrd-stanovima nije štetno po zdravlje. Kako će iseljeni stanari da prime taj aber da se vrate nazad ostaje da se vidi, kao i kakav tretman će njihova eventualna reakcija imati u već pomenutim nazovi novinama. Tek da priča bude zaokružena.

U međuvremenu, već opisani smrad detektovan je i u nekim zgradama privatnih investitora, ali njima višnja vlast ništa nije ponudila – kako "zamenske stanove" o našem trošku tako ni pregled na VMA. Doduše, nisu oni ništa ni tražili. Kažu, nije strašno, proći će: objašnjavaju da u stvari bazdi samo lokal u prizemlju, a da je ono što se u zgradi malo oseća "prelivanje" iz tog lokala u zajednički prostor.

U više navrata stanari dotičnih zgrada žalili su se Građevinskoj direkciji i raznim inspekcijama na, u najmanju ruku,

Opasna materija

Fenol se prvi put pojavio pred domaćom publikom u drugoj polovini osamdesetih, kada je zagađenje Ibra na Kosovu (ne) očekivano dobilo političku dimenziju sa dalekosežnim posledicama koje se i danas osećaju: zbog pojave fenola nepoznatog porekla Kraljevo je poput Užica ove godine svako malo imalo zabranu upotrebe vode za piće, a kad je neka već inspekcija pošla Ibrom uzvodno ne bi li identifikovala zagađivača, zaustavljena je na danas administrativnoj granici uz ponižavajuće “nemate vi šta da tražite ovde”. Uloga fenola u tragediji “Oj Srbijo iz tri dela, bićeš jednom opet cela” bila je značajna i međunarodno zapažena.

Tih istih osamdesetih fenol je protresao i Austriju: otkriveno je, naime, da su тамошњи vinari zarad poboljšanja bukea crnog vina u isti dodavali određenu količinu fenola po obrascu “što skuplje vino, to ga više ima”.

Inače, reč je o organskom jedinjenju, prvom članu homolognog niza fenola, hidroksilnih derivata benzena. Kao i sve druga jedinjenja sa benzenovim jezgrom, živa bića ga baš “ne mirišu”, jer otrovan je: pri kontaktu sa kožom izaziva iritaciju.

Industrijski se proizvodi izdvajanjem iz prirodnih izvora – katrana kamenog uglja na primer, ili sintezom iz benzena preko benzen-sulfonske kiseline. Sirovina je za dobijanje sve silesije svakodnevnih proizvoda, bakelita recimo, ali je i neželjen, mada skoro pa obavezan nusproizvod u mnogim industrijskim procesima.

Rastvara se u vodi, reaguje sa natrijum-hidroksidom: posle reakcije dobije se već nešto što više nije opasno po okolinu. Natrijum-hidroksid poznat je pod generičkim imenom “soda”, sa prefiksom “živa”, “kaustična”, “natron”, narodnog imena “lužina” ili “ced”. To je ono što se dobije kad se pepeo “zagasi” vodom, pa kad prestane da “ključa”, ono čime se oduvek “roba prala”, inače osnovnim sastojkom svih deterdženata ovoga sveta. Dakle – fenol se pere sapunom.

neprijatan miris u svojim stanovima. Uzalud: niko se nije osećao nadležnim niti ih je ozbiljno shvatio. Tako je, kažu, otkako su se uselili.

Taj neprijatan miris, koji je u međuvremenu prerastao u smrad, osećao se zsigurno i kad je obavljen tehnički prijem, negde početkom ove godine, ali to nije smetalo da upotrebna dozvola bude izdata, što će reći da to što smrdi ili nije neuobičajeno ili nikoga nije ni briga što nešto smrdi.

Mora da se to isto osećalo i tokom gradnje. Nadzorni organ, koji se po opisu posla “muva” po gradilištu od ašova do tehničkog prijema i svaku poziciju overava svojim potpisom, svakako je morao smrad da oseti, mogao je i da se zapita šta to smrdi, ako ne zna da pita izvođača za poreklo smrada, pa ako ne dobije zadovoljavajući odgovor, da to zabeleži u dnevnik, usput izvesti investitora i mir. Ništa od toga se nije dogodilo.

TABLOIDNA FORENZIKA

Uz dužno poštovanje tabloid-forenzičara, najmanje je verovatno, tačnije gotovo pa je neverovatno, da je uzrok opatol,

ko god da ga je proizveo, sve i da sadrži fenol u nedozvoljenoj koncentraciji: premaz za oplatu se koristi samo kod izlivanja betona, a beton je ravnomerno raspoređen po celoj zgradi, ergo cela zgrada bi smrdela uniformno. Ne bi bilo ovalikih razlika od stana do stana. Na stranu što se beton izliva na početku gradnje, pa sve i da je čisti fenol korišćen, do useljenja bi po sto puta ispario.

Mogući izvor bi mogao da bude lepak za parket/pločice recimo, mogu da budu i boje/lakovi, može i stolarija ako je plastična... Fenola u svemu tome ima u manjoj ili većoj, mada dozvoljenoj količini. Uostalom, fenol je i dezinfekciono sredstvo. Iz nekog (kao) nejasnog razloga, nadležni tu mogućnost i ne pominju. U stvari, ne pominju nijednu. Po njima, krivac je oplatol i tačka, a ko ga je, kada i u šta ugradio kao da nije važno.

Ima onih koji u ovome prepoznaju “šešir-sindrom”, odnosno neki klon tog sindroma. Reč je o svojevrsnoj osveti majstora zidara lošem gazdi/poslodavcu: negda tokom gradnje dimnjaka uzida se šešir sa prethodno “u krst” isečenim klobukom okrenutim nadole, tako da dimničarska

kugla lako prođe, ali dim nikako. Ova “psi-na” je laka za dijagnostiku – ako sa donjih vratašaca dimnjaka ogledalcetom ne može da se uhvati nebo a kugla prolazi, šešir je u pitanju, ali je sanacija poprilično komplikovana. Najgore od svega je što je osvetoljubivim majstorima dovoljna kratka nepažnja nadzornika da šešir ugradi. Po mestu gde je šešir postavljen gazda može da očitka kad se i koliko o radnike ogrešio.

U ovom slučaju, kažu, može da bude takođe tradicionalna psina zvana “smrdljivi malter”, koji ima dve podvarijante: u prvoj se u malter umeša mućak, u drugoj se oplemeni mokraćom. Može i zajedno, ako je zasluga tolika. Nijedan od tih aditiva se u početku ne osećaju, dok su majstori još tu, ali posle... Pitanje je ko se tu kome zamerio, ako se zamerio.

SVETA KNJIGA GRAĐEVINSKA

Još na razmeđu kamenog i bakarnog doba, u samom osvit civilizacije, uspostavljena je i danas važeća “dobra građevinska praksa” – kad se nešto gradi, zna se ko za koga i šta radi, ko radove nadzire i ko je kome odgovoran, a od kako je pisma, obavezno se vodi i građevinski dnevnik koji je, istorijski gledano, neki milenijum starija knjiga od onih u čijem prologu piše “ja sam Bog tvoj i nemaš drugog Boga osim mene”.

Otad pa naovamo građevinska knjiga se vodi u više primeraka i njihovim savnjivanjem, ako u svima isto piše, dokazuje se da je sve urađeno kako je pogođeno i da je nadzornik radove primio, odnosno ako nešto može biti ne valja, savnjivanje pokazuje ko je odgovoran. Nema tu prostora za improvizacije. Dovoljno je samo da se gvirne u građevinsku knjigu, da se nađe zajednički imenitelj za sve smrdljive stanove i sve će samo da se razreši, ali samo ako ima političke volje da se razreši, ako taj koji treba da gvirne ima u šta da gvirne, razume se prethodno da zna šta je to u šta treba da gvirne, pa mora da zna gde da nađe to u šta bi gvirnuo... Prevedeno na srpski – da postroji izvođača radova i druga nadzornog i da pred njim savne knjige. I sve bi se odmah znalo, ali kao da nema ko, a ako ima ko, onda ne zna gde, ili ima i ko i zna gde, ali mu se ne da. Četvrtog nema.

ZORAN MAJDIN

Sistem na ivici održivosti

Sadašnja se gradska uprava u kampanji prošle zime u velikoj meri bavila obećanjima koja sada ne može da ispuni jer počinje da razume da je teško promeniti ugovor, a još teže sada naterati ljude da plaćaju nešto što su oni razumeli da ne bi trebalo da plaćaju jer novac ide u privatne džepove

U avgustu 2014. godine iz uprave grada Beograda stižu glasovi kao u avgustu 2012, a nekadašnji gradonačelnik Dragan Đilas nije na toj funkciji skoro godinu dana.

Naime, čelnici grada, kojim sada rukovodi Srpska napredna stranka (SNS), govore o tome da će biti pooštrena kontrola naplate karata u gradskom prevozu, da će biti angažovani novi kondukteri, da će na linijama biti redukovani broj vozila i da će komunalna policija biti pratilac kontrolora u vozilima gradskog prevoza.

Građanima se poručuje: ako ne plaćate prevoz, prevoza neće ni biti, odnosno, biće sve gori jer Grad ne može da iz subvencija pokriva "švercovanje" građana u javnom gradskom prevozu. Ista poruka je dolazila i pre dve godine iz Gradske kuće, da je u pokušaju da natera ljude da plaćaju javni prevoz uprava bila primorana da primeni silu, da su vozila bila zaustavljana ne bi li svi bili "pregledani" i ne bi li svima bila naplaćena karta.

Počinje septembar, počinje nova školska godina i svi koji se voze javnim prevozom treba da se sprema za paklene gužve i duga, duga putovanja.

PARE PO KILOMETRU

Nijedan projekat u Beogradu, čini se, nije naišao na veći otpor građana

od Bus plus sistema jer čitava akcija nije niti valjano pripremljena niti valjano sprovedena; pored toga, kompanija Apeks solusns tehnolodži, koja je dobila taj posao, nije imala nikakvog iskustva u ovom poslu, a i njen poslovni cv nije ulivao dovoljno poverenja... Tako je jedna čisto komunalna postala važna politička stvar i jedno od ključnih pitanja na gradskim izborima u martu 2014. godine.

Oni koji su pobedili Đilasa, između ostalog i na obećanjima da će ukinuti Bus plus, da će naplatu prevoza "vratiti gradu" i da će čitav sistem unaprediti, sada ponavljaju ono što sto su spočitavali bivšem gradonačelniku. Prosto rečeno: nova uprava, na čijem je čelu dr Siniša Mali, za deset meseci vođenja grada nije uspeła da poboljša gradski prevoz.

Poslednji podaci govore da je naplata prevoza opala za oko 30 odsto u odnosu na 2012. godinu i da je čitav sistem na ivici održivosti. Privatni se partner suočava sa situacijom da, ukoliko se ne poboljša i ne pojača trend naplate karata, neće biti u stanju da posluje od 2015. godine, a Grad se suočava sa situacijom da će morati da pojačava subvencije iz budžeta prevoznici da bi održao prevoz u gradu na "nekom" nivou.

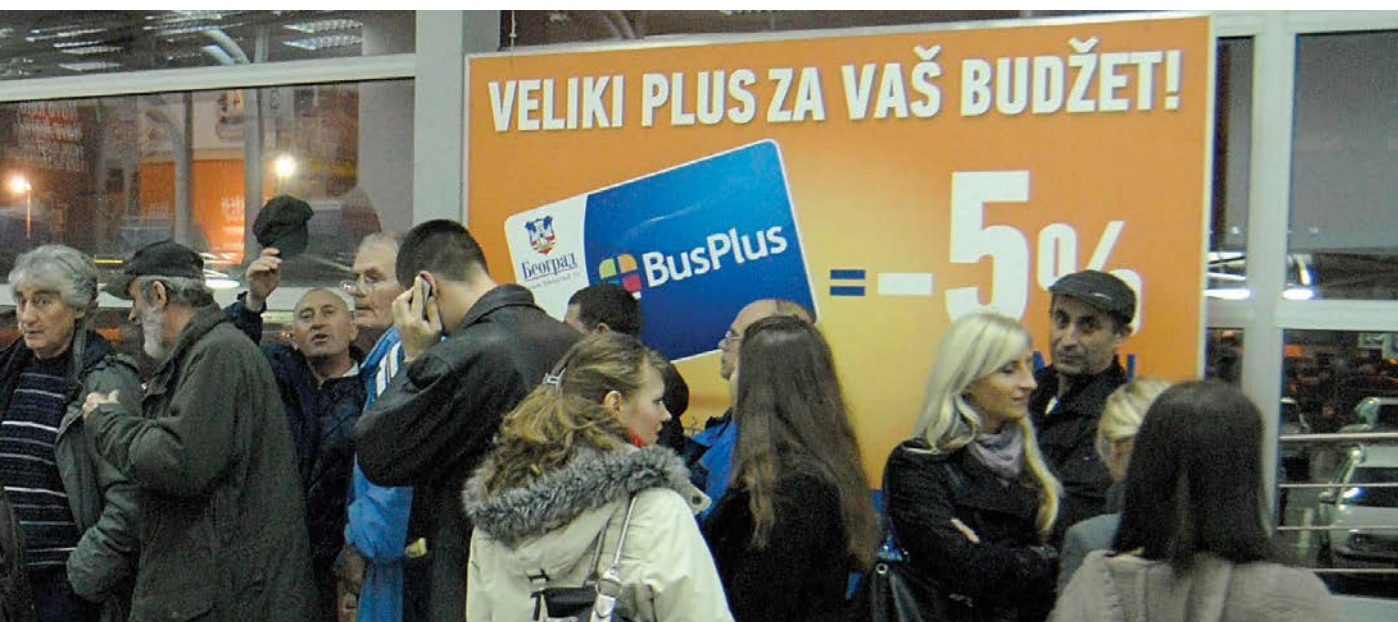
Prema sadašnjem pravilniku, Gradskom saobraćajnom preduzeću plaća se 100 odsto planiranog novca ukoliko ostvari 93 odsto planiranih prevezenih kilometara, dok privatnim prevoznici-ima ide pun iznos ukoliko ostvare 98 odsto zacrtanog plana.

Kada se kaže da će biti smanjen broj vozila na ulicama, to zapravo znači da nema dovoljno novca da bi se platili pređeni kilometri, a prevoznici su u suštini svejedno da li ljudi plaćaju prevoz ili ne – njihova je zarada vezana za Direkciju za javni prevoz Beograda koja im uplaćuje novac po kilometru.

U toj situaciji teret naplate pada na Grad i privatnog partnera koji nije u mogućnosti ili prosto ne želi da ima više od propisanih 280 kontrolora, što je nedovoljno za preko 1500 vozila u javnom prevozu. S druge strane, povećanje broja kontrolora iz GSP-a dovodi do povećanja troškova gradskog prevoznika koji je tradicionalni gubitaš i pati od viška zaposlenih.

Pored toga, činjenica je da ni kontrolori ne mogu mnogo da urade u situaciji kada ne postoji osnov da oni od putnika uzimaju lične podatke i pišu kazne koje imaju neku realnu naplativost. Čitav je sistem baziran na tome da većina građana shvata neophodnost plaćanja prevoza, a

NAPLATA OPALA ZA OKO 30 Odsto:
280 kontrolora na 1500 vozila
u javnom prevozu
 foto Ivan Šepić

ako većina to ne želi da radi, onda je problem politički a ne komunalni.

Znajući sve to, sadašnja se uprava u kampanji prošle zime u velikoj meri bavila obećanjima koja sada ne može da ispuni jer počinju da razumeju da je teško promeniti ugovor, a još teže sada naterati ljude da plaćaju nešto što su oni razumeli da ne bi trebalo da plaćaju jer novac ide u privatne džepove.

Administracija dr Siniše Malog je mesecima unazad pokušavala da preradi odnos sa Apeksom, koji je od proleća 2013. godine u većinskom turskom vlasništvu, u cilju uspostavljanja kontrole nad sistemom naplate, ali od toga, kako sada vidimo, neće biti ništa i čitav mehanizam će ostati onakav kakav je uspostavljan pre dve i po godine.

Višemesečni pregovori nisu promenili odnos Grada i privatnog partnera koji od početka insistira na tome da svi plaćaju kartu i da se svi uvek kada uđu u vozilo gradskog prevoznika "validiraju", što je Đilas bio ukinuo u jednom trenutku posle pritiska javnosti.

KO SE VOZI GRADSKIM PREVOZOM

Meseci su potrošeni na promenu odnosa, a da ništa nije urađeno na polju animiranja ljudi u cilju povećanja prodaje karata i na uspostavljanju

raznovrsnijeg tarifnog sistema koji i dalje u velikoj meri ima komponentu socijalnog "davanja". Zbog toga postoji situacija da, na primer, penzioneri sa visokim penzijama plaćaju neku simboličnu cenu isto kao i oni koji "nemaju leba da jedu", odnosno, da nezaposleni plaćaju mnogo više od penzionera koji imaju stabilna primanja.

Ono što je bila jedna od najvećih grešaka prethodne uprave, kada je ulazila sa uspostavljanjem Bus plus sistema, sada ponavlja i nova vlast, koja ne pokazuje strateško opredeljenje menjanja navika sugrađana: da bi kao animirali ljude, oni dele neke letke po centru Beograda, guraju nepoznate birokrate i partije zaposlene u Direkciji za javni prevoz umesto da se prvi čovek grada pojavi negde i objasni ljudima zašto moraju da plaćaju prevoz i šta će se dogoditi sa onima koji to ne čine.

Niko nije ni video ni čuo aktuelnog gradonačelnika da se bavi tom temom ili da u ostvarenje tog posla uloži autoritet funkcije na kojoj se nalazi. Ljudi u Beogradu, skloni izbegavanju plaćanja raznih "komunalija", jedva su dočekali da im neko kaže da nešto ne moraju da plate, da je to pljačka nekih "lica", da narodni novac ide u privatne džepove, i sada je teško promeniti trend.

Umesto da ova uprava izađe u javnost sa svim podacima, sa tačnom analizom, i obelodani mehanizme naplate i mehanizme puta novca od trafike do GSP-a i privatnih prevoznika, kao i Apeksa, sve se i dalje "odvija" iza zatvorenih vrata. To na početku budi sumnju, a kada se građani nepripremljeni budu opet suočili sa policijom, sa gužvama i haosom u prevozu, teško da će dr Mali i njegov tim moći da se dalje "pozivaju na Đilaso-va zlodela".

Ako žele da zaista nekako srede naplatu prevoza u gradu, ovi koji danas vode grad moraju da se potrudu u dužem vremenskom periodu da provedu edukativnu kampanju, da se približe ljudima, da im objasne tačno sve brojke: kolika je cena jedne vožnje, koliko Grad daje iz budžeta (što je takođe novac građana), koliko ide partneru, koliko privatnicima, koliko GSP-u...

Dalje, moraće i sami da počnu da se voze javnim prevozom i da nam pokažu da to nije samo "privilegija sirotinje". Kada građani budu videli svog gradonačelnika da se vozi autobusom broj 31 ujutro u sedam sati, možda će poverovati da nisu svi isti. Ovako, ovi novi mogu da budu samo gori, s obzirom na to kako su prethodni predstavljeni.

◀ SLOBODAN GEORGIJEV

Kako da spasemo Srbiju

PKB ne treba prodavati, već povećavati proizvodnju i sačekati da se pojave strateški partneri sa kojima ćemo zajedno ulagati

Piše:

Dragan Đilas

Mnogo puta sam govorio o PKB-u. Mnogo puta su mi rekli da sam sa tom pričom dosadio i bogu i narodu. Moguće, ali mislim da neće smetati da to uradim još jednom. Naprotiv!

Mnogo puta su mi objašnjavali da to što pričam nije politika. Tačno. Jer PKB je mnogo više od politike, bar one srpske. Mnogo više od vredjanja političkih protivnika, iznošenja neistina, neispunjavanja datih obećanja i svega onog što se pod politikom u Srbiji podrazumeva.

Šta je PKB? PKB je recept kako da spasimo Srbiju.

Pre pet godina PKB je bio potpuno devastirana kompanija sa 2300 zaposlenih kojima porezi i doprinosi na plate nisu plaćani skoro dve decenije. Bila je to kompanija sa dugom od sto miliona evra koja struju nije plaćala godinama, kompanija u kojoj nije kupljeno ništa od mehanizacije decenijama, kompanija sa skoro deset hiljada krava koje su bile na umoru. Kompanija koju država nije poslala u stečaj niti ju je prodala za nekoliko evra, jer Beograd to nije dao. Preuzeli smo je mi koji smo vodili grad i koji smo verovali da ako se spoje znanje, marljivost i iskrene namere i za PKB i za Srbiju ima nade.

ŠTA SMO URADILI?

Doveli smo profesionalni menadžment sastavljen od mladih ljudi kojima je preporuka bila radna, a ne partijska knjižica. Ovu drugu nisu ni imali i svi su prethodno radili u najvećim domaćim i multinacionalnim kompanijama. Seli smo sa predstavnicima sindikata i dogovorili da broj zaposlenih bude 2000, a plata u proseku 50.000 dinara. I počeli da radimo zajedno. Prva tri meseca radnici nam nisu verovali, mislili su da smo samo još jedna ekipa koja je došla da napuni svoje džepove.

Posle tri meseca u kojima smo postavili firmu na zdrav temelj i promenili ugovore o otkupu naših proizvoda sa moćnim kompanijama jer su bili štetni po PKB, počeli su da nam veruju. Za tri godine smanjili smo dug za tridesetak odsto, ali, što je mnogo važnije, uložili smo u poljoprivrednu mehanizaciju i napravili dve najmodernije farme krava u Evropi. Isplaćivali smo sve svoje obaveze u dan. Isto kao i plate sa svim porezima i doprinosima. Podigli smo za tri godine vrednost firme sa famoznih nekoliko desetina evra na nekoliko stotina miliona evra... Omogućili smo državi da ne mora da otkupljuje zemljište za auto-put, jer je ono PKB-ovo, a PKB je gradski. Samo

na tome uštedeli smo desetine miliona evra za eksproprijaciju. Pored auto-puta sutra će nicati proizvodni objekti i veliki magacini. Prodajom samo sto od skoro 25.000 hektara, koliko PKB obrađuje, biće isplaćen ceo preostali dug PKB-a koji je na kraju 2013. bio oko 70 miliona evra. Prodaja sto hektara znači da PKB-u ostaje još 24.900 hektara za osnovnu delatnost. PKB je spašen i ponovo je lider u celom regionu.

ŠTA TREBA DA SE URADI?

Primenom ovakvog ekonomskog modela na celu Srbiju i Srbija će postati regionalni lider. Moramo da vidimo šta možemo sami da uradimo, kako da pokrenemo Srbiju, kako da zaposlimo ljude, povećamo izvoz. Bajke o investitorima iz EU ili Rusije koji samo čekaju da ovde ulože novac, bekstvo su od realnosti, jer i da hoće, nemaju u šta. Pravu šansu za njihov dolazak, kao i za brz ulazak u EU smo propustili u vreme Miloševića. Šta mi danas da ponudimo svetu osim Fijata i samo nekoliko desetina firmi koje zaista rade? Ništa, osim poljoprivrednih proizvoda. To je naša najveća šansa, ali za budućnost, ne za sadašnjost. Jer danas jedva da imamo hrane i za sebe. I ne treba da nam Evropa piše nikakav *ed-memoar*, šta god to bilo, jer mi i da hoćemo, u Rusiju nemamo šta da izvezemo.

Da nije tako, pa ne bi prethodne godine u Bosnu izvezli skoro 2,5 puta više hrane nego u Rusiju. Zato država, jer nema ko drugi, mora da napravi desetine manjih PKB-ova širom Srbije, a ne da PKB prodaje. PKB ne treba prodavati, već povećavati proizvodnju i sačekati da se pojave strateški partneri sa kojima ćemo zajedno ulagati.

Pre 40 godina je u Srbiju došao Unilever, jedna od najvećih svetskih firmi u proizvodnji hrane i sa PKB-om osnovao zajedničko preduzeće Frikom. Pa kada je to moglo u vreme komunizma, zašto ne bi moglo danas!? Ako napravimo sirovinску bazu, u Srbiju će doći velike kompanije i počće preradu našeg voća i povrća. Ne zato što nas vole i što su nam vekovni ili decenijski prijatelji, već zato što im se više isplati da u Srbiji prerade srpsko voće u sok, nego da ga prevezu do Poljske i tamo to urade. Sa tim kompanijama dobićemo i pristup evropskim i svetskim tržištima na kojima oni rade već desetinama godina.

Da bismo napravili takva prava preduzeća, a ne političko-partijske firme kao što je do sada uglavnom bio slučaj, moramo odmah da prestanemo sa demagogijom o platama državnih direktora. Pa kako da ih odredimo. Pogledajmo kolika su primanja menadžmenta u Delta agraru, MK Komercu i nekoj multinacionalnoj kompaniji koja radi u Srbiji, poput Nestlea

na primer. Uzmimo prosek te tri firme i eto nam iznosa plate za menadžment svakog srpskog PKB-a. Samo tako ćemo dobiti one koji znaju i vrede. I nije u redu da se u javnosti plate tih ljudi upoređuju sa platama ministara i predsednika, jer 90 odsto njih ni u jednoj ozbiljnoj firmi ne bi dogurali dalje od asistenta ili kurira.

IZLAZAK IZ SPIRALE

Broj zaposlenih i plate će u takvim firmama biti veće nego kod mnogih privatnika, jer je za njih profit svrha poslovanja. Zato i smanjuju plate na nivo koji je često ponižavajući, jer znaju da ljudi moraju da rade i pod takvim uslovima i da nema države ni sindikata da ih zaštiti. Državnom preduzeću profit nije svrha sam po sebi, jer državi nije potreban veći stan, bolji auto... Umesto u te svrhe, profit će se ulagati u razvoj preduzeća i bolji život građana. Tako ćemo zaposliti desetine hiljada ljudi koji će svoje bolje plate trošiti kupujući u Srbiji. Povećaće

se tražnja, pa će i druge firme povećavati svoju proizvodnju jer će imati kome da prodaju ono što naprave. Državni budžet će se puniti, pa će biti više para za lekare, nastavnike, medicinske sestre, sudije, policiju... Izaći ćemo iz spirale propadanja i krenuti spiralom rasta i razvoja. Možda nekome deluje prejednostavno, ali ne zaboravite da su sva najbolja rešenja uvek bila jednostavna.

Vratimo se na pitanje sa početka priče. Šta je PKB? PKB je Srbija. Ili preciznije, Srbija danas je PKB od pre pet godina. I PKB i Srbiju su uništavali raznorazni u prethodnih četvrt veka. Mnogi su mislili da nema šanse da ga spasimo, kao što to danas misle za Srbiju. Pokazalo se da je moguće i ono što ponekad deluje nemoguće i da rešenje uvek postoji. Za to, kao što sam već rekao, potrebni su znanje, marljivost, iskrene namere i spremnost da se takvim ljudima prepusti vođenje najvažnijih resursa u Srbiji. Ma koliko delovalo utopistički, siguran sam da će takvo vreme doći.

¶

British Embassy
Belgrade

Prijave za stipendije za master studije u Velikoj Britaniji do 15. novembra 2014. godine!

Ako ste se već pokazali potencijal u oblasti kojom se bavite i želite da dalje razvijate svoju karijeru, prestižna Chevening (Čivning) stipendija, koju finansira Foreign and Commonwealth Office, vam može pomoći da taj cilj i ostvarite. Britanska vlada je ove godine u velikom broju zemalja, uključujući Srbiju, najavila višestruko povećanje broja stipendija za akademsku 2015/16. godinu i time vam značajno uvećala šanse da završite master studije u Velikoj Britaniji.

Chevening stipendija za jednogodišnje master studije, pokriva troškove školarine, potrebne literature, putnih i troškova britanske vize, kao i mesečnu nadoknadu za druge životne troškove.

Prioritetne oblasti stipendija za akademsku godinu 2015/16. su usmerene na proces evropskih integracija:

- *reforma pravnog sistema*
- *ekonomija i zaštita konkurencije*
- *ljudska i manjinska prava*
- *reforma javne uprave*
- *sprečavanje konflikata i postkonfliktno pomirenje*

Kandidati moraju biti državljani Republike Srbije, i pored diplome visokog obrazovanja moraću da prođu i jedan od zvaničnih testova engleskog jezika (IELTS, TOEFL, PTE Academic test) i da imaju najmanje dve godine relevantnog radnog iskustva u svojoj oblasti (koje može biti i nezvanično poput volontiranja), a starosna granica ne postoji.

Sve informacije o stipendiji na sajtu Chevening programa
<http://www.chevening.org/serbia/>

Britanska ambasada Beograd www.gov.uk/world/serbia

@UKinSerbia #CheveningSRB

Voz bez voznog reda

Bez strukturnih reformi nikakve investicije ne mogu da zaustave propast Železnica Srbije.

Premijer Aleksandar Vučić je u svom ekspozeu doduše najavio neophodne mere za prilagođavanje srpske železnice evropskom modelu, ali se od tada ništa ne dešava. Muk na tu temu prekinula je priča o Milanu Beku kao mogućem generalnom direktoru, a to je, čini se, tek priča priče radi

Poslednjih dana veliku pažnju javnosti je privukla vest o mogućem imenovanju jednog od najvećih srpskih biznismena, Milana Beka, na mesto direktora jednog od najvećih i najproblematičnijih srpskih javnih preduzeća, Železnice Srbije. Vest je zaista zaslužila tu pažnju jer bi tako nešto bilo veoma neobično. U Evropi postoje ljudi iz visokog poslovnog sveta prisutni u železničkom poslu kao ser Ričard Branson, šesti najbogatiji Britanac, vlasnik Verdžin grupe (Virgin), ili Luka Kordero di Montecemolo, italijanski biznismen koji se nalazi na čelu Ferarija. Ali, oni su prisutni isključivo u privatnim železničkim kompanijama. Velike nacionalne železnice i tajkuni nisu imali nikakve veze još od vremena takozvanih železničkih barona Rokfelera ili Rotšilda s početka prošlog stoleća. Da li se ova svakako originalna ideja koju je izneo srpski premijer Aleksandar Vučić može smatrati dobrom?

Poslovanje Železnica Srbije je po svim pokazateljima vrlo problematično i na duži rok neodrživo, tako da tu svaka promena može biti samo dobrodošla. A dolazak Milana Beka na čelo tog preduzeća bi u svakom slučaju bio promena. Zato bi odgovor na pitanje bio "da", ali nije mnogo bitno. Ne bi bilo mnogo bitno, jer se železnički sektor u Srbiji nalazi pred mnogo većim, strukturnim problemima koje ni izdaleka ne može da rešava (samo) generalni direktor preduzeća.

NA POČETKU

Nažalost, i posle više od decenije od kako smo počeli reformu železničkog sektora, mi se praktično i danas nalazimo na početku tog procesa. Naše železnice su još uvek u organizacijskoj strukturi od pre četvrt veka. Nijedna železnica u Evropi, sem albanske (a ona zbog decenijske odvojenosti od evropskog železničkog sistema i nije za poređenje), nije

više tako organizovana. Ta takozvana produkcijska organizacija, gde je železnica organizovana prema svojim unutrašnjim tehnološkim sektorima, a ne prema tržištu i uslugama koje na njemu nudi, sigurno ne može da ima nikakav bolji rezultat od loše usluge i velikih gubitaka. Kvalitetan menadžment bi maksimalno mogao da nešto smanji kašnjenja, nečistoću vagona i poboljša bilans preduzeća, ali i dalje ne bi bilo moguće napraviti održivo preduzeće.

Uostalom, takva je bila situacija na skoro svim evropskim (ali i u SAD i Japanu) železnicama krajem xx veka i zato je i pokrenuta ta zamašna reforma železničkog sektora. Iako je evropski model restrukturiranja, koji podrazumeva razdvajanje upravljanja infrastrukturom od prevoza i uvođenje konkurencije, pomalo kontroverzan i još nije dao očekivane rezultate, on je postao realnost svuda oko nas. Poremećeno se čuje neka vest o tome da pojedine evropske zemlje zbog raznih problema hoće da napuste taj model, ali se to u praksi ne događa već se on, iako sporo, sve više razvija. Ovo je uostalom uobičajeno u EU, kao npr. sa evrom, svi se žale na njega i pričaju kako bi bilo bolje sa markom ili drahmom, ali u praksi nikome ne pada na pamet da napusti evrozonu.

Dakle, mi nemamo nikakav izbor oko reforme železnice. Najznačajniji poslovi su u međunarodnom saobraćaju, a on se gotovo celokupno odvija sa zemljama EU i zemljama kandidatima koje su već usvojile ta pravila. Svako odlaganje prilagođavanja našeg železničkog sektora pravilima igre u EU ugrožava njegov opstanak u budućnosti. Transportno tržište na Starom kontinentu je posle ekonomske krize 2009. godine postalo veoma oštro i surovo, sa njega se veoma lako ispada a svako zakašnjenje skupo košta.

ILIĆ, MRKONJIĆ, CVETKOVIĆ, DINKIĆ...: Kako smo dospeli u ovu poziciju? Nakon

2000. godine stvari su solidno krenule, počeo je da se kreira novi institucionalni okvir, započelo je odvajanje non-kor delatnosti, rešavanje problema velikog viška zaposlenih (problem koji inače pritiska našu železnicu još od 1946. godine, kada je odlučeno da se problem viška radne snage u pasivnim krajevima rešava i zapošljavanjem na železnici). Prema izveštajima Svetske banke, do 2004. godine bili smo na čelu liste zemalja regiona po sprovođenju reformi na železnici. Kao kruna tih napora, 2005. godine je sa velikom većinom u parlamentu usvojen novi zakon o železnici koji je i u Srbiji uveo evropski model železničkog sektora. I umesto da tada stvari krenu brže napred, sve je pošlo nizbrdo.

Mada su neke stvari iz tog zakona sprovedene, glavne odredbe su ostale mrtvo slovo na papiru. Tadašnji nadležni ministar Velimir Ilić je u vreme donošenja

novog zakona gromoglasno najavljivao promene, čak i brzu pojavu privatnih operatera na našim prugama. Ali ubrzo je shvatio da je teško reformisanje javnih preduzeća izlišan napor na kome se ne stiče popularnost ili jača stranka. Za njegovu političku vokaciju bilo je primernije da se ministarstvo umesto kreiranjem politike u sektoru bavi određivanjem tolerantnog nivoa kraduckanja u

NEODRŽIVO POSLOVANJE: Železnice Srbije

foto: Ivan Hrašovec

javnim preduzećima.

Iako se zbog potrebe da predstavnike Evropske komisije povremeno obmanemo da istrajno radimo na reformama poneki formalni potez i sprovodio, prava reforma železnice je zaustavljena a njoj je tolerisano čak i grubo nepoštovanje novog zakona. Velika nada se pojavila sa novom vladom Mirka Cvetkovića. Ona je prilično aktivno krenula da sprovodi prilagođavanje evropskim standardima, pa je znatno ubrzana i aktivnost u železničkom sektoru, naročito na konsolidaciji i razvoju regulatornog okvira. Ipak, čim su se reforme približile samom javnom preduzeću, Železnicama Srbije, sve je opet zaustavljeno. Motor reformi u javnim preduzećima trebalo bi da bude "ekonomski deo" vlade, a u to vreme tu je glavni bio Mladen Dinkić. Pošto nije imao nikakve veze sa železnicom, a nikad ga nije odlikovao "larpurlartizam",

on je bio ravnodušan prema ovom procesu. Ministar nadležan za železnicu bio je Milutin Mrkonjić, koji je bio spreman da podrži reforme, čak je izgurao i nove zakone u sektoru, ali kako SPS, iako "leva" partija, nikad nije bio nosilac posla u bilo kakvim reformama, nije bilo njegovo da ih vodi. To je trebalo da bude Tadićev DS, ali je tamo i pored velikog protivljenja resornih odbora preovladao čvrst stav Dušana Petrovića da je za sprovođenje velikih reformi neophodno imati političku moć i jaku vlast. A da bi se ta moć imala, neophodno je držati čvrsto javna preduzeća. A ako ih čvrsto držite, ne mogu se reformisati, pa će to biti jednog lepog dana, ali ne sada.

OD LOŠEG KA GOREM

Opšti efekti ove politike nisu tema ovog članka, a što se železnice tiče katastrofalni su jer su doveli do gubljenja dragocenog vremena za njeno spasavanje pre velikih negativnih posledica krize iz 2009. na naš transportni sektor. Pad prevoza uz pad produktivnosti doveo je do neodržive situacije da se kompletna subvencija, a i deo prihoda, troši isključivo na zarade. Ova stavka prevazilazi 60 odsto stvarnih troškova preduzeća tako da ostatak nije dovoljan ni za najosnovnije održavanje sistema. Praktičan rezultat ovakvog stanja je apsurdna situacija da država subvencionise železnicu da bi ona iz godine u godinu bila lošija a ne bolja. I tu nikakve investicije niti brze pruge ne mogu da pomognu. U stvari, što više investirate u infrastrukturu u ovakvom sektoru, uglavnom samo povećavate gubitak, jer nerestrukturirana železnica neminovno dovodi do promašenih investicija, što naša dosadašnja praksa jasno pokazuje.

Tema reforme železničkog sektora je ponovo vraćena u širu javnost na najbolji mogući način. Novi srpski premijer Aleksandar Vučić je u svom ekspozeu jasno rekao da ovo preduzeće mora da se podeli na infrastrukturu i putnički i robni prevoz, da ta preduzeća treba dalje restrukturirati i da je dosadašnji način subvencionisanja potpuno neodrživ. Bez obzira na političke simpatije, kompletna stručna javnost je pozdravila ove stavove, koji su svakako najbolje obraćanje jednog srpskog premijera

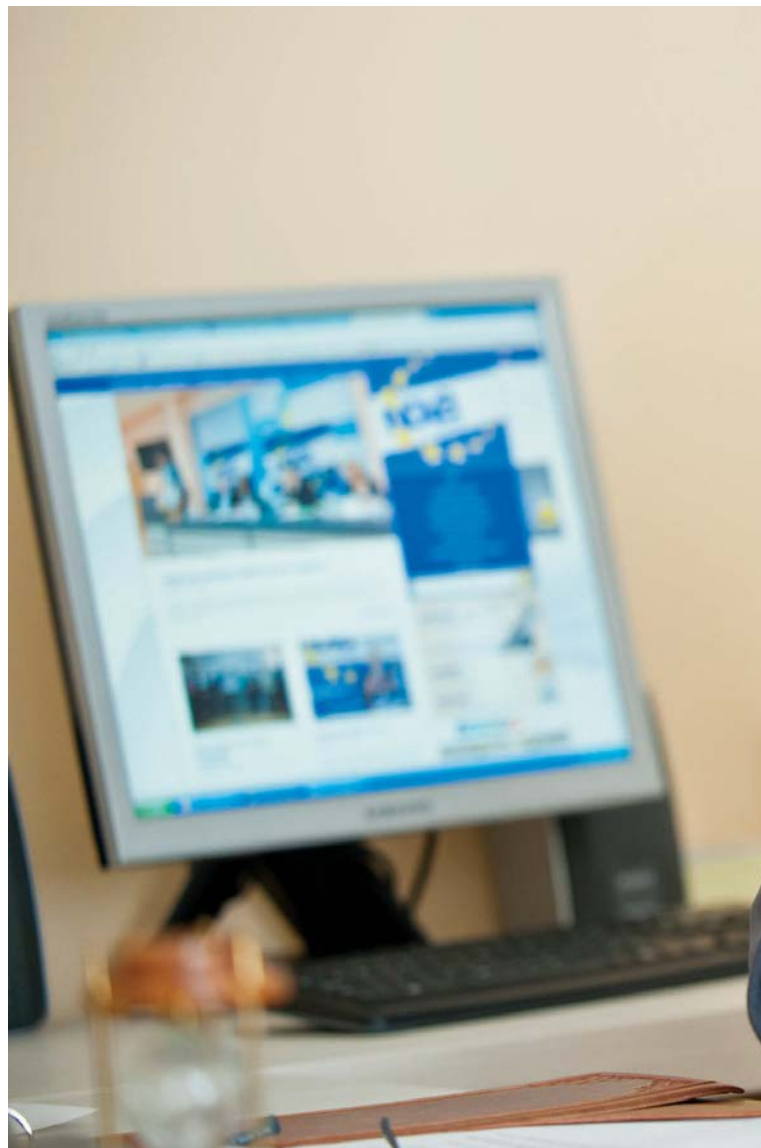
na temu železnice u veoma dugom vremenskom periodu. Očekivalo se da posle toga nastupi živa aktivnost u vladi, a pre svega u ministarstvu nadležnom za saobraćaj na realizaciji iznetih ciljeva. Međutim, od tada na ovu temu vlada muk. Ministarka Zorana Mihajlović, inače veoma prisutna u javnosti u širokom dijapazonu pitanja, nikada nije ozbiljno pomenula restrukturiranje železnice. U aktivnostima ministarstva nema tragova o bilo čemu što se tiče reforme železničkog sektora. Vlada je do sada trebalo da izađe sa jasnim akcionim planom za sprovođenje promena (a dokumenti Svetske banke su uz određene korekcije dobra osnova za to) i na osnovu toga raspiše konkurs za generalnog direktora Železnica. Jer, u ovoj situaciji glavni kriterijum za izbor prvog čoveka Železnica može biti samo njegova sposobnost da sprovodi vladin plan. Bez tog plana konkurs nema nikakvog smisla, a železnica predstavlja voz bez voznog reda.

Umesto reforme, dobili smo priču o direktoru. Ovaj rasplet može da znači da Vučić shvata da nema s kim, niti zna tačno kako da sprovodi reformu železnice, pa umesto toga nudi interesantan štos sa tajkunima kao direktorima javnih preduzeća. A možda je posredi i nespremnost u SNS-u, bez obzira na Vučićeve stavove, da se odrekne bar dela moći koji javna preduzeća imaju, čak i ako je ta moć u slučaju Železnica već pala u "drugu ligu". Za sada je rezultat da je dosadašnji direktor smenjen i to bez jasnog obrazloženja zašto. Izvršni odbor Železnica Srbije (čitaj, zamenici generalnog direktora) izabrao je po preporuci ministarstva v.d. direktora, a zatim posle par sati, opet po preporuci ministarstva, poništio tu odluku i prilično izgubio autoritet potreban čak i za tekuće vođenje jednog velikog preduzeća. U međuvremenu Beko je, a izgleda da se neki tome uopšte nisu nadali, prihvatio da bude direktor Železnica Srbije. Naravno, ako se ministarka s tim slaže, za platu vlada ima grejs period od godinu dana a može i konkurs da se raspiše. Tu je za sada sve stalo, a od konkursa ni traga ni glasa. Tako su srpske železnice postale ne samo voz bez voznog reda već u kabini lokomotive nema ni mašinovođe. A to je već veoma rizična situacija. ¶

SLOBODAN ROSIĆ

POPULISTIČKA KAO ZAMENA

U svojoj političkoj nezrelosti, možda su se oni koji danas Vučića upoređuju sa Zoranom Đinđićem jedno vreme zaista nadali da će mu na taj način dati vetar u leđa, da će ga okuražiti i podstaći da se transformiše u reformatora. Sa druge strane, sam Vučić ne odustaje od tih poređenja, trudeći se da se javnosti predstavi kao nekakav hibrid Zorana Đinđića i Vladimira Putina. Hoću da kažem da u svom izokrenutom ogledalu Vučić sigurno sebe sa jedne strane vidi kao reformatora, a sa druge kao čoveka čvrste ruke koji donosi važne državničke odluke. Naravno da ni jednom ni drugom svom uzoru Vučić nije ni do članaka

Sudeći po učestalosti javljanja za riječ u Skupštini Srbije, po broju postavljenih poslaničkih pitanja, pokrenutih parlamentarnih inicijativa, napisanih reagovanja i saopštenja, nema sumnje da je predsjednik Nove stranke Zoran Živković veoma ozbiljno shvatio svoju ulogu poslanika u srpskom parlamentu. Pored Borka Stefanovića iz

Demokratske stranke i svog partijskog zamjenika Vladimira Pavićevića, Živković je možda jedini opozicioni predstavnik koji je uvijek spreman da protiv ogromne vojske vladajuće većine upotrebi i tešku verbalnu artiljeriju. Nerijetko i pretešku... Predsjednik Nove stranke ne slaže se sa ovakvim ocjenama. Umjesto da koristi eufemizme, stvari, kaže, više

voli da nazove pravim imenom. Doduše, ta "prava imena" najčešće upućuje na adresu premijera Aleksandra Vučića koji, po Živkovićevoj ocjeni, uglavnom vodi politiku "na nervnoj bazi".

"Prošlonedeljna konferencija za novinare Aleksandra Vučića, sazvana bez ikakvog ozbiljnijeg povoda i završena bez bilo kakvog ozbiljnog zaključka, najbolja je ilustracija

PATETIKA ZA REFORME

fotografije
Aleksandar Anđić

politike na nervnoj bazi, koju u kontinuitetu vodi aktuelni premijer Srbije. Naime, odgovarajući na navodni demarš EU, Vučić je organizovao novu *spasilačku misiju*, kako bi građanima pokazao da je, "ne savijajući se kako vetar duva", u stanju da reši i najteže probleme sa kojima se Srbija svakodnevno suočava" – kaže Zoran Živković. "Bespredmetno je, pritom, naglašavati da su

pre pojavljivanja radikalsko-naprednjačkog *deus ex machina*, dramsku napetost lakrdije sa temom "napad Brisela na hrabrog srpskog premijera", uredno obavili mediji pod Vučićevom kontrolom".

"VREME": Zašto kažete da je poslednje obraćanje premijera Vučića završeno bez ikakvog ozbiljnog zaključka?

ZORAN ŽIVKOVIĆ: Na toj konferenciji za novinare čuli ste nešto ozbiljno?

Čula je Demokratska stranka, na primjer; njen potpredsjednik, Goran Ješić, poručio je da premijeru "skida kapu" zbog njegove izbalansirane politike prema Rusiji i EU.

Niti je Srbija sa ovakvom vlašću sposobna da vodi izbalansiranu spoljnu »

politiku, niti je u situaciji da u bilo kom smislu ugrozi poziciju EU u odnosu na Rusiju. Dakle, ponavljam: i ta poslednja odigrana predstava posledica je Vučićevog vođenja politike na nervnoj bazi.

Dobro, šta vam to znači?

To znači da kada je Vučić u lošem raspoloženju, onda je Srbija na ivici ambisa; kada je dobre volje, svi moramo biti ne samo srećni nego i euforični. Uostalom, posle Borisa Tadića, ko se to još na javnoj sceni na taj način u sve razume: od Crvene zvezde do doktorske disertacije dr Nebojše Stefanovića? Ko sve kontroliše, ko sve komentariše, ko se meša u sve i svašta? Zašto, recimo, Vučić odgovara na *ed-memoar* EU?

Ko bi trebalo da odgovara?

Šef diplomatije, Ivica Dačić; to je njegov posao. Ali, ne! Čovek naprosto uživa u svojim lošim operetskim predstavama u kojima se uporno pojavljuje u ulozi portparola Vlade Srbije.

Povodom stotinu dana Vlade premijera Aleksandra Vučića...

Stotinu?! Te dve godine i tri meseca Vlade predstavljaju duže od osam stotina dana velikih obećanja i nikakvih rezultata. Jer, šta se to konkretno dobro ovde dogodilo? Je li bilo neke promene u sferi ekonomske politike? Je li stigla bilo koja ozbiljna investicija? Šta je to što bi prosečnu srpsku porodicu moglo da uveri u to da će sa Vučićem na čelu Vlade živeti bolje? Evo, setite se: na početku novog mandata Vučić je građanima rekao da će do kraja 2015. biti teško, ali da će nakon toga *procvetati hiljadu cvetova*; nekoliko meseci kasnije, bez ikakvog prethodnog izvinjenja zbog toga što ih je ponovo prevario, Vučić kaže da boljeg života neće biti 2015, ali hoće 2016. Pa, ko preživi! I ko onda više u to da veruje?!

Građani.

Koji građani? Mislite da građani i dalje veruju Vladi koja je do sada promenila čak trideset i jednog ministra?! Na svojim mestima ostali su Nikola Selaković i Rasim-većni-Ljajić, kao jedini čovek kome je pošlo za rukom da bude prihvatljiv svim politikama, svim vladama i, osim meni, svim premijerima od 5. oktobra do danas. U pojedinim ministarstvima ljudi su menjani po četiri, pet puta, što ukazuje na kaos, na vanredno stanje u kome Vučić jedino može da funkcioniše, koje konstantno

proizvodi, a zbog čega se građani ove zemlje s pravom osećaju krajnje nesigurno.

Ali, premijer Vučić građane uvjerava da mogu biti potpuno "mirni i spokojni"; Srbija je, kaže, na dobrom putu.

Mogu da budu mirni, zato što sami teško mogu bilo šta da promene. A spokojni? Pre bih rekao da uz ovaj režim građani lako mogu da budu – spokojni. Možda donekle i opravdano, deo njih imao je visoka očekivanja, verovao u Vučića-čudotvorca koji će uspeti da od ničega napravi nešto. Nažalost, ti ljudi ubrzo su shvatili da su prevareni i da demagoška, populistička patetika ne može biti zamena za obećane reforme. I to na isti onaj način na koji današnji Vučićev julovski i ostali stranački otpad ne može biti zamena za kompetentne ljude od autoriteta koji bi bili u stanju da iznesu teret teških reformi neophodnih Srbiji u ovom momentu. A od kojih, naravno, nema ništa. Jer, šta je sa izmenama Zakona o radu? Sa izmenama poreskih zakona? Šta je sa nerealnim obećanjima datim tokom poslednje predizborne kampanje o tome da penzije neće biti smanjene ni za cent? Ništa! Umesto obećanog, Vučić danas građanima nudi novi skeč na nivou Kursadžija u kome, bez mnogo problema, žrtvuje svog toliko hvaljenog ministra, "genija" Lazara Krstića, navodno samo zbog toga što je ovaj tražio da penzije budu smanjene za dvadeset procenata. Bio je to prvi deo demagoške licitacije, prvi deo petparačkog skeča za čiji nastavak je neophodan novi *kursadžijski* dramski zaplet.

Koji zaplet? Mislite na to da ministar Dušan Vujović traži smanjenje penzija za petnaest procenata?

A dobri Vučić za *samo* deset.

Vi kao da sumnjate u to da premijer ima meko srce?

Bilo bi dobro kada bi čvrstina i mekoća srca ili nekog drugog organa mogla da utiče na ekonomsku situaciju zemlje. Nažalost, takva kauzalna veza nepoznata je modernoj ekonomskoj nauci... Ali, vratimo se ozbiljnim temama. Kada sam, pre godinu dana, jedini počeo da govorim o štetnom ugovoru sa Etihadom...

Govorio je i Saša Radulović.

Jeste, ali tek onda kada je isteran iz Vučićeve vlade. Doduše, to sada nije važno; mnogo je važnije da su, pored Nove

stranke, i neki drugi ljudi i mediji kakav je nedeljnik "Vreme", otvorili temu štetnih ugovora potpisivanih tokom proteklih osam stotina dana ove vlade. U tom smislu, verujem da se sećate da je ugovor sa Etihadom navodno potpisan sa ciljem da se od srpske avio-kompanije napravi najbolja avio-kompanija na Balkanu. Nažalost, iz pre nekoliko dana objavljenog ugovora ne vidi se ni kako, ni na koji način, ni čijim sredstvima. A to samo znači da je ugovor koji je pokazao Aleksandar Vučić – koješta.

Zašto?

Zato što se i dalje ne zna ništa! Naime, na jednoj u nizu "spektakularnih" konferencija za novinare, održanoj takođe na nervnoj bazi, umesto relevantnih podataka, Vučić je javnost obavestio da će devet starih aviona Er Srbije biti zamenjeno sa devet polovnih; da je promet kompanije porastao za osamdeset procenata, ali ne i da su taj "rast" zapravo subvencionisali poreski obveznici ove zemlje koji, makar većina njih, nažalost, nikada u životu nisu ni imali priliku da sednu u avion. Najzad, izvinite, koji je to ugovor Vučić pokazao: onaj potpisan u julu 2013. ili drugi, sklopljen godinu dana kasnije? Naravno, reč je o ovom drugom, što samo dokazuje

da premijer nešto skriva i da, očito, za to ima debeo razlog. Pritom, dokument kojim je mahao na konferenciji za novinare nije pokazao u celosti: izostavio je njegov najvažniji deo iz koga je trebalo da bude jasno ko to sve plaća. Dakle, nismo videli biznis plan. Zašto? Sigurno ne zato što je ugovor sa Etihadom dobar i što je u interesu države Srbije.

Nego?

Možda zbog toga što bi mnogi shvatili da bi, ulažući svojih pola milijarde dolara, Srbija već sutra mogla da dobije *open sky*

■ Dve godine i tri meseca Vlade predstavljaju duže od osam stotina dana velikih obećanja i nikakvih rezultata. Jer, šta se to konkretno dobro ovde dogodilo? Je li bilo neke promene u sferi ekonomske politike? Je li stigla bilo koja ozbiljna investicija?

za Evropu i Ameriku, i to sa sletanjem, ako ne za JFK, onda sigurno na La Gvardiju, jedan od manjih njujorških aerodroma. Što smo mi, inače, imali.

Vaša i vlada Zorana Đinđića?

Tako je. I sam Vučić je priznao da je 2003. JAT poslovaio bez gubitaka. Što nije sasvim tačno, budući da su u to vreme gubici na godišnjem nivou bili 300.000 evra. Već sledeće godine, stotinu puta više. U svakom slučaju, te 2003. u saradnji sa uzbekistanskom avio-kompanijom, sa surčinskog aerodroma, četiri puta nedeljno, leteli su avioni na relaciji Beograd-Njujork. Direktno! Cena karte u jednom pravcu iznosila je 320 evra. E, sada, uprkos brojnim najavama i obećanjima, tog leta,

nažalost, danas nema, što Vučiću i njegovim obožavaocima ne smeta da takvog predsednika Vlade Srbije i dalje upoređuju sa Zoranom Đinđićem.

Kako vam to izgleda?

U svojoj političkoj nezrelosti, možda su se oni koji danas Vučića upoređuju sa Zoranom Đinđićem jedno vreme zaista nadali da će mu na taj način dati vetar u leđa, da će ga okuražiti i podstaći da se transformiše u reformatora. Međutim, veoma brzo su shvatili da je reč o pogrešnoj proceni i da od tog posla nema ništa. Sa druge strane, sam Vučić ne odustaje od tih poređenja, trudeći se da se javnosti predstavi kao nekakav hibrid Zorana Đinđića i Vladimira Putina. Hoću da kažem da u svom izokrenutom ogledalu Vučić sigurno sebe sa jedne strane vidi kao reformatora, a sa druge kao čoveka čvrste ruke koji donosi važne državničke odluke. Naravno da ni jednom ni drugom svom uzoru Vučić nije ni do članaka. Upravo zato ti pokušaji deluju groteskno i bolesno. Ipak, najbolesnije od svega deluje kada mediji pod Vučićevom kontrolom objave kako će "kabinet predsednika Vlade Srbije formirati komisiju koja će ispitati političku pozadinu ubistva Zorana Đinđića".

Zašto je to najbolesnije?

Najbolje da vam pročitam...

"...Pažinu je poklonio kola. Doktoru Risoviću je dao golfa, doktoru Lončaru stan. Oni su radili u Urgentnom centru. Taj Lončar je učestvovao u ubistvu kada su pucali na Božovića. Taj Božović je preživeo atentat pa je Spasojević rekao Risoviću da to završi. Na kraju je to uradio Lončar, ubrizgao mu neku injekciju u infuziju. Gumar je dobio stan. I Šare i Leo. Dušan je rekao kako Legija 'neće da se otvori' čak ni za pripadnike JSO-a, pa on mora sve da plaća. Dolazili su u 'Šilerovu' Ceca Ražnatović, pa Lukas, Džej. Ceci je dao milion evra za neki klub, a ja sam doneo njenoj kumi 250.000 evra..."

"Proces KP 5/03 – ubistvo Zorana Đinđića"; druga knjiga, str. 263; autori Dorotea Čarnić i Aleksandar Petrović.

Izvod iz sudskog svjedočenja svjedoka saradnika, Dejana Milenkovića Bagzija?

Tako je. Pročitao sam vam deo njegove izjave date pred Specijalnim sudom u Beogradu 23. novembra 2006. tokom suđenja zemunskom klanu za ubistvo Zorana

Đinđića. Reč je o onom istom Bagziju na osnovu čijeg je iskaza Specijalni sud Đinđićeve ubice osudio na višedecenijsku robiju. Bagzi je, dakle, svedok kome taj sud veruje. Zbog čega je to važno? Zbog toga što je Bagzi tokom istog suđenja 2006. rekao i da je doktor zemunskog klana i prijatelj Dušana Spasojevića Šiptara, Zlatibor Lončar, imao zadatak da u Urgentnom centru onima koji su nekako uspevali da se izvuku iz kandži Zemunaca ubrizga smrtonosnu injekciju. Zanimljivo, ministar Lončar je, kažu, među tim svojim prijateljima bio je poznat po "hipokratovskom" nadimku: doktor Smrt.

Kada je u Skupštini Srbije predstavljao svoju vladu, premijera Vučića pitao sam da li su mu poznati navedeni podaci. Zgrožen, rekao je da to govori više o meni nego o njegovom ministru zdravlja.

Šta to znači?

Ništa! Doduše, kao ni od Vučića, pravi odgovor na to pitanje nisam dobio ni od nadležnog tužioca, koji bi, na osnovu Milenkovićevog svjedočenja, odavno trebalo da je pokrenuo istragu... Je li vam sada jasno zašto je vest o "Vučićevoj komisiji" koja bi se bavila istragom političke pozadine ubistva Zorana Đinđića – bolesna?!

Bolje da se vratimo "lakšim temama" ... Po vašem mišljenju, hoće li Srbija do kraja godine otvoriti poglavlja 32 i 35, kako je bilo najavljeno?

To zavisi pre svega od očekivanja koja EU ima od Aleksandra Vučića, a koja se odnose na operacionalizaciju Briselskog sporazuma; konkretno, na to da sud u Kosovskoj Mitrovici postane deo pravosudnog sistema nezavisne države Kosovo. Ako se u narednih nekoliko meseci tako nešto dogodi, Beograd može da očekuje napredak u pregovorima o priključenju EU; u suprotnom, poglavlja o kojima ste govorili neće biti otvorena. Međutim, bez obzira na eventualno otvaranje poglavlja, građani Srbije od ove vlade ne mogu da očekuju ništa dobro, što će biti jasno u roku od šest do devet meseci, kada će se većina građana, čak i glasača Srpske napredne stranke, otrezniti i konačno shvatiti da je Vučić zapravo samo srpska replika crnogorskog lažnog cara Ščepana Malog.

Kako to o čemu govorite ne vidi i šef

njemačke diplomatije, Frank Valter Štajnmajer, koji kaže kako je impresioniran dosadašnjim reformama u Srbiji?

Da, ali Štajnmajerova šefica, kancelarka Angela Merkel, govoreći o reformama koje sprovode države zapadnog Balkana, kaže kako se, ako i postoje, one odvijaju "tempom puža". A impresije šefa njemačke diplomatije... Na sličan način su 1995, 1996. gotovo svi evropski i američki Štajnmajerovi prethodnici opisivali "reforme" čoveka koga su tih godina nazivali "garantom mira i stabilnosti na Balkanu". Valjda ne moram da vas podsećam na to šta se, samo nekoliko godina kasnije, dogodilo sa Slobodanom Miloševićem.

Šta hoćete da kažete?

Hoću da kažem da bi taj diplomatski jezik valjalo veoma pažljivo čitati; ne bukvalno i ne na prvu loptu. Jer svi veoma dobro znamo da će on biti dramatično promenjen ukoliko se američki i evropski zvaničnici uvere da stvari ne idu u pravcu u kome je Vučić Briselu obećao da će ići. A to, na Vučićevu žalost, tada neće moći da prikriju mediji pod njegovom kontrolom.

Premijer Vučić kontroliše medije u Srbiji?! Ma, otkud vam to?

Da, da, otkud to... Doduše, način na koji Vučić danas kontroliše štampu razlikuje se od načina na koji je to devedesetih činio Slobodan Milošević.

U čemu je razlika?

U Miloševićovo doba novinari su ubijani; danas Vučić štampu kontroliše na sofisticiraniji način, onako kako je to činio i Boris Tadić: dakle, oglašavanjem i reklamnim TV-blokovima koji se iz budžeta uplaćuju poslušnim medijima. Neposlušni su pod bojkotom. Doduše, ti neposlušni se mogu izbrojati na prste jedne ruke: nedeljnik "Vreme", "Danas" i nekoliko slobodnih portala. U ostalima je strogo zabranjena svaka kritika na račun bezgrešnog premijera. Ako se nekada negde nešto u tom smislu i objavi, protiv autora kreće besomučna hajka; tuče se iz svih oružja. Naravno, za to su zaduženi oni koji život pod Vučićem pokušavaju da prikažu kao veseo, ružičast, kul. Baš kao što je to bio i u vreme Mirjane Marković, njene

julovske demokratije i blagostanja. Najamnici, izvođači tih prljavih radova i danas su manje-više isti.

Nova stranka i vi konstantno kritikujete Vladu, premijera Aleksandra Vučića, gotovo sve njegove poteze... Ali, šta je sa "drugom stranom"? Gdje je i ko je danas opozicija u Srbiji?

Osim Nove stranke i nadam se većinskih delova Demokratske stranke, Srbija danas praktično nema opoziciju, budući da nekadašnje opozicione partije vreme

■ Posle Borisa Tadića, ko se to još na javnoj sceni na taj način u sve razume: od Crvene zvezde do doktorske disertacije dr Nebojše Stefanovića? Ko sve kontroliše, ko sve komentariše, ko se meša u sve i svašta

uglavnom provode klečeći u predvorju kabineta Aleksandra Vučića, a sve u nadi da će im on udeliti malo milosti, neku mrvicu vlasti. Takva opozicija nije potrebna Srbiji.

Kakva opozicija joj je potrebna?

Ujedinjena, odlučna i poštena! Savez svih onih koji veruju da Srbija mora da nastavi put kojim je krenula 2001. godine. Tu pre svega mislim na Novu stranku, zatim na Demokratsku stranku, i to onu koja će biti sposobna da se vrati svojim izbornim principima; mislim na pokrete i grupe okupljene na društvenim mrežama, na delove nevladinog sektora... Samo je u tim političkim snagama ostalo potencijala za stvaranje nove, ozbiljne opozicije, sposobne da u periodu od devet meseci do godinu dana oko sebe okupi veliki broj nezadovoljnih građana i da na pravi način artikuliše njihovo nezadovoljstvo. Srbiji su danas nasušno potrebne nove stranke i nova opozicija.

A novi ljudi?

I novi ljudi. Naravno, u tom budućem savezu mesta će uvek biti i za one koji nisu baš novi, ali koji nemaju razloga da se stide svog prethodnog političkog angažmana... U februaru 2004. prestao sam da se aktivno bavim politikom, a sve u nadi da ću i na taj način napraviti prostor da se na

političkoj sceni Srbije pojave "novi ljudi" koje danas toliko priželjkuje Bojan Pajtić. Ali, šta se dogodilo u tih deset godina? Na vlast su se vratili Miloševićevi omladinci, ti sitni, mali prevaranti naoružani novom retorikom, ali starim načinom razmišljanja i vladanja, starim zabludama, starim populizmom i demagogijom.

Da, ali ti "Miloševićevi omladinci" nisu pali s neba; došli su posle desetogodišnje vladavine partija koje su nekada činile dos.

To je tačno. Miloševićeve junoše na vlast je vratio Boris Tadić. I apatija koju građani trenutno osećaju takođe je posledica katastrofalne i konfuzne politike koju je prethodnih godina vodio čovek očito nedorastao funkciji predsednika Srbije i predsednika Demokratske stranke. Ali, pustimo to! Sada je važno građanima reći da ovo što se događa jeste loše, ali ipak nije kraj sveta; da smo, uprkos

svemu, u obavezi da tražimo nove motive i novu energiju kako bismo Srbiju vratili na pravi put i do kraja isterali ono što smo započeli 2001. U tom smislu, Nova stranka će srpskoj demokratskoj javnosti uskoro ponuditi platformu sa odgovorima na neke od današnjih dilema i problema. Uostalom, zar zadatak svakog ozbiljnog i odgovornog političara nije ne da ide uz dlaku i povlađuje većinskom raspoloženju vodeći računa samo o svom rejtingu, nego da sledi sopstvenu viziju i da, bez obzira na posledice i rizike koju takav politički angažman nosi, hrabro predvodi društvo, rađajući u interesu cele zajednice?!

Srbija je jednom imala takvog političara i, nažalost, znamo kako je on završio.

Ali to ne znači da bi, zbog onoga što se dogodilo 12. marta 2003, trebalo odustati. Naprotiv... Ako bih za trenutak sebi dozvolio da uđem u neke nedozvoljene sfere, rekao bih da bi, kao velika ličnost i veliki lider, Zoran Đinđić tamo negde mogao biti spokojan ako bi znao da je njegova žrtva donela dobro Srbiji. A da li je? Možda je vreme da se suočimo sa istinom i da konačno damo iskren i pošten odgovor na to teško đinđićevsko pitanje.

TAMARA NIKČEVIĆ

Udarnik našeg doba

“S propuštanjem odmora dolazi i rizik od ‘burnouta’, ili akutnog premora, koji lako može preći u ozbiljnija stanja napada panike, povišene anksioznosti, dezorijentisanosti, naglih promena raspoloženja, čak i paranoičnog ponašanja”, kaže za “Vreme” psihoterapeutkinja Lidija Vasiljević

Gotovo istovremeno, Barak Obama i Aleksandar Vučić suočili su se sa istim problemom: odlaskom na godišnji odmor. Međutim, dok američkog predsednika kritikuju što u trenutku kritičnom za njegovu zemlju igra golf, odmor srpskog premijera postao je tema koja uključuje priču o domaćem turizmu i špijunaži.

Posle poziva članovima vlade da svoj teško stečeni novac potroše na nekom od turističkih bisera Srbije, Vučić je za svoju letnju destinaciju odabrao Borsko jezero. U međuvremenu, ko zna zbog čega, odustao je i od te ideje, i od odmora uopšte. To i ne bi privuklo neku veću pažnju, da nije “Informer”: Vučićevo odustajanje od odlaska na odmor, ovom je glasilo bio zgodan povod za tekst u kome se novinari BIRN-a i CINS-a optužuju da su rezervisali sobe u hotelu “Jezero”, sve u nameri da premijeru zaviruju u intimu, prebrojavaju peškire i mere vreme provedeno u vodi. No, to ovde nije tema. O sistemu zaključivanja koji je doveo do somnambulne teorije o špijuniranju Aleksandra Vučića već je i onako previše rečeno. Ovde se postavlja mnogo važnije pitanje: koliko je godišnji odmor važan i šta se može dogoditi osobi koja sebi ne dozvoli predah?

“Godišnji odmor nije luksuz, već realna potreba. Nešto fleksibilniji sistemi, poput kompanije Gugl, čak sprovode strogo praćenje godišnjih odmora svojih zaposlenih. Svesni činjenice da je zamor materijala skuplji od odmora materijala, nastoje da se bar minimum odmora realizuje, jer im se time profit uvećava”, objašnjava za “Vreme” Lidija Vasiljević, psihoterapeutkinja Regionalne asocijacije za psihodramu i integrativnu primenu psihoterapije. “S propuštanjem odmora dolazi i rizik od ‘burnouta’, ili akutnog premora, koji lako može preći u ozbiljnija stanja napada panike, povišene anksioznosti, dezorijentisanosti, naglih promena raspoloženja, čak i paranoičnog ponašanja. Tu su i psihosomatski poremećaji koji uključuju

kardiovaskularne probleme, kao što su povišeni krvni pritisak i tome slično. U Japanu, prestonici radoholičara, čak postoji poseban izraz koji opisuje smrt izazvanu preopterećenošću poslom.”

Koliko bi dana trebalo da provedemo na godišnjem odmoru, posebna je priča i zavisi od brojnih faktora. Jasno je ipak da bi odmor trebalo da traje duže od deset dana – prema rečima naše sagovornice, toliko je otprilike potrebno da se pro-

PUSTA OSTADE LEŽALJKA: On neće doći
foto sxc.hu

meni percepcija vremena i svakodnevnice dinamike, ali i da se pobedi početna nervoza i nelagodnost zbog onoga što smo ostavili na poslu i onoga što bi moglo da nas dočeka. U tom kontekstu, par dana koliko je Aleksandar Vučić navodno planirao da provede na Borskom jezeru, nikako nisu dovoljni za “punjenje baterija”. Primera radi, gorepomenuti Obama je tokom proteklih pet godina (od kada je u Beloj kući) odmarao 138 dana – što je, kako navode američki analitičari, znatno manje od njegovih prethodnika. Džordž Buš je, recimo, bio odsutan ukupno 490 dana, Bil Klinton 170, a Ronald Regan 349 dana: u odnosu na dužinu predsedničkog staža, to podrazumeva da su odmarali od 20 do 60 dana godišnje.

Mi, nažalost, nemamo podatke o ukupnom broju premijerovih slobodnih dana, iako je to, kako se ispostavlja, informacija od javnog interesa. “Korišćenje godišnjih odmora neophodno je u slučaju osoba koje su na odgovornim pozicijama, kao što su menadžeri i političari, ili onih u čiji je posao uključena odgovornost za živote, mentalno

i fizičko zdravlje ljudi, kao što su piloti, kontrolori leta, lekari, psihoterapeuti. Bavljenje drugim ljudima, njihovim potrebama, problemima i životima, iscrpljujuće je na svim nivoima – fizički, psihološki i energetski”, kaže Lidija Vasiljević, napominjući da osećaj velike odgovornosti predstavlja stalni izazivač stresa i tako organizam održava u svakodnevnoj tenziji. Pošto je ta tenzija uobičajeni način funkcionisanja, ona više ne može ni da se primeti, pa osobe na odgovornim funkcijama često i odbijaju da prihvate svoje stanje, pravdajući se velikom količinom posla ili “lošim trenutkom” za odlazak na odmor. “Što je posao odgovorniji, rizik od burnouta je veći, a posledice ovakvog stanja, osim na samu osobu, odražavaju se i na njegovu ili njenu okolinu. Svaki sledeći korak odgovornosti podrazumeva i veću odgovornost prema široj društvenoj zajednici, jer konstantno premorene osobe, koje postaju razdražljive i čija oštrina pažnje vremenom opada, ne mogu ni biti na nivou svog zadatka kada je u pitanju donošenje odluka.”

Upravo ove argumente navode i američki stručnjaci koji “brane” Baraka Obamu zbog odlaska na godišnji odmor. Jedan od naslova iz tamošnje štampe čak eksplicitno navodi da je bolje imati predsednika na odmoru, nego predsednika koji je “pregoreo”. U našem slučaju, Aleksandar Vučić prećutno je proglašen za “heroja udruženog rada”, jer je odustao od brćkanja i tako se pridružio stotinama hiljada onih koji o odmoru mogu samo da sanjaju. S marketinške strane, to je možda i opravdano, ali život nikako nije (ili ne bi smeo da bude) marketing.

Za razliku do brojnih građana, koji na odmor ne mogu da odu i koji će zbog toga fizički ili psihički bolovati u svoja četiri zida, premijer u svakom trenutku mora da bude svestan sopstvene odgovornosti i da se, kao što to rade odgovorni vozači, “dobro naspava” pre nego što sedne za volan. U suprotnom... Daleko bilo.

TAMARA SKROZZA

Svi na jednom mestu

O zatvaranju kolektivnog centra PIM Krnjača se odavno priča. Poslednji rok koji se pojavljuje u medijima je kraj 2016. godine, kada će se preostala izbegla, prognana i interno raseljena lica smestiti u nove socijalne stanove. Dok se to ne desi, Krajišnici, Bosanci, Kosovci i potopljeni iz Obrenovca dobili su novih pedesetak komšija iz Sirije, Avganistana, Iraka

Preduzeće "Ivan Milutinović" (PIM) Krnjača je naselje od 17 stambenih i još nekoliko "upravnih" baraka. Nalazi se na jugoistočnom obodu Krnjače, kada se sa puta za Vršac skrene desno pre tržnog centra "Pevec", koji ne radi.

Posle skretanja sa glavnog puta, levo je ulaz u kamp. Celim krajem odzvanja romska muzika iz naselja sa druge strane. Na ulazu u kamp je kućica sa čuvarem. Travnjaci između baraka i putića u kampu su podšišani, na štrikovima se suši veš. Između baraka su dva velika sokaka, reklo bi se, koji vode ka parking, ostarelom košarkaškom terenu i delu kampa gde je kuhinja. Na jednoj od tih svojevrsnih raskrsnica, odakle se vidi igralište, dominira stara dečija klackalica koja izgleda kao

da će pre povrediti nego zabaviti onog ko se usudi da joj priđe. Preko puta je Privremeni centar za smeštaj tražilaca azila, odnosno dve barake oko kojih se šetkaju mladići koji pričaju na arapskom. Naselje je napravljeno za radnike PIM-a, a od 1993. ga koristi Komesarijat za izbeglice i migracije. Kroz njega je do sada prošlo oko 3000 izbeglica.

BLISKI ISTOK

Na zidu upravničke kancelarije u jednoj od te dve barake, okačena je karta sveta a, na malim formatima, naslikane zastave Sirije, Gane, Kurdistan... Na jednoj je, dečije nevešto, nacrtana kuća na kojoj piše "The house of peace".

U kancelariji sede dvojica upravnika

ŽIVOT NA RASKRŠĆU:
Kolektivni centar Krnjača
foto: Ivan Šepić

Nema straha od ebole

"Centar za smeštaj tražilaca azila u Krnjači je privremen i otvoren je u skladu sa Zaključkom Vlade Republike Srbije", kaže za "Vreme" Ivan Gerginov, pomoćnik komesara za izbeglice i migracije i nastavlja o najvećem problemu Komesarijata – manjku smeštaja: "Što se tiče hotela 'Obrenovac', u kome je do poplava funkcionisao privremeni centar za smeštaj tražilaca azila, nama su ti kapaciteti neophodni. Radi se na tome i verujemo da ćemo pre prvih hladnih dana moći da tamo smestimo tražioce azila. Kada je reč o vojnom objektu u selu Mala Vrbica, naglašavamo da je to veoma osetljivo pitanje iz više razloga i da ne može da se desi preko noći. Svakako da se radi i na tome, ali ne smemo da donosimo ishitrene odluke."

Tokom ovogodišnjeg leta, na zapadu Afrike došlo je do epidemije ebole, visoko smrtonosne groznice koja se prenosi preko krvi i telesnih tečnosti zaraženog. Do sredine avgusta registrovano je preko 1350 smrtnih slučajeva u Gvineji, Liberiji, Nigeriji i Sijera Leoneu. U Srbiji je registrovano nekoliko tražilaca azila iz nekih od ovih zemalja, a u Komesarijatu kažu da nema razloga za brigu o prenosu ebole.

"Svi tražioci azila prolaze detaljne preglede. Komesarijat sarađuje sa domovima zdravlja u opštinama gde se nalaze centri i gradskim zavodima za javno zdravlje. Imamo i algoritam aktivnosti za postupanje u slučaju pojave ebole", kaže Gerginov.

Inače, od početka ove godine pa do kraja juna ukupno 4257 lica izrazilo je nameru za azil u Srbiji. U istom periodu 74 osobe podnele su zahtev za azil, a u četiri centra za azil (Banja Koviljača, Bogovađa, Obrenovac, Sjenica i Tutin) smešteno je 3485 tražilaca azila. Najviše tražilaca azila smeštenih u centrima dolazi iz Sirije, Avganistana, Eritreje, Somalije, Pakistana...

koji su ranije vodili centre u Obrenovcu i Bogovađi. Tu su od polovine jula tj. od otvaranja najnovijeg centra za smeštaj tražilaca azila u Srbiji. Pričaju: "Za sada je sve u redu, još uvek se uhodavamo. Najviše je Sirijaca. Sinoć stigao jedan Rus iz Ukrajine. Do sada nije bilo incidenata. Zaključavamo barake u pola devet, za svaki slučaj. Jedna prostorija je preuređena u ambulantu i lekarske ekipe su počele redovno da dolaze. Dolaze i predstavnici nevladinih organizacija, najavljene su posete najviših funkcionera UNHCR-a... Policija ne dolazi."

Te dve barake su drugačije od ostalih u kampu. Imaju po 50 ležajeva u trokrevetnim sobama. Svaka baraka ima po jedno kupatilo sa po četiri tuša, toalet sa po četiri umivaonika i četiri wc kabine. Sobe izgledaju čisto. Na prozorima imaju mrežice za komarce.

Ispred druge barake sedi grupa Sirijaca. Jedan od njih je student iz Alipoa, gradića na zapadu. Putuje već dva meseca i u Krnjaču je stigao prethodne noći iz Grčke. Nije još stigao da vidi ceo kamp, ali mu za sada izgleda u redu. Hrana je dobra,

smeštaj nije loš. Ostali klimaju glavom... Nema poseban plan šta će dalje. Odmoriće se nekoliko dana pa će da vidi.

BALKAN

Trenutno u dve barake namenjene tražiocima azila ima pedesetak osoba, a ukupan kapacitet je 100 kreveta. Osim tražilaca azila, u PIM Krnjača živi i 59 izbeglica iz Hrvatske, 25 iz BiH, 98 interno raseljenih i 56 ljudi koji su tu smešteni nakon majskih poplava u Obrenovcu.

U jednoj od "upravnih" baraka preko mostića je zajednička kuhinja za ceo kamp. Ne jedu svi u isto vreme, već je napravljen raspored: "naše" izbeglice jedu u jedno vreme, posle njih tražioci azila. Jednak problem za sve je što u blizini nema prodavnice, ali to će se uskoro srediti. Na putu ka kuhinji, stoji pedesetogodišnjak u majici bez rukava. Uzvraća pozdrav pa kreće sa pričom: Iz Islama Grčkog je. To je selo kod Zadra. Posle Oluje je sa ženom i

dva sina bio u sličnom centru u Negotinu, a onda je došao ovde. Tu je već 15 godina. Sin, od čije plate su kupovali lekove i hranu, dobio je otkaz, a ni drugi ne radi. Čekaju... "Mislim da smo sad samo mi ostali u Beogradu da nas zbrinu. Prošli put nas je odbilo za te stanove, pa smo sad pisali opet. Videćemo..."

O svom komšiluku: "A šta ćeš... Tako je kako jeste. Nekad bude uzbuna, nekad ne bude. Mi se držimo po strani, kao da nismo ovde. Ima ljudi još kol'ko 'oćeš. Ima iz Like, sa Banije, tamo ima nekih od Banjaluke, Bosanaca valjda. Sve razbacano tuda. Vamo preko su Cigani, a sad skoro su nam došli i ovi azilanti. Mi se ne družimo s njima. Vidim, počeli su sa ovim dečkić'ma da igraju lopte... Treba znati s njima pričati, ja ne znam..."

Na drugoj strani, ka košarkaškom igralištu, ispred jedne od "obrenovačkih" baraka, čovek kači veš na kanap. Jedna baka sedi pored česme naslonjena na

Drugi kolektivni centri

Osim kolektivnog centra PIM Krnjača, u Srbiji funkcioniše još 13 takvih centara i to u Pančevu, Šapcu, Smederevu, Kragujevcu, Rači, Kladovu, Kraljevu, Gadžinom Hanu, Beloj Palanci, Vranju i tri centra u Bujanovcu. U njima je smešteno 268 prognanih i izbeglih lica i 901 interno raseljeno lice.

Osim toga, Komesarijat za izbeglice i migracije Srbije još uvek vodi računa o 295 izbeglih i prognanih i 320 interno raseljenih u devet kolektivnih centara na teritoriji Kosova.

Pre 12 godina, u Srbiji je postojalo 388 kolektivnih centara za izbegla, prognana i interno raseljena lica.

U Beogradu trenutno funkcionišu i tri centra za prihvatanje lica iz Obrenovca pogođenih majskim poplavama. Osim Krnjače, to su i kasarna "Surčin" sa 25 smeštenih lica i kasarna "Obrenovac" sa 530 raseljenih. Oko 120 Obrenovčana smešteno je u hotel "Obrenovac", a na teritoriji opštine Lazarevac funkcioniše prihvatni centar sc "Lazarevac". O njima brine Crveni krst Beograda.

"Grad Beograd je nadležan za otvaranje i zatvaranje prihvatnih centara. Prema informacijama koje imamo, u planu je da se u najkraćem roku zatvori centar u kasarni 'Surčin' zbog potreba Vojske Srbije", kaže za "Vreme" Ivana Marisavljević Dašić, sekretar Crvenog krsta Beograda.

štap. Pored nje, dečak i devojčica mirno gledaju posetioca.

"Već sam dva i po meseca u Krnjači. Živela sam u Vuka Karadžića u Obrenovcu. Nemam gde da se vratim. Nemam ja kuće, nemam ništa... Pa šta ćeš... Nije najbolje, ali nema drugo. Moraš da trpiš sve. Ljudi su mirni. Ne diraju nikoga niti njih neko dira. Ima nekih prijatnih, dobrih, deca se igraju zajedno." Prekida je dečak oduševljeno, ali šapatom: "Ima crnaca!"

MIRKO RUDIĆ

Projekat "Pogled uprt u evropsko pravo: Izbeglice i azilanti" finansira Evropska unija (preko Delegacije EU u Srbiji) kroz program "Jačanje medijske slobode u Srbiji". Objavljivanje ovog članka omogućeno je uz finansijsku pomoć Evropske unije. Sadržaj članka isključivo je odgovornost nedeljnika "Vreme" i ni na koji način ne odražava stavove i mišljenje Evropske unije.

Čuvari prelaza

Kako je slučaj namestio da susret revnosnog policajca i grupe novinara iz Beograda otkrije državno maltretiranje građana koji žive južno od Ibra

Piše: **Petar Jeremić**

NOVINARI PROTIV POLICAJCA: Prelaz Jarinje

foto: P. Jeremić

Kada se u četvrtak, 21. avgusta, grupa od deset novinara iz Beograda našla na integrisanom prelazu Jarinje, vraćajući se iz Velike Hoće, i kada im je od "policijskog službenika" države Srbije saopšteno da "dalje neće moći", pomislio sam da je u pitanju klasično policijsko maltretiranje, na pravdi boga. I ne samo ja, već i sve ostale kolege u autobusu čiji je vlasnik Opština Gračanica, u kojoj su na vlasti Srbi. Doprineo je tome i komentar mog saputnika, studenta iz Velike Hoće, koga smo povezli u Beograd. Kada je video policajca, samo mi je kratko prokomentarisao "ovaj uvek nešto zaguljuje". Ipak, mislili smo da nema razloga za maltretiranje.

No, ispostavilo se da razloga – ima. Taj razlog je član 332 Zakona o bezbednosti saobraćaja, kako piše u prijavi vozaču Slobodanu Stefanoviću. Uz najbolju volju, nisam uspeo da shvatim koji je prekršaj napravljen po tom članu. Ali, zvanično obrazloženje koje smo dobili je: da nismo smeli u centralnu Srbiju ući na Jarinju, već na prelazu Merdare.

Redom, slučaj ide ovako: Udruženje novinara Srbije svake godine organizuje odlazak u Veliku Hoću i na mestu gde su poslednji put, 21. avgusta 1998. godine viđeni novinari Radio Prištine Đuro Slavuj i Ranko Perinić postavljamo spomen-ploču. Njima dvojici se izgubio svaki trag. Za kolegu Džejmsona Folijsa smo, nažalost, saznali kako je završio. I videli. Za Đura i Ranka još ne znamo. Ni mi, ni međunarodna zajednica, a ponajmanje kosovske vlasti. I ne žele da nam kažu. Zato svake godine na tom mestu postavimo spomen-ploču na kojoj piše da su tu poslednji put viđeni, i da tražimo da saznamo šta je bilo sa njima. Onda posle nekoliko dana ta ploča nestane. Onda je mi, sledeće godine, na godišnjicu nestanka opet postavimo, i sve ispočetka...

Ove godine vozilo smo dobili od Opštine Gračanica, registrovano RKS tablicama. To su one, uvedene nakon proglašenja nezavisnosti Kosova, koje država Srbija ne priznaje. Zato, kada ulaze u Srbiju, moraju da plate mesečno osiguranje i probne tablice. To košta nešto više od stotinu evra. Tako je, i taj kombi, kad je na prelazu Merdare tog jutra ušao u centralnu Srbiju, dobio mesečno osiguranje i probne tablice. Vozači su došli do Beograda, potrpali novinare i tablu, i krenuli put Velike Hoće. Krenuli smo preko prelaza Jarinje, jer je tablu bilo lakše preneti tuda. Na Jarinju su nas pustili da izađemo i niko nije pravio problem. Stigli smo do Velike Hoće, opet postavili tablu, opet pitali šta je sa našim kolegama i krenuli nazad.

Usput, javili su nam da su kosovski gashtarjateri pozavršavali odmore i krenuli put zapadnih evropskih zemalja, preko prelaza Merdare, pa se tamo čekalo četiri, pet...sati tog četvrtka, 21. avgusta predveče. Zato smo okrenuli ka Mitrovici, pa na Jarinje. Sve je bilo u redu, dok se pored kombija nije stvorio policajac i dok mi moj saputnik, koji tuda češće od mene prolazi, nije rekao – ovaj je zaguljen.

On kaže – morate da se vratite na Merdare. Mi kažemo – nećemo. On kaže – tako je po zakonu! Koji Zakon? Zakon o bezbednosti saobraćaja! Gde je tu logika? Kako Zakon o bezbednosti saobraćaja može da ograničava ustavno pravo na slobodu kretanja? Na to, logično pitanje, odgovor nije znao. Ili nije hteo da ga zna. Ili nije, kao onaj policajac koji nas je ujutru pustio, bez zaguljivanja, kako reče moj saputnik, čovek. On je policajac, koji poštuje Zakon. I to je u redu. Ali nije u redu da Zakon nije u skladu sa Ustavom. Tako se nama čini. Imamo pravo da idemo kuda hoćemo. I nije u redu da zakon, koji donosi država

svojim građanima život – zaguljuje!

Naš gnev se sručio na policajca, a on je samo poštovao zakon. Po pravilu službe, trebalo bi da bude nagrađen, bez obzira na to što poštujući taj zakon, koji se kosi sa svakom logikom, maltretira svoje građane. A onaj što nas je tog jutra pustio da izađemo iz Srbije, biće kažnjen, kako nam reče šef smene. A šta ćemo sa desetinama onih policajaca koji su i pre nas a i posle, kako sam saznao, Srbe iz Gračanice preko Jarinja puštali u centralnu Srbiju? Ima li logike da budu kažnjeni državni službenici koji svojim građanima život olakšavaju, umesto da ga komplikuju? Ima li zakonodavaca koji taj propis mogu da izmene? Videćemo.

Elem, mi smo posle nešto više od sat natezanja prošli. Kao i mnogi pre, i posle nas. Ali, mnogi i nisu. Zavisi na kog su od policajaca naleteli.

I tako, država je pre nekoliko godina donela zakon, kažu da bi lakše pratili kretanje Albanaca sa Kosova, a ne da bi ga primenjivali na Srbima. Ali, on može da se primenjuje. Revnosni policajci ga primenjuju, oni nerevnosni ga ne primenjuju. Građanima ostaje da se nadaju da će naleteti na onog koji radi u njihovom interesu, pa makar i kršio zakon. A državi ostaje da ukine tu besmisleni odredbu, da umreži svoje sisteme, i radi ono što joj je posao, a ne da maltretira svoje građane.

I tako, deset zadržanih novinara, protiv nekoliko policajaca. Oni za zakon, mi protiv. Oni protiv naroda, mi za narod. Deblji kraj izvukao je najtanji, kao i obično: vozač opštine Gračanica Slobodan Stefanović koji je dobio je prekršajnu prijavu.

*Autor je predsednik Izvršnog odbora Udruženja novinara Srbije

*Autor je predsednik Izvršnog odbora Udruženja novinara Srbije

Busplus, povratak sa osvetom

Nesrećni abonenti ove kolumne dobro znaju i odavno su, pretpostavljam, oguglali na to da će njen autor periodično pronaći povod zbog kojeg se mora pisati o tzv. javnom prevozu kao o svojevrsnoj društvenoj, političkoj, ekonomskoj, kulturološkoj i moralnoj laboratoriji, ili naprosto zrcalnom odrazu društva... E pa, danas je jedna od takvih prigoda, no gledajte to s vedrije strane: možda ovaj put uspem da ne spomenem Vučića, Aleksandra Vučića. Mada će njegovo *pozadinsko zračenje* svejedno da se oseća.

Elem, prestonički *Busplus*; sećate li se te "Đilasove lopovske firme", kako voli da (se pravi da) veruje ama baš svako kome treba *moralno legitiman* razlog da se švercuje u gradskom prevozu, a što bi inače činio i bez takvog (pseudo)pokrića? Đilasa se više ni rođena Demokratska stranka ne seća, ali *Busplus* je i dalje tu, i tu je da ostane. A i kad zaista ode, ostaće, samo pod drugim imenom i vlasničkom strukturom.

"Sitne" stvari kao javni prevoz uvek su važan društveni lakmus: na njima se svaki siledžija i hohštapler brzo demaskira

Trivijalno mi je i da vas podsećam na bedan, demagoški trik organizovane grupe notornih nesposobnjakovića, pozera, demagoga i svesnih lažova, formalno poznate i registrovane pod imenom Srpska napredna stranka, a koja je onomad pretila/obećavala da će Beograđane ratosiljati bede zvane *Busplus*. Uzalud su trezveni ljudi upozoravali da to tako neće ići – pa bio *Busplus* po sebi "dobar" ili "loš" – jer se validni poslovni ugovori ne mogu tek tako jednostrano raskidati a da se to skupo ne plati: naprednjacima je bilo bitno da obećaju bilo koju glupost koja će im doneti glasove, a masovno beslovesnom glasaštvu je bilo baš zgodno da u to poveruje, ne zato što je moguće, nego baš zato što je glupo i apsurdno. Nije važno je li istina, nego da li dobro zvuči!

Međutim, šta biva? Ništa od "raskida" s *Busplusom*, naprotiv: reklo bi se da se ovaj vraća *with a vengeance*. Zato se vraća i u ovu kolumnu. Onomad sam ratovao, ne s *Busplusom* kao takvim, još manje s idejom da ljudi treba da plaćaju prevoz (svaka roba ili usluga treba da se plati, dakako po razumnoj i kvalitetom opravdanoj ceni), nego s razbojničkom idejom da "uvođenje u red" građana i putnika može i sme da bude isto što i besmislena represija i izživljavanje nad njima.

Sam plaćam prevoz, i nameravam da to činim i ubuduće, i ni na koji način ne zagovaram "pravo na šverc". Držim da je razumno da kao protivuslugu za svoj novac dobijem ne samo razumno kvalitetan prevoz nego i *trajno odsustvo bilo koje vrste besmislenog maltretiranja*. Ako maltretiranje ipak usledi, kao slobodan i odgovoran građanin zadržavam svako pravo na aktivan otpor, kao i na pozivanje i organizovanje drugih u tu svrhu.

Pod tim maltretmanom ne podrazumevam povremene kontrole: razumno je da se tu i tamo proverava imaju li lju-

di karte, i nije mi nikada teško da svoju pokažem kontroloru. Samo, kontrola ne može i ne sme da znači – kako je bilo onomad – *zaustavljanje i zadržavanje* prevoznog sredstva kao da smo na graničnom prelazu, i samim tim ometanje normalnog života i ritma obaveza građana! Takođe, povampirena ideja obaveznog "validiranja" personalizovane pretplatne karte pri svakom ulasku u vozilo sa stanovišta naplate potpuno je besmislena tj. nema s njom nikakve veze jer ta karta je već kupljena, i zato je u prethodnom periodu od znatne većine putnika s punim pravom bojkotovana i odbačena. Sada nam se opet bahato, drsko i suštinski nasilnički preti njome, pa se još kaže da će nam kontrolorski sejmeni "blokirati" karticu ako se ne validiramo, i onda ćemo morati da se cimamo i da još i extra platimo njeno odblokiranje?! E pa, neće biti i neće moći... Ovim putem javno upozoravam nadležne da ću možda ujesti za ruku (a vi dokonajte jesam li vakcinisan protiv besnila) prvog deliju koji pokuša

da mi "blokira" *uredno kupljenu kartu*, a svakako mi ne pada ni na kraj krajeva pameti da ikada išta učinim ili da dam i jedan jedini dinar da bih "odblokirao" nešto što nikada nije ni smelo biti blokirano **jer se ne može "kažnjavati" putnika sa uredno plaćenom kartom!!!** U tom smislu, ljudi, ozbiljno vas pitam: jeste li vi normalni?! Jer to je, dakle, prost i jednoznačan, "školski" primer kako se drsko prelazi tobože nevidljiva granica legitimiteta: kako se od razumljivog uterivanja naplate usluge prevoza (koje je po sebi u redu, što opet takođe ne znači da su u tu svrhu dozvoljena bilo koja sredstva) prelazi na čisto, samosvrhovito izživljavanje u ime nečijih birokratskih fantazama.

Uzgred, nije zgoreg pripomenuti i ovo. U nekom se momentu u novinama pojavila vrst da se razmatra mogućnost da se ograniči broj vožnji na koje imate pravo s "mesečnom markicom". Stvar je demantovana, ali ne baš odlučno, tj. nije rečeno da to nije istina, nego samo da još ništa nije odlučeno. Neka bude da duvam na hladno, ali bolje je odmah upozoriti: neka se niko ni ne usudi da uvede nešto takvo! Zašto? Zato što se to protivi samoj suštini ideje o javnom gradskom prevozu bilo gde u civilizovanom svetu, pa neka je ne znam kako "kapitalistički"! Kad kupite nedeljnu ili mesečnu kartu za prevoz u Londonu, Parizu, Briselu ili ne znam gde (namerno navodim gradove po kojima sam se dosta navozao), podrazumeva se da nikakvih daljih ograničenja nema! To vam je kao sa pretplatom na kablovsku TV ili na bežični internet: niko vam ne ograničava protok, niti govori da možete, šta znam, da gledate TV do 4 sata bez prekida, a onda na 3 sata morate da se isključite... Platilo si – vozi. E, zato su stvari poput javnog prevoza uvek važan društveni lakmus: naprosto, na njima se svaki siledžija i hohštapler brzo demaskira. Eto, a onog Vučića ovaj put nisam ni spomenuo. ¶

Intervju: **Leo Martin, pevač**

MLADIĆ IZ

foto Ivan Šepić

PROŠLOG VEKA

“Kad je muzika počela da se kviri? Pa, kad je ekonomska situacija postala loša. Kad su počeli ljudi da se kvare počela je da se kviri i muzika. Novac kviri čoveka, to je tačno, ali se čovek mnogo brže pokvari kad ga nema”

Leo Martin je jedan od vodećih pevača jugoslovenske i srpske zabavne muzike. I danas kao sedamdesettrogodišnjak, kao i pre četrdeset pet godina kad je počinjao pevačku karijeru, peva šlagere koje voli i staro i mlado. Na poslednjem koncertu, na zatvaranju Belefa pre desetak dana, više nego krcat Trg Republike u Beogradu pevao je s njim *Odiseju*, *Laku noć, draga*, *laku noć dragi*, *Ja te volim*, *Jednom kad se zaljubiš*, i druge večite pesme. I, bilo je mnogo lepo.

“VREME”: Imam utisak da je i vama bilo lepo, da ste se dobro osećali na otvorenom prostoru, pred tolikim svetom.

LEO MARTIN: Da, mada ja nisam čovek za otvorenu scenu. Moja muzika je ljubavna, pa joj više priличи zatvoren prostor. Međutim, izgleda da umem da uvučem ljude u pesmu – i na Trgu i u Sava centru. Ali me je ipak iznenadila atmosfera na Trgu. Baš jeste. I nisam se nadao tolikom broju mladih ljudi. Da li ste videli da znaju tekstove pesama? Bolje od mene, jer ja sam poneki put morao da pogledam u pult pred sobom, da se podsetim. Razumljivo, to naravno ide s godinama.

Odiseja ima četrdeset godina, a ni ostali vaši hitovi nemaju malo, to su omiljene pesme onih koji su stasavali u to vreme, ali obrade vaših pesama su na repertoaru mladih muzičara.

Moja publika je ona koja voli da čuje dobru melodiju, širok zvuk, dobar tekst, i interpretaciju sa emocijama. Moja publika su ljudi s ukusom, bez obzira na godine. Pomenuli ste obrade mojih pesama – *Laku noć, draga*, *laku noć, dragi* izvodi sastav Lutke, a *Ima vremena za ljubav* obradila je grupa Laura 2000. Mene je to zaradovalo, to što su mi se ti

mladi muzičari javili i pitali da li mogu da naprave svoje aranžmane mojih pesama. Zaradovalo me je što su im dali svoju energiju i učinili ih novim, ali naravno i što su odabrali baš moje pesme. I što su tako pokazali da one imaju trajnu vrednost.

Mora se reći da je pre svih drugih vaših pesama, ipak Odiseja vanvremenska pesma. Što je čudno, zato što to ipak nije pesma lakog sadržaja, nije...

Da, filozofska je, poučna, sva je od poslovice: “niko ne zna dan šta nosi” pa “svako jutro ostavlja nam trag u kosi”. Ali, takođe je i sva u emociji. Zato i traje. Mada je bila meni namenjena prvi put ju je otpevao Dalibor Brun, odličan pevač, na Opatijskom festivalu 1973. godine na kome se birao učesnik SFRJ za pesmu Evrovizije. Verovatno znate tu priču, izbio je skandal zbog mog imena: festivalu je stigla direktiva da moram da učestvujem kao Miša Jović, pod imenom iz lične karte. Ja sam to odbio zato što je moje umetničko ime Leo Martin i, kad god sam na sceni, hoću da se tako zovem. Tražio sam i da *Odiseju* pevam i na engleskom. Ali, odmah posle festivala snimio sam singl *Odiseja* za PGP, i za nedelju dana on je prodat u 100.000 primera! Čim sam se vratio u Jugoslaviju 1969. godine, nekima je odmah smetalo moje ime, pa su mi tako na *Pesmi leta* tražili da pevam kao Miša Jović. Ali, Sava Mrmak, tada direktor *Pesme leta*, pitao je: “Ljudi, koga mi u stvari angažujemo, Lea Martina ili Mišu Jovića?”

Vi ste, u stvari, počeli pevačku karijeru u Jugoslaviji kao inostrani pevač?

Jeste, došao sam kao formirani pevač iz Nemačke. Ovde sam završio muzičku školu, klarinet i klavir, a posle sam naučio da sviram i tenor saksofon i flautu.

Počeo sam kao instrumentalista, a ne kao pevač. Pratio sam naše poznate pevače sa *Veselim bendžom*. Tada su kod nas bila dva diksilend orkestra – *Sedmorica mladih* i *Veseli bendžo*. Ja sam posle napravio svoj vis *Ekspres 8*, toliko nas je bilo. U to vreme sam počeo da slušam Reja Čarlsa, i shvatio da je ipak glas najlepši instrument. Nisam učio pevanje, ali sam izabrao dobrog učitelja, Reja Čarlsa. Nisam ga imitirao, samo sam od njega naučio šta su dobro pevanje i interpretacija. Veliko učenje muzike jeste slušanje muzike, to je pravilo. Naravno, treba biti i pismen muzičar, kod nas je 99 posto pevača muzički nepismeno. Dakle, tamo, u Nemačkoj, i postao sam Leo Martin. U inostranstvu sam snimao za CBS, upoznao mnoge pevače i pevačice, bio mlad, lep, zgodan i pametan, a nisam loše ni pevao. Prva moja ploča *Let me stay* je bila hit u Evropi početkom 1968. godine, pa je u Jugoslaviju stigla kao licencno izdanje. Učešće na pomenutoj *Pesmi leta* mi je mnogo pomoglo, zato što me je zahvaljujući tom festivalu upoznala cela Jugoslavija. To je bio divan festival, najveći koji je ikada ovde napravljen: 30 dana koncerata po celoj zemlji...

Festivali su u Jugoslaviji bili praznik, društveni događaji, oni su diktirali ukus, od njih je zavisila pevačka popularnost...

Jesu, festivali su bili nešto divno, ali *Pesma leta* je bila nešto najlepše. Dva puta sam učestvovao na *Pesmi leta*. Svašta je tu bilo, pevali smo na stadionima pred 50.000 ljudi, imali smo modne revije, svaki pevač je imao svoj auto, svog šofera i policajca...

Tada su pevači zabavne muzike bili uvažavani, njihova profesija je bila društveno priznata.

A danas je pogrdno reći da si pevač ili pevačica! Onda je to bilo veoma cenjeno,

i nije mogao svako da bude pevač. Postojalo je filtriranje, a sad bi i moja baba mogla da snimi ploču, samo da ima para... dobro, ja bih joj dao pare... ne, ipak ne bih dao pare za ploču. Prolazilo se kroz razne filtere, zato je sve što se tada snimilo ostalo i do dan danas. Sve je bilo kvalitetno, i tekst, i aranžman, i harmonija – sve. Kad je muzika počela da se kviri? Pa kad je ekonomska situacija postala loša. Muzički urednici su u moje vreme bili cenjeni i plaćani. Kad su plate počele da padaju i da kasne, urednici su došli u iskušenje da prihvate novčanu ponudu nekog ko im kaže: "Moja devojka ima snimak, evo ti da je puštaš." Zašto postoji urednik? Da kaže ovo može, a ovo ne može. Ali, kao što znamo, novac vrti tamo gde burgija neće... Kad su počeli ljudi da se kvare, počela je da se kviri i muzika. Novac kviri čoveka, ali se čovek mnogo brže pokvari kad ga nema. Pa urednik pusti jednu lošu pesmu, pa drugu, i – narod se navikne na lošu muziku. Kažu: narod to hoće. Nije tačno! Narod sluša ono što mu se ponudi, a s obzirom na naše obrazovanje, što je prizemnija muzika, to ima više slušalaca. I ranije je postojala šatorska muzika, ali se pevala dobra, narodna muzika, a sad kao da ste u Turskoj. Ranije, kad putujete, pa ulazite u Jugoslaviju, po muzici na radiju znate da ste prešli granicu, a danas mislite da ste u Turskoj ili Grčkoj. Ono što smo mi nekad zvali "narodna muzika", danas zovu "turbo-folk". Čak ni naziv nije naš, a kamoli muzika!

Nedavno Proleće u Beogradu, replika nekadašnjeg festivala Beogradsko proleće, pokušalo je da nas podseti na dobru, kvalitetnu muziku, i vi ste bili među učesnicima.

Ali to nije – to. Festival, da bi bio pravi festival, traži glamur. A glamur traži novac. A novca nema. Nekad je Beograd živeo za Beogradsko proleće. Koliko hitova sam imao na Proleću! Proleće, Opatijski, Splitski, Šlager sezone u Sarajevu, meni najdraži posle Proleća – to su bili festivali. Na Šlageru sezone sam prvi put dobio nagradu. Ja u plavoj uniformi, bio sam vojnik, u Sarajevu 1971. godine dobio sam Zlatni mikrofon za pesmu *Plava obala*! Sad više nema takvih festivala. Postoji pokušaj da se obnovi festival Omladina u Subotici. On je nekada bio

foto V. Novosti

jako dobar, promovisao je mnoge poznate pevače, Kemal Monteno je tamo počeo. Festival postoji već dve godine, međunarodni je, ali ga je teško organizovati. Gabor Lendel – kompozitor, vodio je *Tešku industriju* iz Sarajeva, komponovao je *Indeksima Ti si mi bila naj* – sad on uz pomoć Bate Kovača i mene pokušava

da vrati taj festival da bi mladi imali gde da se pokažu. Ali, ima samo opštinsku podršku. Tražio je skromna sredstva od Ministarstva kulture, nisu mu ni odgovorili. Ministar kulture valjda smatra da je kultura samo Beogradska filharmonija, a da je sve drugo zabava. Zabava je jedan od najvažnijih segmenata kulture,

ali za ministra to nije važno. Greota je, jer tu mladi dobijaju šansu da se pojave, pa da to snimi RTS, da svi vide. Ali, ko još misli o mladima u ovoj zemlji. Danas je sve samo politika. I kultura je politika. I to je loše. Kad sve postane politika, onda to nije dobro. Šta traže umetnici u politici? Pogodnosti za sebe, eto to traže!

Možda pokušavaju i da za sve svoje kolege reše neka životna pitanja, na primer problem autorskih prava.

Stvarno? Nisam primetio. Autorska prava kod nas ništa ne valjaju, a do devedesetih je bilo sve uređeno kao na Zapadu. Imali smo sistem. Devedesetih godina je uništeno sistemsko uređenje zemlje. ZAMP, Zavod za zaštitu malih prava, nekada je imao sistemsku mrežu u celoj Jugoslaviji. Mogla je moja pesma da bude pevana u nekoj krčmi u planini, vlasnik te krčme je morao da popuni prijavu da je moja pesma pevana toliko i toliko puta. Ako ne plati autorska prava, ide na sud. Danas toga nema. Nema sistema! Zato autori više ništa ne komponuju, znaju da će za godinu dana dobiti siću iako se njihove pesme vrte u svakom kafiću. Ja godišnje dobijem 100 evra na ime autorskih prava. Smešno! Kažem vam, sistem je propao.

Sećam se, nekad su se koncerti pravili mešano, pevač zabavne i pevač narodne muzike, pa sam ja najčešće išao na turneje sa Tozovcem. Praksa je bila da vam pre koncerta dođe neko iz poslovnice ZAMP-a u tom gradu i donese formular da se upiše program koncerta: naziv pesme, izvođač, autor – svi. Stignemo tako jednom mi iz Prištine u Skoplje, ali tamo niko iz ZAMP-a ne dođe. Mi se vratimo za Beograd, prođe tri meseca, i meni stigne poziv za sud! Kažu, nisam platio autorska prava, nisam popunio formular ZAMP-a, i neko je rekao da smo mi na divlje pevali. Baš ih briga što nam niko nije doneo formular! Eto, tako je to bilo. Nije to veliki novac, ali vi kad u 365 dana skupite novac za sve koncerte, to je mnogo para. E, to je sistem. To danas ne postoji.

Pominjete devedesete, vi ste odlučili da zbog ovdašnjih ratnih sukoba ne pevate. Zašto, pa bili ste u najboljim godinama?

Pa šta, i vi ste tada bili u najboljim godinama – doduše vi ste i sad u najboljim

godinama. Taj prokleti rat je pojeo i vaše najbolje godine, ne samo moje, već i svih nas! Da, sedam godina nisam pevao. Nije mi bilo do pesme. Vojkan Borisavljević me je tek 1997. nagovorio i u Studentskom kulturnom centru smo za TV Beograd snimili koncert, i dan danas se pušta. Tada sam izdao kompilaciju diska, pa se to za divno čudo dobro prodalo, valjda još nije bilo Jutjuba.

Bilo vam je žao Jugoslavije?

Bilo mi je žao ljudi! Tragedija je to bila! Nikome nije bolje danas, ni Hrvatima, ni Slovencima. Oni to sami kažu. Svi smo

■ **Nisam više za gledanje onoliko koliko sam bio, ali sam još uvek za slušanje. Mada, nedavno sam bio zvezda modne revije Pal Zileri – šta da vam pričam, pogledajte na Jutjubu kako sam izgledao. Molim vas, ali ja sam ipak u 73. godini života. Znam, da sam malo mršaviji, to njihovo odelo bi mi još bolje stajalo. A kad se setim kako sam nekad izgledao...**

onda bolje živeli. Ali je politika čudo. Onako smo mogli da uđemo u Evropu još 1992-93. godine, a sad, kad ćemo? Čije je to zadovoljavanje sujete i klaustrofobnosti bilo? Poginulo mi je mnogo prijatelja. Velika tragedija. Velika. Nepopravljiva. Sad se priča da su ljudi zaboravili. Nisu! Sve se zna, sve: ko je šta pričao, ko

je huškač bio, sve! Ja sam pre šest godina prvi put posle rata bio u Sarajevu, bio sam gost Filmskog festivala, i nisam znao kako će da reaguju. Ja jesam jedan od začetnika njihove muzičke produkcije, Milan Stupar je bio urednik, a Esad Arnautalić je dirigovao velikim orkestrom. I ja sam tamo nekad bio popularan, ali ipak nisam bio siguran šta će me dočekati. Međutim, bilo je dirljivo, svi su došli, i Kemal Monteno i Halid Bešlić, svi pevači i zabavne i narodne muzike. Tužno je to što se događalo Sarajevu, to Sarajlije nikad neće oprostiti. To izživljavanje, da vi opkolite grad i šta god da mrdne po ulici, vi pucate. To je tragedija.

Da ste ostali u inostranstvu, sada vi i ja ne bismo razgovarali, niti biste vi razmišljali o ratu, o autorском pravu i sličnim problemima.

Da sam ostao u inostranstvu, kako mi je krenula karijera, sigurno bih bio milioner. Ali, ja sam se vratio zato što sam želeo da živim komotnije. Pritom, nikad nisam želeo da budem milioner jer sam i bez toga mogao da imam sve što želim. Neko kaže: kad bih imao milion evra, kupio bih kuću. Ali ne treba ti milion evra za kuću. Onda kaže: kupio bih i auto. Pa dobro, ali opet ti je milion evra previše. Da me ne shvatite pogrešno: ja se nikad nisam gadio novca, jer sam od kako znam za sebe veoma teško zarađivao. Već kao gimnazijalac sam ustajao u četiri ujutro i raznosio mleko do sedam, pa onda u gimnaziju, a posle u muzičku školu. Ali dobro, posle kad sam počeo da sviram na igrankama bolje se živelo. Lazarac, najbolje igranke i najbolje tuče! Zbog devojke, naravno! Devojke su bile zaista lepe, bez silikona, pametne, obrazovane, nisu blejale na splavovima do pet ujutro.

A danas? Kako se danas zarađuje?

Pa na koncertima. Imam tri, najviše četiri koncerta mesečno. Zovu me ljudi. Bio sam u Dubrovniku, u Skoplju sam snimao šou. To jeste veliki napor: dva sata na sceni. Posle svakog koncerta ostavim po tri kilograma, ali ne pomaže, živim svoj život. Ja sam 2000. godine iz opravdanih razloga prestao da pušim, i tu sam nabacio desetak kilograma pa više nisam za gledanje onoliko koliko sam bio, ali sam još uvek za slušanje. Mada, možda ne znate, nedavno sam bio

zvezda modne revije Pal Zileri – šta da vam pričam, pogledajte na Jutjubu kako sam izgledao. Molim vas, ali ja sam ipak u 73. godini života. Znam, da sam malo mršaviji, to njihovo odelo bi mi još bolje stajalo. A kad se setim kako sam nekad izgledao... da... Neka, dobro je, dobro je i sad, samo zdravlje da nam ostane.

I dobra šansona. Ostali ste joj dosledni, iako ta forma pripada klasičnim zabavne muzike, prošlom vremenu.

Da, ja sam mlad pevač iz prošlog veka! Šansona, ili šlager, kako mislim da je prikladnije, jeste i Sinatrin *My Way* ili *Strangers in the Night*. Osnovno za šlager je da tekst ima poruku i da ima život. Nije dovoljno samo da ima reči koje se rimuju, nije dovoljno samo maj-daj-laj kao što se to danas misli. Tekst mora da ima poruku i život. Ako to ima, i ako je pevač dobar, onda je to pravi šlager. Kad kažem da je pevač dobar, ne mislim da ima veliki glas, nego da ima dušu. Recimo, Šarl Aznavur ima slab glas, ali ima dušu, ima emociju, i zato je on veliki pevač. Ima u svetu takvih primera mnogo. Edit Pjaf u životu nije nijedan ton donela kako treba, ali nema veze – dala je sve od sebe. I zato je velika! Kod nas je najveći pevač šlagera i zabavne muzike moj prijatelj Đorđe Marjanović. On ne može da se pohvali velikim glasom, ali ima ono nešto u sebi, pa može da donese svaku pesmu kako treba, svi mi ostali ne možemo ni da mu se približimo.

Pominjete emociju i život kao obavezne elemente dobre pesme.

Čovek ne može da otpeva pesmu, a da u njoj nema i njega samog. Filip Beli, koji je autor tekstova većine mojih pesama, dozvoljavao mi je da ih prepravim prema sebi, tako da u svakoj pesmi ima mene i mog života. Jedina pesma u kojoj nisam ništa menjao je *Odiseja*. Sveta Vuković je pisao tekst, rekao sam već da su to sve poslovice, tu nema šta da se prepravljalo. Sve ta je pisao i *Ja te volim*, e to sam prepravljao. Dakle, ima tu i mog života, ne samo vašeg. Ima ga i u *Kristina*, pa u *Jednom kad se zaljubiš*, *Laku noć draga* – to je pesma o razvodu, u *Dobro veče, moj živote*, ima ih puno. Možda ne mogu da kažem da sam vodio buran život, ali sam živio život, pa je normalno da se takvom čoveku dešavaju razne stvari.

Da li danas ima neko ko može da napiše i komponuje pesmu za vas?

Ima, kako da nema, ali ja ga ne znam. Velika je kriza autorstva, kompozitori ne postoje, postoje samo prepisivači, grčka, turska muzika, samo prepisuju. Mada, ima i to svoje zašto: kome još treba disk, kad sve to ima na Jutjubu, sve se aplauduje. Zato razumem zašto Vojkan Borisljević više ne komponuje, on je autor mojih najboljih pesama, ili Bata Kovač. Skoro je neki momak iz Skoplja pobedio, mislim na X-faktoru, sa mojom *Odisejom*. Divan glas, odlična interpretacija, ali meni nije bilo drago. Jer, šta će on da radi kad nema ko da komponuje za njega dobru pesmu? Uzeće nešto tursko – mora da se zarađuje. Pesme se zaborave posle dva i po do tri sata. Situacija je dosta nikakva.

A šta ako publici dosadi da na koncertima sluša uvek one pesme koje sluša godinama unazad?

Kad me neko pita "šta ste poslednje snimali", ja kažem – koleno. Desno koleno me malo boli pa sam išao da ga snimim. Šta da snimam, kad nema šta da se snima? Ali ja pravim koncerte, i ljudi me slušaju. Imam dosta novih snimaka, međutim, svako očekuje *Odiseju*. I ja onda pevam *Odiseju*. Voli je publika, volim je ja, i uživamo.

Jednom ste izjavili "ja volim život", što se sve ređe i ređe čuje. Da li to znači da ste zadovoljni svojim životom?

Ja ga baš volim. Uživam! I koliko se još bude živelo, biću srećan. Meni je svaki dan poklon. A tako treba da misli i neko kome je danas šesnaesti rođendan. Pa, nikome sutra nije obećano. Kažem vam, uživam. Ja se evo sad radujem što ću posle ovog našeg razgovora otići sa decom da pazirim, pa ćemo posle toga nešto lepo da ručamo... Kako mogu da se ne radujem lelim stvarima?

Red je da vas pitam da li planirate proslavu, 45 godina pevačke karijere?

Da... Trebalo bi da to opet bude u Sava centru, kao pre dve godine, ali da li ću slaviti ove ili iduće godine na Dan zaljubljenih, videću. Koncert nije jeftina igračka: veliki orkestar, probe, prostor, sve to treba platiti. Ali biće ga, sigurno hoće, mene glas i snaga još služe, nema razloga da ga ne bude. Dođite.

SONJA ČIRIĆ

Raj reklame,

Čak i ako ste nekada davno čitali ovaj roman, valja mu se sada vratiti: iznenadićete se koliko je vaš svet u međuvremenu zalicio na njegov

Da vidimo, šta smo ovde imali: svetom vladaju velike korporacije, a vlade i države samo su njihov poslušni privezak; na mesto religije, umetnosti i bilo čega *duhovnog* zaseo je Sveti Advertajzing, i reklama se smatra vrhuncem ljudske kreativnosti – pri tome *odlično plaćenim* vrhuncem; proizvodi se gomila suštinski nepotrebnog i u nekom duboko deprimirajućem smislu *veštačkog* smeća svih vrsta (za pojesti, popiti, obući...) koje će onda putem sveprisutne reklame biti uvaljano beslovesnoj i potlačenoj klasi Potrošača (bliskoj onome što su kod Orvela *proli*); s druge strane, planeta je ekološki iscrpljena i vladaju sve gore nestašice najpotrebnijih stvari, poput vode, ogreva ili fosilnih goriva.

Ako vam ovo zvuči kao sažetak studije nekog bradatog levičarskog harizmatičnog mislioca (od onih koji su na svetskoj turneji više dana godišnje nego Stonsi ili Cepelini za svojih najluđih godina), to jest njegovog vehementnog obračuna s pošasti "neoliberalnog kapitalizma" – ne mogu vas kriviti. Stvarno liči. Samo što je u pitanju nešto napisano pre više od šezdeset godina, i to kao – SF roman.

Knjiga *Space Merchants* (Svemirski trgovci, ali moglo bi i Trgovci svemirom) Amerikanaca Frederika Pola i Sirila Kornbluta pojavila se izvorno davne 1952. godine, nedugo nakon Drugog svetskog rata, u osvit Hladnog rata i makartističke ere u USA, u vreme kada se o kompjuterima nije ni razmišljalo (osim kao o ogromnim šklopocijama veličine fudbalskog stadiona), a "spoljni" svemir je, što se ljudskog prisustva tiče, bio virgo intacta: još

pakao stvarnosti

SANJAJU LI ANDROIDI ELEKTRIČNE OVCE: Budućnost u *Blejdraneru*

je i Lajkina tužna svemirska sudbina bila daleka budućnost, kamoli Gagarinov progresivni let, ili Armstrongova imperijalistička šetnja po Mesecu (naravno, kumašine, ovo potonje se nije nikad ni dogodilo, sve je to bre snimano u pustinji Arizone, etc).

Knjiga je brzo stekla "kultni status" i ogromno poštovanje publike i kritike, i održala ga je kroz naredne decenije, tako da se odavno smatra jednim od ključnih klasika SF žanra, mada je njegovo prevashodno "kulturološko" značenje nešto što znatno prevazilazi puko žanrovske okvire. Nije retkost da ga spominju u društvu takvih opšteliterarnih klasika kakvi su 1984 ili *Vrli novi svet*, jer zaista spada u probrano društvo bitnih antiutopijskih dela XX veka, mada realno nema literarnu snagu kojom bi dobio do Orvela ili Hakslija.

Space Merchants pojavili su se u socijalističkoj Jugoslaviji još davne 1967, pod naslovom *Reklamokratija*; samovoljne izmene izvornih naslova iritantna su i načelno nedopustiva stvar, i ovo je jedan od veoma retkih slučajeva kada ta izmena ima smisla, utoliko što je upravo ta "posrba" pogodila u suštinu. Utoliko je i prikladno što je u novom izdanju i s novim prevodom (Utopija, Beograd 2013, preveo Nebojša Todorović), zadržan naziv po kojem je ovaj roman kod nas poznat.

Romani ove vrste uvek sadrže element

upozoravajćeg bakanja o neveseloj bliskoj budućnosti kakva će nam se dogoditi ako ne budemo pazili. Ljudi koji žive negde u toj budućnosti obično vole da se zabavljaju upoređivanjem svog sveta s tim zamišljenim... S jedne strane, Polova i Kornblutova vizija "tehnološki" je naivna i poprilično promašena baš kao i svaka "futurologija", jer ona uvek pretera u nekim aspektima moguće budućnosti, a doslovno sasvim previdi neke druge, mada se našoj naknadnoj pameti čini da su joj morali biti pred nosom; tako je i u (vremenski neodređenoj) budućnosti u kojoj žive akteri *Reklamokratije* čovek upravo posetio Veneru, a na Mesec odavno rutinski leti i tamo ima kolonije, rudnike i svašta, ali zato s druge strane nema ničega nalik na običan mobilni telefon, a bogme ni na personalni kompjuter, pa sekretarice po fensi ofisima budućnosti sveudilj čukaju po pisacim mašinama čuke-čuke-čuke, dok njihovi šefovi uredno jurcaju po Mesecu...

Ali to je, dakako, manje važno. U onom bitnijem sloju, Pol i Kornblut sjajno njuše predatorsku narav apsolutizovanog kapitalističkog, profitoceničnog sveta, njegov dehumanizujući potencijal, i svu nakaznost ogoljenog materijalizma koji je izgubio svaku unutrašnju kočnicu i spolnu konkurenciju, tj. kojem više ništa ne stoji na putu da realizuje svoje najgore potencijale. Njihov je junak prvoklasni

kopirajter (kako bi se to danas reklo), sposobni i poslušni točkić Sistema, nameran da čovečanstvu u ime svoje kompanije "proda" Veneru kao divno mesto za život, iako je dobio pouzdan izveštaj od njenog prvog posetioca da se radi o nekoj vrsti pakla. I tu će onda upasti u svakakve peripetije, čak će neko vreme biti prisiljen da živi životom običnog, ropski potlačnog čoveka (što ga neće mnogo opametiti), stupiće u kontakt s podzemnim pokretom otpora Konzervacionista, tj. onih koji bi da vrate svet u nešto što više liči na normalu, ni to ga neće baš preterano privesti razumu, ali možda će ga ljubav na koncu odvesti na pravu, svetlu stranu, proverite zašto...

Reklamokratiju sam prvi put čitao onomad, kao tinejdžer (u kojem je upravo trajno zamirala pretpubertetska fasciniranost SF-om), i ne sećam se da me je nešto previše impresioniralo; mislim da je problem bio u društvenom, tj. ekonomsko-političkom kontekstu naših tadašnjih života. Šta je nama tada mogla značiti priča o Zlim korporacijama i crnoj magiji advertajzinga?! E, danas već *Reklamokratiju* čitamo sasvim drugačije i svakako bolje... Zato je treba upoznati ako ranije niste, ili joj se vratiti ako ste onomad bili tamo: iznenadićete se koliko je vaš svet počeo da liči na onaj koji su portretirali Pol i Kornblut, bez obzira na to što kod njih nema fejsbuka i selfija, jutjuba i instagrama, a kod nas ni traga od Venere ili rudnika na Mesecu. Bitno je da ima sve svemoćnije reklamokratije; što se Venere tiče, bez brige, doći će i ona na red.

TEOFIL PANČIĆ

Prekinuta linija

U Velikoj galeriji Doma Vojske Srbije u Beogradu se prvi put predstavlja opus Danice Jovanović, nepravедно zaboravljene slikarke koja se uz Nadeždu Petrović može smatrati jednom od najboljih predstavnica srpskog modernizma. Izložba svedoči i o njenom tragičnom životu – imala je svega 28 godina kada su je septembra 1914. austrougarski vojnici uhapsili i sa grupom talaca streljali podno Petrovaradinske tvrđave

I ako se smatra da je Danica Jovanović jedna od naših najznačajnijih slikarki prošlog veka, njeni radovi su tek sad prvi put pokazani u Beogradu. Stotinak njenih slika i crteža izloženo je u Velikoj galeriji Doma Vojske Srbije, i biće tu do 20. septembra. Izložba je zajednički projekat Spomen-zbirke Pavla Beljanskog, Galerije Matice srpske i Medija centra "Odbrana". Autorka izložbe je dr Jasna Jovanov. Povod ove izložbe je stogodišnjica njene smrti – austrougarske vlasti su je septembra 1914. uhapsili i streljali u podnožju Petrovaradinske tvrđave.

Pre svih pitanja u vezi sa životnim putem Danice Jovanović, neizbežno je: zašto je streljana? "Ne zna se konkretan razlog", kaže za "Vreme" Jasna Jovanov. "Rođena u Beškoj 1886, bila je austrougarska podanica, na studijama u Minhenu bila je član patriotskog udruženja Srbadija, koje je okupljalo srpske studente u Minhenu i koje je posle balkanskih ratova proširilo svoje polje delovanja i na politiku. Moguće da je često prelazila granicu i putovala Srbijom tek oslobođenom od Turaka u balkanskim ratovima – o tome govore njeni radovi, ali ne i dokumenta, izgleda da je svesno zamekala svoje tragove. Zbog svega toga morala je da pobudi sumnju austrijskih vlasti. Postoje priče da ju je policija pratila još dok je studirala u Minhenu. Kad je srpska vojska na Ceru pobedila austrougarsku, izgleda da je nekoliko njenih jedinica prešlo na teritoriju Austrougarske kao obezbeđenje graničnih utvrđenja. Tamošnji Srbi su im se obradovali, što se Monarhiji nije dopalo. Kako bi pokazali svoju snagu, počeli su da hapse viđenije Srbe po sremskim selima. Danica Jovanović je uhapšena 10. septembra dok je s knjigom ispod ruke šetala glavnom ulicom Beške s prijateljem Milanom Varićakom i protinom ćerkom. Bila

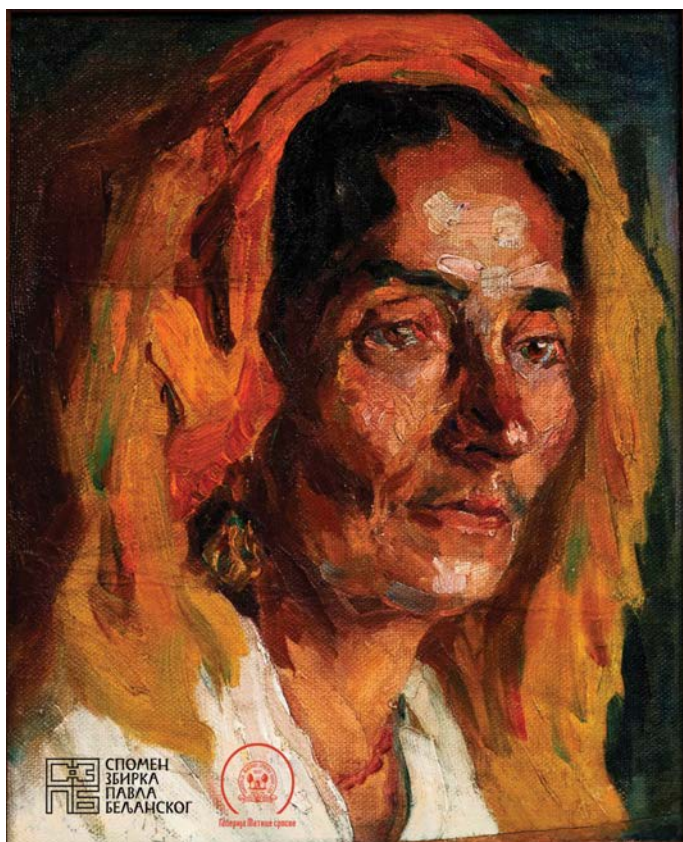

MINHEN, 1913: Danica Jovanović u ateljeu Oberpolinger

je elegantno odevena, u kostimu engleskog kroja i s malim šeširom. Prišli su joj austrijski vojnici, uhapsili je i bez reči odveli u petrovaradinski kazamat. Sutradan su je saslušali, a 12. septembra 1914. godine streljali, sa još petoro uglednih ljudi iz Beške. Potkazali su ih njihovi sugrađani, nemačke nacionalnosti. Sadržana je u zajedničku grobnicu na Petrovaradinskom groblju. Imala je 28 godina."

OTKRIVANJE

Od tada do danas Danica Jovanović, njen životni put i njeni radovi, retko su pominjani. Jasna Jovanov kaže da su izuzetno dragoceni napor beogradskog novinara Vuka Dragovića (1927. godine je pratio sudski proces koji su pokrenule porodice streljanih) da prikupi umetničku zaostavštinu Danice Jovanović i zabeleži sećanja njenih savremenika. Posle 1930.

SLIKE IZ 1914: *Ciganka (Glava žene); Autoportret*

godine, Vladimir Ležimirac je izložio nekoliko njenih slika u svojoj knjižari u Novom Sadu. Sledeći put je pomenuta 1939. godine, povodom izložbe slikara i vajara ratnika, učesnika ratova 1912–1918, u kontekstu njene generacije. Tek 1963. godine je njen rad, i to samo jedna slika, *Ciganka*, pokazan na izložbi "Nadežda Petrović i počeci srpskog modernog slikarstva". Nove podatke o njenom životu pružila je prepiska otkrivena 1982. godine. "Posle toga sam ja, kao mlad kustos Galerije Matice srpske, dobila zadatak da istražim opus Danice Jovanović", kaže Jasna Jovanov. "Prvi put sam pokazala njene slike 1985. godine u okviru izložbe 'Minhenska škola i srpsko slikarstvo' u Galeriji Matice srpske, a prvu monografsku izložbu slika i crteža pokazala sam takođe u Matici, iduće godine. I, posle toga je nekako krenulo. Osnovana je likovna kolonija "Danica Jovanović" u Beški 1995. godine. Zatim je Daničina porodica, ćerka njenog brata Milana, Angelina Nina Grulović i njen sin Milan, poklonila Beški Daničinu umetničku zaostavštinu. Oni su našli njene slike negde u kući, savijene, umrljane, i mislili su da je to nešto nevažno. Međutim, taj poklon je znatno uvećao kolekciju Daničinih slika. Nakon toga, Danica Jovanović je postala i izuzetno cenjen slikar među kolekcionarima."

SLIKARSKI POČECI

Rođena je 1886. godine u Beški, u Srebru, kao najmlađe, peto dete seljačke porodice Mileve i Krste Jovanovića. Slikama i bojom se zarazila još kao osmogodišnja devojčica kad su je Dušan Aleksić i njegov sin Stevan, tada student bečke akademije, uzeli da im pomaže dok su obavljali životopis u beškoj crkvi. Namećala je da posle Više srpske devojačke škole u Novom Sadu upiše neku umetničku školu, ali iznenada je umro njen ujak koji je brinuo o njenom obrazovanju. Danica je zato pismom zamolila svoju bivšu nastavnicu crtanja Anđeliju Sandić, članicu Dobrotvorne zadruge "Srpkinja Novosatkinja" da urgira kod Beščanske opštine za stipendiju: "Da se akademski i stručno vaspitam i usavršim u ovom mi neobično milom i jedinom predmetu za koji vrlo jaku volju imam, a prema tome držim i dara imam u slikarstvu." Predlaže joj i da Opštini kaže "da je šteta za me da se ne usavršim u ovoj struci. I da im malo više i podvalite i to ovako: kako postoji Viša škola u N. Sadu da nije bilo tako vredne učenice u crtanju i da divno crta kao ja. Jer našim paorima treba podvale. Inteligencija sva je za me da mi dade pomoć, ali ima ovi zavrnuti paori pa mi ne daju, jer oni omalovažavaju crtanje, to njima nije ništa."

I, uspeła je. U septembru 1907. godine upisala se u Umetničko-zanatsku školu u Beogradu. Nijedan rad nije sačuvan iz tog perioda, mada se zna da je bila marljiva učenica. Pretpostavlja se da su je zanimala zbivanja na beogradskoj umetničkoj sceni, i da je nisu mimoišli ni politički događaji pa ni protestni miting žena koji je organizovala Nadežda Petrović zbog austrougarske aneksije Bosne i Hercegovine, bez obzira što u njemu, kao austrougarska državljanka, sigurno nije učestvovala.

Na studije u Minhen je otišla 1909. godine zahvaljujući pomoći Danke Jovanović iz Velike Kikinde kojoj ju je preporučio upravitelj Više ženske škole Arkadije Varađanin. Ostalo je zabeleženo da je pre nego što je 1909. godine krenula u Minhen, u Beški priređena zabava čiji je prihod namenjen za Daničin put. Prikazivana je predstava *Jogunica*, koju je Danica režirala i za koju je pripremila dekor. Došli su svi njeni profesori iz Novog Sada. U Minhen je otišla sa novcem skupljenim na zabavi, sa 800 kruna godišnje stipendije od Petrovaradinske imovne opštine i pomoći Danke Jovanović. Ubrzo po dolasku u Minhen njena dobrotvorka je umrla, ali se, sudeći po pismu Varađaninu, Danica nije brinula kako će da nastavi studije: "Ali, verujte mi, da se opet sretna nalazim što ću moći od tih novaca tačno plaćati školarinu i stan i

pribor školski: a za jelo mi kako bilo, makar samo suva leba jela. Meni je samo jedina želja da do cilja dođem, i da ostvarim svoje lepe ideale." Opet zahvaljujući Varađaninu, Danica upoznaje Olgu, suprugu Stevana Jovanovića, poslanika i dvorskog savetnika iz Budimpešte, jednu od osnivačica Dobrotvorne zadruge "Srpkinja Novosatkinja", čije će joj zaštitništvo i prijateljstvo pomoći da završi studije.

RATNE SLIKE

Prvu godinu studija završila je kao najbolji student. To i naredno leto provodi u Beški, slika. Varađaninu piše da je primljena u Pinakoteku da kopira slike velikih majstora, što se smatra uspehom. Posle treće godine studija, 1913, bila je u Parizu. Šta je tamo doživela, nema podataka. Upamćeno je samo da se u Bešku vratila zamišljena i tužna. Tu su je dočekale knjige *Rat na Kosovu* i *Stara Srbija*, sabrane reportaže radikala Jaše Tomića s frontova na Kosovu, oko Skadra, i iz Makedonije. Obe su bile ilustrovane fotografijama konjičkog pukovnika Dragutina J. Andonovića nastalim putem srpske vojske duž obala Drima, preko Ljum kule, kule Leke kaptana, Vezirovog mosta, i dalje preko albanških planina. Tim istim putem u proleće te godine išla je i Nadežda Petrović. Kako kaže Jasna Jovanov, pojedini od tih motiva javljaju i na slikama Danice Jovanović.

Krajem marta 1914. godine završila je osam semestara na Ženskoj slikarskoj akademiji u Minhenu, stekla pravo da radi kao nastavnik crtanja i malanja, i odmah počela da svom imenu dodaje titulu "akademska slikarka". Odmah je poslala diplomu i molbu Ministarstvu prosvete da joj daju nameštenje negde u okolini Skoplja, u oslobođenim krajevima.

NEDOVRŠENO PLATNO

Neposredno pre diplomiranja, 6. februara, Danica Jovanović je u Minhenu postala član patriotskog udruženja Srba-dija, a ubrzo je izabrana i za blagajnika. Upravnik je bio Stojan Aralica, a knjižar Živorad Nastasijević. Na sednici udruženja održanoj 13. juna dobila je pohvalu za "energičan rad". Stojan Aralica ju je ovako zapamtio: "Kao sada je vidim kako sedi u minhenskoj Pinakoteci i kopira Rubensovu *Otmicu*: blondinka, malecna rastom, sa užasno mnogo pegica. Veoma

inteligentna. Izvanredno vedar tip čoveka, bez trunke mračnosti. Nije bila lepa... ni seksualno privlačna... ni koketa. Nije se trudila da se dopadne. Volela je muško društvo. Stalno je bila sa studentima, muškarcima. Ali nikako nije bila tip takozvane sifražetkinje. Ona je srbovala. A šta bi drugo mogla da radi? Šta je trebalo da radi? Bila je Srpkinja. Sva. I samo to. Bila je bezuslovno talentovana devojka. Ipak je bila još đak, još se nije bila formirala. Još nije imala svoje slikarske note."

Skoro polovina njenih sačuvanih radova je nastala u Minhenu. Jasna Jovanov ocenjuje da njen rukopis varira od detaljnih školskih studija, do zaokruženih vizuelnih celina koje definišu snažan potez i prefinjen kolorit sa čestim intenzivnim akcentima. Njen *Autoportret*, na primer, "otkriva svu složenost samoposmatranja i samoanalize u koje se slikarka upustila u procesu predstavljanja sopstvenog lica. Kontinuitet samoposmatranja vodi od autoportreta u crtežu iz skicenblokova gde je primetna naglašena individualnost u izboru postupka, dekomponovan crtež, naglašen potez, volumen istaknut akcentima, ekspresija ostvarena naglašavanjem oblika." Najviše izlagana Daničina slika je *Glava žene – Ciganka*. "Ovom slikom Danica Jovanović se deklarise kao nesumnjivi kolorista, zainteresovan jedino za suko-be bojjenih površina i igru svetlosti koja ih povezuje. Zvonkog i fluidnog kolorita, na platnu se formira lik Ciganke uokviren u oval žute marame, s jarkocrvenom ogrlicom od perli oko vrata, kao završnim akordom jednog burnog muzičkog dela." Danica Jovanović je, naglašava Jasna Jovanov, slikala samo pola decenije, pa nije ni imala vremena da skrene pažnju na sebe. Nije bila vezana za određeni umetnički milje, niti je imala vremena da se prikloni nekom slikarskom krugu.

Nešto više od mesec dana pre nego što će biti streljana, Danica Jovanović se iz Minhena vratila u Bešku. Zna se da je u tom periodu putovala u Beograd – dokaz je skica srušenog zemunskog mosta miniranog u noći 28. jula, i da je išla u Novi Sad. U kući, u vreme smrti, ostavila je na štafelaju nedovršeno platno *Otmica Leukipovih kćeri*, po Rubensu. Nameravala je da do 1915. godine bude "gotova sa nekim svojim planovima – i onda, u ime Boga, da izlaže". ¶

SONJA ĆIRIĆ

Dvosmerni

U svom poslednjem romanu, u originalu objavljenom 2012. godine, Elmor Lenard (1925–2013) iskusnom rukom starog majstora vraća se svojim poznatim motivima, pa čak i poznatim likovima, sve vreme u duhu lakoće, nekako kao igrajući se

Elmor Lenard umro je prije tačno godinu dana, 20. avgusta 2013, dan nakon Mirka Kovača, pa ga, koliko se sjećam, na jugoslovenskom prostoru i nije ispratilo previše nekrologa. Kulturne rubrike ovdašnjih medija ionako su listom skućene i teško mogu u samo par dana da isprate dvije smrti, pa još obe književničke. U godini nakon Lenardove smrti, međutim, izišao je u Beogradu njegov posljednji roman: *Givensova pravda* (Laguna; preveo sa engleskog Nikola Pajvančić). Roman se u originalu zove *Raylan*, po imenu glavnog junaka. Iz nekog razloga, u prevodu naslova ime glavnog junaka je zamijenjeno prezimenom. Glavnom junaku je, dakle, ime Rejlen Givens. Lenardovi fanovi sjetit će se da je riječ o junaku koji se već pojavio u jednoj njegovoj priči, te u dva romana. Što je još važnije – pomenuta priča poslužila je kao predložak za televizijsku seriju *Justified*. Naposljetku je Lenard neke motive iz serije iskoristio kao predložak za roman *Givensova pravda*. To zbilja ispada kao varijacija na onaj pojam koji je UNHCR uveo u modu nakon posljednjih balkanskih ratova: dvosmjerni povratak.

BEZ BUBREGA

Okavio počinje roman: "Rejlen Givens je trebalo da uruči federalni nalog izvesnom trgovcu marihuanom, zvanom Anhel Arenas. Starost četrdeset sedam godina, mesto rođenja SAD, ali latinos od glave do pete." Givens ga zatiče u motelskoj sobi, živog, ali jedva. ("Glava Anhele Arenasa ležala je na zakrivljenom kraju kade, oči su mu bile sklopljene, telo se golo pružalo u kadi gotovo do vrha punoj

povratak

Rejlen Givens u seriji *Justified*

U SVOM VEKU

Iako rođen 1925. godine, dakle u prvoj četvrtini dvadesetog stoljeća, Elmor Lenard se, sudeći ne samo po *Givensovoj pravdi*, u dvadeset prvom nipošto nije osjećao kao “u tuđem veku”. Ovaj roman se čita tako lako, često uz osmijeh, ponekad i uz glasan smijeh, a da je zapravo teško objasniti u čemu je njegova tajna. Dijalozi su živi, vrckavi, skoro da

leda i ružičaste vode.”) Kad na Arenasovom tijelu ugledaju dvije brzinske zatvorene rane, Rejlenov kolega se prisjeća čuvene urbane legende: “To je kao ona stara priča. Čovek se probudi, fali mu bubreg. Nema pojma ko mu ga je uzeo. Čuješ to s vremena na vreme, al’ niko nema dokaza da se to stvarno desilo.” Anhel Arenas će završiti na intenzivnoj njezi, u kritičnom stanju, ali će da preživi. Čeka ga hemodijaliza i drži ga u životu dok čeka bubreg. On će Rejlenu dati informacije uz pomoć kojih će moći da započne istragu. Treba odmah reći da *Givensova pravda* nije ni “whodunnit” ni “police procedural”, nego u suštini crnohumorni trodijelni portret glavnog junaka.

TRIPTIH

Iako se u većini prikaza ovog romana ponajviše potencira slučaj “krađe organa”, ne može se reći da je to glavna tema ove knjige. Kako bi i mogla biti kada Rejlen Givens taj slučaj rješava još u prvoj polovini romana. Nije taj

dio čak ni najzabavniji, mada ima jako smiješnih motiva. Jedan od njih su maske koje dvojac “kradljivaca organa” nosi prije nego napadnu žrtvu; riječ je o maskama Baraka i Mišel Obame. Ipak, u prvoj polovini romana, u i oko slučaja “krađe organa” upoznaćemo nekoliko sporednih likova što će da igraju značajnu ulogu u drugoj polovini knjige. Upravo su likovi, čak i posve epizodni, odnosno njihova, kako bi se šematično reklo, *karakterizacija*, uz sjajne dijaloge, najjača Lenardova književna vrlina. U *Givensovoj pravdi*, uz izuzetak naslovnog junaka, najdojmljiviji likovi su zapravo – žene: od policajke Rejčel Bruks, preko medicinske sestre Lejle i Kerol Konlan iz rudarske kompanije pa sve do pokerašice Džeki. Čak i kad su “negativke”, Lenardove junakinje nikad nisu lišene šarma.

bi čovjek rekao tarantinovski, kad ne bi znao da je prije Lenard uticao na Tarantina, nego Tarantino na Lenarda, mada i u tom smislu, barem kad je o ovom romanu riječ, ima smisla govoriti o dvosmjernom povratku. Ima scena i podzapleta što djeluju kao da ih je pisao mladi scenarista holivudske B-produkcije naključan nekim mutiranom hašišom.

Radnja je brza, a jezik sočan. U tom smislu, vrijedi pohvaliti dobar prevod i, što je još važnije, pogođen “registar” prevodioca Nikole Pajvančića. A samog Rejlenu Givensa, Elmor

Lenard će u ovom romanu da vodi do ruba pakla i natrag, pa onda do ruba raja: zbog očijukanja s jednom ženom umalo će da ostane bez bubrega, a očijukanje s drugom dovodi ga do nalaženja “slatke tajne života”.

MUHAREM BAZDULJ

Odlaganje poraza

“Književnost je unapred izgubljena borba protiv opštih mesta; ne samo protiv uvreženih i nepreciznih idioma nego i protiv tipskih, jednostranih predstava o određenim temama, raznih mentalnih šortkatova. Svaka uspešna knjiga samo odlaže poraz”

Svega dva meseca po objavljivanju, zbirka priča Igora Marojević *Beograđanke* u izdanju “Lagune” doživela je tri izdanja, što je nesvakidašnji komercijalni uspeh za jednu pripovedačku zbirku. *Beograđanke* su osma Marojevićeva knjiga. Pre nje, objavio je romane *Obmana Boga* (1997), *Dvadeset četiri zida* (1998, 2010), *Žega* (2004, 2008), *Šnit* (2007, 2008), *Parter* (2009) i *Majčina ruka* (2011), zbirke priča *Tragači* (2001) i *Mediterrani* (2006, 2008), kao i knjigu eseja *Kroz glavu* (2012). Autor je drama *Nomadi*, *Bar sam svoj čovek* i *Radovan 2013*, preveo je sa španskog, pored ostalog, i četiri knjige Roberta Bolanja i urednik je u izdavačkoj kući “Laguna”. Njegova poslednja knjiga povod je ovom razgovoru.

“VREME”: Zbirka priča *Beograđanke* predstavlja tematski iskorak u odnosu na vaše prethodne knjige. Zašto ovoga puta knjiga baš o *Beograđankama*?

IGOR MAROJEVIĆ: Ukoliko se posmatra u sklopu mog celokupnog opusa, može da se učini tako, posebno utoliko što moje petoknjižje, “Etnofikcija”, još nije završeno, a iz tri njega do sada objavljena dela, to jest romana, možda i dalje ne može uvek da se prepozna celokupna intencija. Mislim da će kad “Etnofikcija” bude objavljena kao zasebno izdanje, koordinate mog ukupnog opusa biti neuporedivo jasnije, ali već sada mi se čini da su *Beograđanke* u jasnom dosluhu sa dve moje prethodne knjige priča. U sva tri slučaja je u pitanju pokušaj podriivanja nekih uvreženih predstava, a u poslednja dva i predstava vezanih za

određeni lokalitet, Mediteran i Beograd. Otuda i oblici plurala u naslovu mojih knjiga priča. Takođe, mislim da svakim delom propitujem položaj individualca u manje-više agresivnom kolektivu, bilo da su u pitanju mirovno orijentisani pojedinci unutar rata, bolesni u društvu čija je većina, bar fizički, zdrava, ili snalaženje individualističnih žena u većitoj srpskoj tranziciji, kakav je slučaj u *Beograđankama*. Neskromno mislim da spadam u one muškarce koji baš ne bi morali da promene pol kako bi mogli da kažu da poznaju žene. A od svih koje poznajem, najbolje moram poznavati *Beograđanke* jer one potiču iz grada u kojem sam proveo najveći deo života. Tematizovao sam devojke i žene koje imaju između petnaest i četrdeset pet godina. Nije mi bilo teško jer komunikacija sa mojim čitaocima najčešće uključuje ženske osobe u dotičnom vremenskom rasponu. Osim toga, tematizovao sam savremene *Beograđanke* i u ranijim knjigama, romanima *Dvadeset i četiri zida* i *Parter*, knjizi priča *Tragači*, pa i u drami *Bar sam svoj čovek*. S tim što sam im ovog puta pristupio drugačije, više iznutra, i dao svom pripovedaču da govori iz njihove tačke gledišta.

Na koricama *Beograđanki* piše “Knjiga o drugačijim ženama”. Šta vaše junakinje čini drugačijim?

Možda je korisno pojasniti da u pitanju nije autorski podnaslov nego izdavački blurb. No mislim da u knjizi ima i žena koje su drugačije, i onih koje su po mnogo čemu tipične, mada sam prilično siguran da ne poznajemo baš mnogo kod nas žena koje su oflajn život u

potpuno promenili za onlajn, pa već gotovo deset godina nisu izašle iz stana kao u priči *Unutra*, ili onih koje su iz Srbije emigrirale, praktično, da bi izbegle od Ive Andrića i sveopšte priče o njemu (*Sivi komplet*). U svakom slučaju, čini mi se da u vezi sa time da li su *Beograđanke* drugačije ili pak ne, postoji bar jedan paradoks. Većina njih mi se čine kao diskretne, intuitivne, individualistične junakinje, donekle traumirane životom u Srbiji, ali najčešće jake i razumne, a ovo poslednje bi trebalo da ih čini i većinskim modelom. Ali to ne mora da bude tako u ovoj višestruko pomeštenoj sredini, gde one svakako deluju

fotografije Aleksandar Anđić

apartno u odnosu na neki najupadljiviji i najekspoziraniji model pa i kao drugačiji, manjinski tip iako to nisu nužno. Književnost je unapred izgubljena borba protiv opštih mesta; ne samo protiv uvreženih i nepreciznih idioma nego i protiv tipskih, jednostranih predstava o određenim temama, raznih mentalnih sortkatova. Svaka uspešna knjiga samo odlaže poraz.

U relativno kratkom vremenu, vaša knjiga je doživela tri izdanja. Kako to objašnjavate, naročito s obzirom na to da je reč o jednoj zbirci priča, što je kod nas žanr dosta zapostavljen u odnosu na roman?

Mislim da je u tom kontekstu dva meseca, da prostite, apsolutno kratko vreme. Posebno što je tiraž prvog izdanja bio dve hiljade primeraka, što za pojmove srpskog izdavaštva nije malo, mada je kod "Lagune" standard. Do sada najkomercijalnija knjiga priča srpske literature dvadeset prvog veka, *Ako je to ljubav* Mihaila Pantića, imala je sedam izdanja za desetak godina, mada bi pribeležila i više da je objavljena kod ambicioznijeg izdavača. Slučaj obe te zbirke govori da ne mora da bude u pitanju komercijalno potcenjen žanr. Priča je u principu ultrakratki roman, pa bi čitaocima trebalo da bude u interesu da dobiju više romana u

okviru istih korica nego jedan. Osim toga, kao fragmentarnija forma, ona je više u duhu vremena. E sad, pitanje je i kako se priča piše, a ako su posredi hermetični, poetički zaostali narativi nejake pripovedne i simboličke ekonomije, kakvi se kod nas forsiraju, onda ne čudi što čitaoci ponekad čak više kupuju i stihozbirke nego knjige pripovesti. Možda se uspeh *Beograđanki* duguje tome što je, makar u pokušaju, u pitanju knjiga priča pisana sasvim drugačijom logikom.

Svako društvo se menja, pa čak i srpsko. Shodno tome valja očekivati da se pojedine stvari vezane za njegovu kulturu takođe promene, iako je u pitanju oblast u

koju se najmanje ulaže. Do pre neku godinu je nezvanični refren dobrog dela ovdašnje čitalačke publike bio "ne čitam domaće pisce" da bi se sada bezmalo prva rečca tog iskaza mogla ukinuti. A među komercijalnim autorima ima sve više potvrđenih književnih imena. Po istom principu verujem i da će se položaj knjiga kratke proze popraviti, iako to nije samo lokalni nego mnogo širi problem, i iako se u nekim razvijenijim kulturama konkretno ulaže za očuvanje kratke priče. Pošto kod nas takvih mera nema, drago mi je što poziciju žanra u našoj književnosti trenutno popravlja upravo moj naslov i pokušaću da je korigujem i jednom od sledećih svojih knjiga. Naravno, sve to u okviru napomene da književnost u celom svetu sve više gubi na značaju. Ali mi smo zaostalo društvo pa kod nas ona sporije gubi na značaju nego drugde, i to je jedna od retkih prednosti zaostalosti. Grublje rečeno, to je slično poziciji ovog društva u drugoj polovini devedesetih; pošto smo bili izolovani, stranci su slabo svraćali kod nas, pa je bilo manje neobaveznog seksa i, samim tim, srazmerno niska prevalenca obolelih od side i zaraženih bila je jedna od retkih kolateralnih dobiti sankcija.

Izjavili ste da su vam se javili zainteresovani producenti koji bi ovu vašu zbirku pretočili u televizijsku seriju. Da li je postignut dogovor?

Nisam sasvim siguran zašto sam pričao o tome. Verovatno je to posledica znatno dinamičnije medijske kampanje nego što sam navikao. Posle promocije *Beograđanki* na licu mesta sam dao nekoliko intervjuja, producent mi se tog dana javio i jedna novinarka me je pitala hoće li biti kakvog snimanja serije po *Beograđankama*, malo poneseno sam rekao da možda hoće pa moram da pričam o tome sada umesto kada se sve u vezi s time oposlji. Pa ako već treba ovako, postoji ozbiljan producent sa kojim se u vezi sa ekranizacijom *Beograđanki* u potpunosti slažem oko poetičkih pitanja, što je veoma bitno. Jedino je ostalo i da se dogovorimo oko uslova, što je često presudno. Ako sve legne kako se očekuje, trebalo bi da se *Beograđanke* prikazuju od proleća naredne godine. Uvodna epizoda crpla bi se iz priče *Unutra* a ja bih pisao i scenario.

Vaš izdavač "Laguna" učinio je neuobičajen potez: po knjizi

■ Prijatno sam zaprepašćen činjenicom da Srbija još uvek nije zvanično bankrotirala, mada ima vremena...

Beograđanke raspisao je istoimeni nagradni konkurs za priču koja će govoriti o jednoj ili više Beograđanki. Kako ste došli do te ideje i kakav odziv očekujete?

Prvi put iz ličnog iskustva vidim koliko život knjige koja među čitaocima ima živahnu cirkulaciju može da uzme različitih oblika. U njih spada i ovaj nagradni konkurs, čije propozicije mogu da se nađu na prigodnom baneru, na sajtu

"Lagune". Ideja je verovatno potekla iz brojnosti komentara na moju poslednju knjigu i na toj i drugim veb-stranicama, i u mojim inboksima. Ja odranije preferiram komunikaciju sa čitaocima, kao jednim sasvim nekorumpiranim slojem književnog i okoloknjiževnog života. Niko ne može naterati nekoga da kupi knjigu određenog pisca, čitalac ulaže u njega po svom izboru pa su njegove pobude čiste, što u našoj sredini uopšte

Izlazak u noć

**Rita Braga, KC Grad,
Beograd, 22. VIII 2014.**

Grad je onakav kakva muzika u njemu odzvanja, prostor oblikuje svoje stalne posetioce – a ne isključivo obrnuto. Tako je i Mixer (ne samo festival) najviše doprineo oživljavanju i novoosmišljavanju zapuštene, vodoplavne Savamale – oronulog delića Beograda na desnoj obali teško ukroćene Save, između dva starija mosta. Ovom sirotom "kvartu" pretilo je odronjavanje u istoriju, koja je već progutala njegovu fizičku radnu klasu i lumpenproletarijat, kao knedla u grlu (političke zlovolje) stoji joj železnička stanica, pristanište... Svežu krv i čisto lice, međutim, donosi tzv. sektor usluga, ugostiteljstvo i kreativne industrije (makar je potonje kod nas tek u povoju). Niz lokalčića tipa Mlados'-Radost-Ludos' gotovo da vodi od svestrane Mikser-kuće ka Kulturnom centru "Grad", koji – uz KC Rex i par državnih/opštinskih ustanova kulture – u prestonici Srbije u XXI veku čuva žar alternativne kulture, kakav je nekad (pre političkog preotimanja '90-ih) raspirivan u skc-u.

Punim nazivom "Grad – Evropski centar za kulturu i debatu", nastao je inicijativom Kulturnog Fronta Beograd i holandske fondacije Felix Meritis, smešten u "objekat industrijskog nasleđa" (čitaj: magacin, sagrađen još 1884), i uz tek neophodna renoviranja osposobljen za multiprograme. Tako i za alternativni provod, što u Beogradu već dugo znači i: pristojan, ne skup. Dakle, za razliku od pokondirenog *klabinga* i vulgarizovanog *splavarenja*, tu ne zalaze krimosi, panduri, selebriti(ji), tabloidi, premijerov sin... Štaviše, u odmaku i od ušminkane klijentele Mikser Housea, u KC Grad

nije malo. Pošto je o pitanju komentara na *Beograđanke* bilo i veoma kreativnih, te budući da i čitaoci stvaraju značenje knjige, mogu da u konkretnom slučaju ispolje još veću kreativnost, gde je moja proza samo povod, u smislu da poslatu priču treba nasloviti po jednoj od onih iz knjige, čijeg se naslova uslovno treba držati kao teme u procesu pisanja, ali je profil priče potpuno slobodan. Ne mogu da kažem kakav odziv na nagradni konkurs očekujem, s obzirom na to da nisam najtačnije predvideo ni ovoliki komercijalni uspeh *Beograđanki*.

Vaši romani *Žega*, *Šnit* i *Majčina ruka* su, kako ste najavili, prva tri dela najavljenog petoknjžja nazvanog "Etnofikcija". Rečeno je i da ste ovim romanima začetnik istoimene poetike, koja je izvršila izvestan uticaj na nekoliko mladih srpskih autora od kojih je najupečatljiviji Dejan Stojiljković. Šta je zapravo "etnofikcija"? Kako birate teme kojima se u ciklusu "Etnofikcija" bavite i šta će biti tema sledeća dva romana?

"Etnofikcija" želi da prikaže etno u oba svojstva: kao interesovanje za drugost uz prateće multikulturalne izvedenice, ali i kao etnocentrizam, dakle potpunu kontru. U svemu tome je nacionalizam premljen kroz priču o nekoliko evropskih naroda koji su doživeli izolaciju zbog sopstvenog etnocentrizma tokom dvadesetog veka, tog najneveselijeg i najgorog stoleća. Posredi su, pre svega, Nemci, Španci i Srbi. Pripadnici tih naroda su unutar romana pomenutih u vašem pitanju prikazani i kao agresori, i kao žrtve. Na primer, u *Šnitu* su Nemci prikazani kao okupator, a kao žrtve – u *Majčinoj ruci*. Planirao sam da u sledećem romanu prikažem ovdašnje devedesete, nakon što sam ih u dosadašnjima uglavnom aluzivno opisivao smeštajući priču u četrdesete ili dvadesete, i da uključim Španiju u priču, počev od Građanskog rata, kao po nekim aspektima odlučujućeg evropskog rata u dvadesetom veku, do devedesetih: glavni, bezimeni junak "Etnofikcije", tokom bombardovanja iz Beograda preko Perasta i Brezovika beži u Barselonu. Završni roman bi trebalo da uspostavi dodatne veze između bitnijih likova iz prva četiri i da što se radnje tiče ponudi nastavak i epilog.

Svojevremeno ste predložili da umesto što se smenjuju ministri kulture, treba ukinuti Ministarstvo kulture. Da li i dalje isto mislite, s obzirom na bilans rada aktuelnog ministra kulture?

Ta moja izjava je najpre bila reakcija na činjenicu Vlada Republike Srbije za Ministarstvo za kulturu izdvaja 0,62 odsto sopstvenog budžeta, a zatim i na neke druge stvari nasleđene iz prošlih saziva resornog ministarstva. U ovako kulturno opustošenoj državi procenat je morao da ide dvostruko iznad standarda, a ne više nego trostruko ispod. Moja logika bila je da je manja sramota da resorno ministarstvo ne postoji nego da prima takvu crkavicu, i da bi njegovi poslovi u tom slučaju mogli da budu obavljani u kancelariji unutar Ministarstva prosvete ili Ministarstva inostranih poslova. E sad, pošto nisam stranački angažovan, takva izjava u ovom društvu može da u najboljem slučaju ima težinu individualnog ispada. Pa ako već Ministarstvo za kulturu postoji, moram da kažem da mi se dopala reakcija državnog sekretara Dejana Ristića na slučaj Srđana Tešina. I iz nekih drugih razloga, stekao sam utisak da je u pitanju moderan i razuman menadžer, kakvi bi mogli da pomognu. Lako je kritikovati bez ukazivanja na moguću pozitivnu smernicu.

Kako uopšte ocenjujete današnje stanje na kulturnoj i političkoj sceni Srbije?

Prijatno sam zaprepašćen činjenicom da Srbija još uvek nije zvanično bankrotirala, mada ima vremena... Ovo je država koja već godinama praktično nema prihodnu ekonomiju i koja i to malo što ima troši na partokratiju. Vlada je u prošlim sazivima pokušavala da pred biračima zameni izvoz za izvoženje haških optuženika, a u poslednjima prihodnu ekonomiju za hapšenje tajkuna. Sad teku njeni pokušaji da se priča o nedostatku ekonomije zameni za nešto treće, za priču o "Beogradu na vodi" ili o "Etihadu". Sve to prolazi kod dovoljnog broja birača, čime biračko telo pokazuje da ne traži mnogo. Znači da je sve što se politički desilo od devedesetih do danas, uključujući i tragikomično smanjivanje procenta za Ministarstvo kulture, nažalost urodilo plodom. ¶

MARKO DINIĆ

dolaze (i) oni koje možemo smatrati ovdašnjim hipsterima. U svakom slučaju, šarena zanimljiva i miroljubiva publika, nezainteresovana za n-to gostovanje Nouvelle Vague, tokom uvodnog nastupa Daniela Kovača (Jarboli) pod firmom Jesenji orkestar počela je da ispunjava dvorištanice "Grada". Stolovima/klupama pretvoren u letnju baštu s pogledom (žabljim rakursom) na osvetljeni most iz Brankove ulice, ovaj mali prostor opušteno je ugostio sve, od beba do starijih žena mojih godina. S ulaznicama po 250d. okupili su se da malko svedoče ne čudu, samo životu kakav bi voleli.

Rita toponimskog prezimena Braga (r. '85, Lisabon, živi u Portu) diplomirala je muzikologiju, pravi(la) muziku za ilustracije/animacije i film, glumi(la) u kabareu i na filmu, radila glasove za crtaće i reklame... Godine 2004. krenula je da nastupa koje-kude po svetu, u najrazličitijim okolnostima, uključujući burleska-predstave i osnovne škole. Proletos je, recimo, bila na svojoj prvoj exy-tur-neji, od fabrike sardina na Malom Lošinju (rodno mesto malog Loše) i salona primenjene umetnosti u Mariboru, kroz KC Grad, do zaljubljanja u Skoplje. "Kao veći na ljudi koje sam srela u Sloveniji, Hrvatskoj, Srbiji i Makedoniji, i ja čeznem za tom dalekom zemljom Jugoslavijom gde je biti pesnik bio veoma uvažen posao", izjavila je. "A Skoplje je verovatno postalo moja nova omiljena evropska prestonica: to je kao biti unutar filma Monti Pajtona – smešanog s antičkim Rimom." U ovom navratu, što se Srbije tiče, prolazi i kroz strip-radio-nice (Deliblato) i filmski festival (Pančevo).

Rita Braga

foto Barbara Anastacio

Ritina karijera je mišmeš, doslovno, terenskih snimanja, analognih Mugova, samizdata, internet-radija, piratskih vebkastova, low-fi i SoundClouda, kućnih snimaka na kojima peva uz stare ploče ili 'krš' radio-aparate. Takođe, menja identitete, ostavljajući ih za sobom kao staru garderobu; sarađuje s raznim (npr. Presidente Drogado), osniva sastave u hodu; unikatne plakate/postere za njene nastupe često rade i poznati grafički umetnici; tvrdi da joj u snu dolaze animirani likovi koji je savetuju kako da vodi "karijeru"... Pošto nije prva podudarnost: omot za Ritin debi-CD *Cherries That Went To The Police* (2011, s ponekim saradnikom Vejtsa i Zape) nacrtao je Aleksandar Zograf!

A tek muzika, repertoar: eklektika je slaba reč za zvučni kolaž od Brazila do Bolivuda, od Mocarta do kaubojskih pesama, uključujući etno-muziku iz krajeva koje (još) nije proputovala; *Katyusha* i 2008. na EP *Her... Home Recordings*

Vol. 3 – Jedva Cekam Da Nodelja Dodje. Samo nema fado.

Iako uživo ponekad uključi klavir, sint, ili pusti unapred snimljenu "podlogu" – uz minimal-elektroniku, *Rockin' Back Inside My Heart* zvuči kao Džuli Kruz – uživo se uglavnom prati samo minijaturnim instrumentom ukulele (tapanje: uke), što svakako utiče na izbor numera/stilova. Krajem XIX veka Portugalci su na Havaje uselili i buket sitnijih rođaka gitare, domorodci to prilagodili sebi, njihov kralj promovisao, pa je taj praktičan, jeftin (kasnije i plastičan) i za učenje lak 4-žični instrument usisan najpre u S. Ameriku; kod Anglosaksonaca su najradije njim baratali komičari, glumci/pevači, voditelji – u vodviljima, na radiju i tv-u; briljirao je u eri svinga, a za njega su se prosto "lepile" novotarijske, "štos" pesme; Kanada ga kasnije masovno koristila na časovima muzičkog.

Opšte mesto globalne popkulture ukulele je postao '59. hit-filmom B. Vajldera *Neki to*

vole vruće, naročito tresi-mesi tačkom *Runnin' Wild* pevačice Šuger Kejn Kovalčik (Merilin Monro), koja privija ukulele. Rita, međutim, peva *River Of No Return* iz drugog MM-filma, kao što njena obrada *Tiptoe Through The Tulips* podvlači neretko bizarnost ukulele-verzija: ovaj stari šlager bio je hit '68. u izvođenju levorukog, riđeg, karirano obučenog hipija, nimalo sitnog Tajni (Tiny) Tima, koji se pojavio i u Amerikani '80-ih. Za razliku od Timovog brend-falseta, Braga peva čistim, zvonkim, povremeno opojnim glasom; pasalo bi da smo pili i pink martini. Mada, njena *Hey Jude* zvuči kao da je demolirala Joko Ono. Džordž Harison je voleo ukulele toliko da je Makartni to istakao 2002. na turneji koju mu je posvetio. Pred kraj XX veka nikli su novi proizvođači ovog instrumentića, pa i novi svirači; Jutjub vrvi virtuosnim tačkama i instrukcijama. Edi Veder (Pearl Jam) 2011. objavljuje album *Ukulele Songs*, između ostalog podsećajući da neke od najveselijih pesama potiču iz najtužnijih razdoblja.

Rita Braga besprekorno se uklopila u provod letnje noći u monsunskom Beogradu 2014. Uradi-sama, ne virtuosno, ali ubedljivo, šarmantno, gotovo igrajući se sredstvima za pravljenje muzike – kao nekad Lounge Lizards. U pauzi se noćni voz provukao takoreći odmah iza male pozornice. Posle i van toga, kukulele. Impozantna zgrada tzv. Geozavoda je renovirana da u nju sedne investitorska firma za Potemkinovo selo. Ne čudi me da planiraju kulu falusovu, to rade (pro)padajući režimi. Hoće li imati obrezan vrh? Hoćemo li dobiti oktroisani Ustav?

DRAGAN KREMER

Poliveni "versaće"

foto Milena Dorđević

Pre samo nekoliko nedelja saznali smo za neurološku bolest – amiotrofičnu lateralnu sklerozu, koja dovodi do paralize mišića, invaliditeta i na kraju smrti. Statistika kaže da 1 do 2 osobe, češće muškaraca, na 100.000 stanovnika, oboli od ove neizlečive bolesti koju prate izuzetno bolna stanja, nepokretnost i puna svest tokom pogoršanja zdravstvenog stanja. Lekari kažu da su bolovi nalik na grč koji imate kada vas neko polije ledenom vodom, pa je tako nastala globalna kampanja za prikupljanje novca za pomoć obolelima. Nisam rekao lečenje, jer se novac prvenstveno usmerava na smanjenje tegoba bolesnika, finansiranje pomoći i pratnje, a bolest je u ovom trenutku neizlečiva.

Savremene društvene mreže su se pokazale kao neverovatno efikasno sredstvo za ovakve kampanje, jer su milioni ljudi počeli da se polivaju ledenom vodom, kače svoje snimke i iza-

toku sa svetskim trendovima. Zato je, verujem, Čeda Jovanović pred kamerama želeo prvi da se polije. Dobro, ima tu i želje da se pokažu torzo i tetovaže, uplašena je i donacija, ali za Svratište za decu – što je tehnička greška, ali svaka pomoć je dobrodošla u zemlji gde je trulo gde god zagrebeš.

Onda se stvar potpuno otela kontroli, jer na internetu imate hiljade "smešnih" snimaka neuspelih pokušaja polivanja, a gomila društvenih i estradnih poluanonimusa želela je da se polije ledenom vodom pred kamerama.

Iz naše nacionalne asocijacije za borbu protiv amiotične lateralne skleroze kažu da se uprkos hektolitrima vode i satima medijske pompe na račun nije pojavio nijedan dinar donacije. Možda kasni pošta, želim da verujem.

Ipak, ima neke simbolike u tom činu polivanja. Ima u sebi hrišćansku simboliku, krštavanja vodom, simboličnog spira-

Jelena Karleuša odgovorila je na izazov Čede Jovanovića. Da bi pojačala efekat i nadmašila Staniju, koja se pomalo sirotinjski u kupatilu polila iz plastične činijice, Karleuša je skvasila "versaće" haljinu vrednu 5000 evra!

zavaju prijatelje da učine isto. Od početka su poznate ličnosti (sportisti, glumci, biznismeni – do Bila Gejtsa) namirisale PR potencijal ove ludorije i za male pare obezbedile sebi planetarnu ličnu promociju. Ok, nije prvi put, i sve je prihvatljivo dok god se donira novac, a činjenica je da 15 miliona dolara za nepune dve nedelje zaista predstavlja dobar rezultat. U svetu je humanitarna misija u priličnoj meri ispunjena, a ko nije želeo da se kvasi, mogao je to zameniti većom novčanom donacijom – pošteno!

Nije ovo prvi put da se na duhovit način skreće pažnja na ozbiljne teme. Akcija "Movember", nastala u Australiji, inspiriše ljude da na velikoj žurci puštaju brkove (žene ih nalepe), a cilj je borba protiv raka prostate. Na borbu protiv raka dojde ili grič materice asocira puštanje ružičastih balona, ili traka na reveru tv voditelja. Razumljiva je potreba da se o tužnim i teškim temama govori na drugačiji način, pogotovo ako želite da probudite odgovornost i izmolite neke pare u vremenu kada smo oguglali na loše vesti i teške medijske sadržaje.

Drugi aspekt "kofenisanja" ledenom vodom je potvrda superiornosti društvenih mreža i interneta nad radijom ili televizijom, jer je polivanje za samo nekoliko dana postalo opštepoznat globalni fenomen. Setite se samo pisama o "lancima sreće" iz naše mladosti gde se sreća osmehnula onima koji su prosledili pismo deseterici prijatelja i prijateljica, a kakve su samo nedaće imali oni koji su se usudili da prekinu lanac. Danas uopšte ne moraju da nas plaše kako će nam pasti saksija na glavu, ili da ćemo se razboleti – dovoljno je što nećemo biti moderni i u

nja greha. Nije to bez đavola, jer nas ta voda vraća ljudskosti i pere od nanosa svakodnevnog masmedijskog i potrošačkog samoljublja. Za razliku od tog intimnog čina, društvene mreže ga čine profanim, komičnim do nivoa početaka filma i prve neme komedije Luja Limijera "Poliveni polivač". Cilj nije preobražaj, kao kod hrišćanskog krštenja, ili lečenje maničnih stanja i erotskog naboja nagomilanog libida. Kanta hladne vode klasična je vojnička neslana šala za masturbatore, šmrk ledene vode u logoru ili ludnici da se "smire" ludaci ili pokvase logoraši na ciči zimi. Kantom ledene vode se lečila telesna ili duševna uspaljenost – dok je danas ta ista kanta mogućnost da se animira i uzbudi javnost ili jednostavno skrene pažnja na sebe.

Jelena Karleuša, gošća Sarajevskog filmskog festivala, odgovorila je na izazov Čede Jovanovića pa se nakon poziranja na crvenom tepihu polila na aerodromu. Da bi pojačala efekat i nadmašila Staniju, koja se pomalo sirotinjski, u kupatilu, polila iz plastične činijice, Karleuša je skvasila "versaće" haljinu vrednu 5000 evra!

Umesto veličine donacije postalo je bitno koliko vredi odeća koju pokvasite, što je autentična domaća devijacija globalne ideje o solidarnosti i humanosti. U Srbiji se ne poliva čovek, već njegova odeća, što je dehumanizacija karakteristična za tranziciju.

Na kraju, moram da zaključim da su naše televizije uz pomoć tabloida i estrade uspele da pokvare kantu sa hladnom vodom, što potvrđuje moju tezu da je kanta sa vodom iz "Laze" izašla! Sada je tamo Slavica.

U DONJECKU NIŠ

Loša beskonačnost: sporovi oko humanitarnog konvoja, parade u Kijevu i u Odesi i “marš zarobljenika” u Donjecku. Na Saur Mogili štrči još samo noga bronzanog crvenoarmejca iz Otadžbinskog rata, a ofanzivama i kontraofanzivama na obe strane kraja nema, baš kao što se ni nakon razgovora u Minsku prošlog utorka o “miru u Evropi” ne nazire kraj rata

Komandir ukrajinskog bataljona “Donbas” Sjemen Sjemenčenko poručio je 25. avgusta da je uočeno 30 ruskih tenkova, od kojih je nekoliko uništeno. Tenkovi su navodno išli od ruske granice prema Novoazovsku (10.000 stanovnika) na obali Azovskog mora, udaljenom oko 15 kilometara od granice.

Ruski mediji su potom javljali da je nastao haos zvani “Rusi dolaze!” u Marijupolju (450.000 stanovnika) na obali Azovskog mora, u kome su u maju ukrajinske snage uz upotrebu teškog oružja zapalile sedište policije, u kome su stradali neki od pobunjenicima lojalnih policajaca, i ovladale gradom.

Ruski izveštaji kažu da su na vest o približavanju pobunjeničkih snaga ljudi u Marijupolju kupovali so i najosnovnije potrepštine, da su na benzinskim pumpama bili kilometarski redovi, da su zakrčeni putni pravci na istok prema

Berdansku, a da je na železničkoj stanici veliki broj ljudi tražio karte za Berdansk, Ljvov i Kijev.

Širene su i glasine da u Marijupolj dolazi na istoku Ukrajine mitologizovani, na zapadu satanizovani Igor Streljkov, koji je misteriozno nestao iz javnosti nakon što je smenjen s mesta ministra odbrane Novorosije, kao što je još nekoliko ustaničkih vođa koji imaju rusko državljanstvo otišlo s položaja i ustupilo mesto lokalnim liderima pobunjenika. Neki su iz toga zaključivali da će ta smena na vrhu smanjiti radikalizam samoproglašenih republika, mada tamo nije bilo znakova pristanka na federalizaciju Ukrajine.

U Moskvi ministar spoljnih poslova Sergej Lavrov izjavljuje da nije ništa čuo o tamo nekom prelasku ruskih tenkova na ukrajinsku teritoriju, da takve tvrdnje sa ukrajinske strane nisu novost i da ukrajinska strana treba da iznese dokaze koje ima. Dan kasnije ukrajinska služba

bezbednosti saopštila je da je u blizini mesta Zerkalnuju Amvrosijevskom rejonu, nekih 60 kilometara severoistočno od Novoazovska, tamo gde je navodno okružena veća ukrajinska formacija, zadržano (ne zarobljeno!) deset vojnika 331. puka 98. Svirske divizije Vazdušno-desantnih snaga Ruske Federacije.

Rusko ministarstvo vojno potom saopštava da su ruski vojnici patrolirali u zoni granice preko koje često padaju granate na rusku stranu i da su na ukrajinsku teritoriju prešli verovatno slučajno, na neobeleženom delu granice. To ministarstvo podseća da su greškom tu granicu prelazili i ukrajinski vojnici s oružjem i u vozilima, a da je jednog trenutka bez oružja prešla na teritoriju Rusije i povećala grupa od oko 400 vojnika, koje su Rusi nahranili i vratili kući. Ruski mediji su naravno štedro beležili izraze zahvalnosti ukrajinskih vojnika, a zapadni su tu priču s ljudskim likom ignorisali.

TA NOVO

RATNO STANJE: Proruski borci u Donjecku
fotografije: AP Photo

Određena 24. avgusta 1991, kada je Ukrajina objavila nezavisnost od SSSR, rusko-ukrajinska granica duga 2250 km često predstavlja običnu stazu koja ide preko polja ili između bašti u predgrađima.

Na početku rata sadašnji gubernator Donjecka Igor Taruta, inače 2,5 milijardi dolara težak biznismen, vlasnik "Metalista", hvalio se da su on i njegov brat o svom trošku naložili da se iskopa 100 kilometara rovova uz granicu koji treba da služe za odbranu od ruske agresije. Najmanje 100 kilometara granice nalazi se u zoni ratnih dejstava ili je pod kontrolom samoproglašanih republika Donjecke i Luganske, mada i tamo na nekim punktovima ima ukrajinskih carinskih posada, a nađe se i poneki posmatrač OEBS-a.

BITKA ZA SAUR MOGILU

Pobunjenici za koje se dve nedelje ranije pretpostavljalo da su pred kolapsom, ili bar pred gubitkom glavnih uporišta

– Donjecka i Luganska – sada tvrde da se njihov položaj poslednjih dana poboljšao, da su presekli klinove kojima su Ukrajinci bili odsekli Donjeck i prekinuli vezu s gradom Luganskom, da su razbili ukrajinske snage kod Ilovajska, dvadesetak kilometara istočno od Donjecka, oko koga su danima vođene borbe, te da su ukrajinske snage između Donjecka i Luganske okružili u više "kotlova" – jedan južno od Luganske u zoni aerodroma, a u drugom više prema jugu, uz rusku granicu, kod mesta Andrejevka, gde je navodno ponovo opkoljena velika grupa cija ukrajinskih dobrovoljačkih bataljona "Šahtjorsk", "Ajdar" i "Donbas"...

Tvrde i da su probivši južno okruženje Donjecka ovladali jednim visom kod predgrađa Jelenovka i da su otvorili put na jug prema 80 kilometara udaljenom Novoazovsku na obali mora.

Na južnom frontu – ako se u tom haotičnom ratu sa izmešanim snagama, "kotlovima" i "kontrakotlovima" može uopšte govoriti o frontu – uz rusku suvozemnu granicu od Azovskog mora prema Lugansku najkrvavije borbe vođene su oko uzvišenja Saur Mogila, nekadašnje kozačke stanice i mesta istorijske bitke Crvene armije s Vermahtom. S tog brda visokog 277,9 metara može se kontrolisati stepa u poluprečniku od 40 kilometara.

Pobunjenici su 26. avgusta tvrdili da su ponovo ovladali tim strateški važnim vrhom koji su napustili 9. avgusta povlačeći se pred nadmoćnim ukrajinskim snagama. Kijev saopštava da ukrajinske snage i dalje drže tu stratešku tačku.

Inače, sudeći po ruskim izvorima moglo bi se zaključiti da će Rusi uskoro biti pred Vašingtonom, a po ukrajinskim da će Ukrajinci sutra biti u Moskvi, a preko sutra pred Pekingom.

U magli rata je teško zaključiti ko se krajem avgusta tamo nalazi, ali je sudeći po snimcima s društvenih mreža jasno da je 36 metara visok spomenik od armiranog betona obložen granitom na vrhu tog brda najpre žestoko izrešetan, pa 21. avgusta srušen artiljerijskom vatrom. Ostala je

da štrči samo noga šest metara visokog bronzanog ratnika okrenutog ka istoku.

Pobunjenički izvori govore da je Novorosija (koju čine samoproglašena Luganska i Donjecka Republika) formirala vojne formacije (brigade itd.) sposobne za veće operacije. Dve vesti iz ruskih izvora su govorile o pobunjeničkim partizanskim akcijama – o napadu na jednu motorizovanu jedinicu kod Harkova i u Zaporožskoj oblasti o napadu na kolonu kod Guljajpolja, inače rodnog mesta Batka Mahna, anarhističkog komandanta iz doba Oktobarske revolucije koji je izvesno vreme vodio krvave bitke.

RATNE PARADE I IZBORI

Zvanični Kijev je negirao da su ukrajinske snage u okruženju i tvrdio da su koncentrisani efektivni dovoljni da se zauzme Lugansk. Donjeck je izložen artiljerijskoj vatri i raketnim napadima i balističkom raketom "točka", kako tvrde pobunjenici.

U Ukrajini je 24. avgusta obeležavana 23. godišnjica nezavisnosti. U Kijevu i Odesi su održane vojne parade. Neki su te parade podizanja borbenog morala porredili s paradom u čast godišnjice Oktobarske revolucije na Crvenom trgu 1941. kada su Nemci bili nadomak Moskve.

Predsednik Porošenko je raspustio Vrhovnu radu i za oktobar raspisao druge ukrajinske ratne izbore – ovog puta parlamentarne. Na unutrašnjem političkom terenu on je sigurno u boljem položaju od onog u kome je bio hetman Pavel Skoropadski pre ulaska Simona Petljure u Kijev u novembru 1918. On mora da se čuva jastrebova i Desnog sektora. Porošenko je obećao da će do dana nezavisnosti Ukrajine 24. avgusta uspešno okončati "antiterorističku akciju" na istoku, ali kraj rata nije ni na vidiku. Jedinice s parade u Kijevu i još jedna brigada Nacionalne garde su poslate pravo na front u Donbas. Na vojnoj paradi u Kijevu on je podigao ton i govorio o 2014. godini kao godini otadžbinskog rata i najavljivao da će u narednim godinama u jačanje ukrajinskih oružanih snaga uložiti oko tri milijarde

dolara. U različitim medijima se provlače vesti da Ukrajina, kojoj su na istoku pobunjenici skršili ili zarobili dosta vojne tehnike, navodno pokušava da kupi nešto teškog oružja od Mađarske i helikoptere od Hrvatske (koja je te helikoptere tokom rata kupila od Ukrajine), a da zauzvrat Hrvatska od Amerikanaca "pomoću mašica" dobije modernije letelice.

U Donjecku su na isti dan, koji nazivaju danom nezavisnosti Ukrajine od Donbasa, organizovali svoju paradu na kojoj su prikazali zarobljeno ili uništeno ukrajinsko teško oružje i "marš pljenih", marš zarobljenih Ukrajinaca koje su pobunjenički vojnici s bajonetima na puškama sproveli kroz "toplog zeca" žena i starijih ljudi koji su ih nazivali fašistima. Iza kolone zarobljenika prošle su cisterne koje su vodom prale ulice, što je direktan citat marša zarobljenika u Moskvi posle operacija "Bagration" u Belorusiji 1944. Tada su preko Crvenog trga u paradnom poretku provedeni nemački zarobljenici, a iza njih su polivači oprali pločnike.

Ukrajinska strana je tu paradu zarobljenika kvalifikovala kao kršenje Ženevske konvencije, što je prvo indirektno priznaje da se na ukrajinskoj teritoriji vodi rat. Kijev je do sada insistirao da na istoku zemlje vodi isključivo antiterorističku operaciju.

KONVOJ KAO "UKLETI HOLANĐANIN"

Pre parada, odigravala se drama s ruskim humanitarnim konvojem.

Rano ujutro 12. avgusta 2014. iz podmoskovskog Naro-Fominska pošla je kolona Ministarstva za vanredne situacije Ruske Federacije sa 280 teških kamiona "kamaz" sa dve hiljade tona humanitarne pomoći: 400 tona brašna, 100 tona šećera, 62 tone hrane za decu, 54 tone medicinskog materijala i lekova, 12.000 vreća za spavanje i 69 elektrotransformatora...

Izaslanik Rusije u UN Vitalij Čurkin je na konferenciji za štampu u Njujorku objašnjavao da je 7. avgusta Rusija saopštila generalnom sekretaru Crvenog krsta da ima nameru da pošalje humanitarnu pomoć žiteljima istoka Ukrajine, da su predstavnici organizacije odobrili inicijativu, da je 12. avgusta Kijev potvrdio mogućnost prolaska humanitarne misije, a da je 15. avgusta prvi deo kamiona već bio na rusko-ukrajinskoj granici; da je procedura

TAJMAUT BEZ DOGOVORA: Predsednici Vladimir Putin i Petro Porošenko u Minsku; ruski humanitarni konvoj

transporta i kontrole humanitarne pošiljke prošla saglasno normama međunarodnog humanitarnog prava, a da su od običnog humanitarnog konvoja neke zemlje rešile da stvore politički događaj.

Kijev je do tada odbijao sve zahteve ruske strane da uputi pomoć. Kada je konačno u načelu pristao, pokazalo se da đavo leži u detaljima. Ukrajinska vlast je zahtevala da ne bude nikakve ruske pratnje ni pripadnika vojske, da ruski "kamazi" nikako ne pređu ukrajinsku granicu, da konvoj dođe na granični prelaz "Šebekino-Pletnevka" između Belogorodske (RF) i Harkovske oblasti (Ukrajina) koji drži Kijev, da pomoć bude pretovarena u kamione koje će iznajmiti Međunarodni crveni krst i odrediti u koje gradove će biti distribuirana.

Harkovska varijanta je tokom komplikovanih pregovora otpala i konvoj se uputio na jug prema Voronježu, pa prema graničnom prelazu Kamen Šahtinski na putu ka Lugansku, koji ukrajinska strana ne kontroliše. Prethodnica MKCK krenula je 20. avgusta u izviđanje maršrute prema Lugansku planirane za prolaz konvoja, koja je jugoistočno od Luganska prolazila pored sela Novosvetlovskaja gde su prethodnih dana vođene borbe između pobunjenika i ukrajinskih snaga okruženih u široj zoni oko aerodroma.

Dok su "kamazi" čekali na poljani blizu granice, Rusi su pozivali novinare i posmatrače da osmotre pošiljku. Na samoj granici ukrajinski carinici su počeli da pregledaju kamion po kamion i to

je uz razna odugovlačenja trajalo prilično dugo. Predsednik Rusije Vladimir Putin rekao je u razgovoru s kancelarkom Angelom Merkel da je dalje zadržavanje humanitarnog konvoja postalo nepodnošljivo.

I u ruskom ministarstvu spoljnih poslova saopšteno je veoma ostrim rečima da je ispostavljanje novih veštačkih uslovljavanja i predloga već postalo podrugljivo i da se ne mogu dalje trpeti sličan kaos, otvorena laž i neodgovornost (vlasti Ukrajine), kao i da su svi predlozi za odugovlačenje dostave pomoći ljudima u oblasti humanitarne katastrofe iscrpljeni.

MKCK nije pratio kolonu zato što nije dobio garancije Kijeva za bezbednost transporta. Predsednik Ukrajine Petro Porošenko poručio je da ulazak ruskog humanitarnog konvoja u Ukrajinu bez kontrole ukrajinskih carinika i bez pratnje zvaničnika MKCK predstavlja kršenje međunarodnog prava.

U zapadnim prestonicama su se ljutili preteći sankcijama Rusiji. Sekretar za medije Pentagona kontraadmiral Džon Kirbi naglasio je da Rusija treba da opozove konvoj.

Generalni sekretar NATO-a Anders Fog Rasmussen je ulazak ruskog konvoja u Ukrajinu nazvao narušavanjem međunarodnih obaveza, koje je Rusija prihvatila u Berlinu i Ženevi.

U Savetu bezbednosti UN zakazane su hitne konsultacije iza zatvorenih vrata. Zapadne zemlje su osuđivale Rusiju,

a podržale su je južnoameričke zemlje i Kina. Ruski izaslanik Čurkin je konstatovao da je u SB vladalo "kraljevstvo krivih ogledala" i zamerio što pojedine zemlje izražavaju zabrinutost zbog dostave humanitarne pomoći a da pri tom odbijaju da vide humanitarnu katastrofu na terenu.

Prvi kamioni iz ruskog humanitarnog konvoja stigli su u Lugansk u petak 22. avgusta oko podneva, za dan su isporučili sav tovar i vratili se u Rusiju 23. avgusta. Rusko ministarstvo za vanredne situacije saopštilo je da ima nameru da nastavi saradnju sa Međunarodnim komitetom Crvenog krsta, a Sergej Lavrov je 25. avgusta notom obavestio Ukrajinu o nameri Rusije da pošalje novi konvoj.

SUSRET U MINSKU

Teško je reći da li je rat u Ukrajini, koji se razgorevao na dan nezavisnosti kada je trebalo da se završi, dostigao onu kulminaciju posle koje bi moglo da dođe bar do primirja narednih dana. Neke varljive nade gajene su da se to može utanačiti u Minsku u utorak 26. avgusta na sastanku Evroazijske carinske unije, na kome su se ruski predsednik Vladimir Putin, predsednik Belorusije Aleksandar Lukašenko i predsednik Kazahstana Nursultan Nazarbajev sreli sa ukrajinskim predsednikom Petrom Porošenkom.

To je prvi direktan susret predsednika Putina i Porošenka nakon njihovog kratkog susreta u junu u Francuskoj na svečanosti obeležavanja Dana D, kojoj su tada prisustvovali i nemačka kancelarka

Angela Merkel i francuski predsednik Fransoa Oland. Nemačka, Francuska, Rusija i Ukrajina su posle toga učestvovali u četvornim pregovorima, koji nisu dali rezultat. Nemačka kancelarka Angela Merkel posetila je pre susreta u Minsku Kijev, očito nudeći neku nemačku kompromisnu formulu koju su mediji krstili različitim sloganima: "Krim za Donbas", "Ukrajina za trubku"...

Mada je na paradi držao visok ratni ton, Porošenko je uoči dolaska u Minsk rekao da planira da se saglasi oko mirnog rešenja za Ukrajinu, da se u Minsku odlučuje o miru u Evropi, a njegova preslužba je saopštila da on dolazi u Belorusiju sa "tri moćna predstavnika EU" kako bi razgovarali o miru. Pred odlazak u Minsk Porošenko je pokušavao da aktualizuje svoj plan koji je u junu propao.

Putin je u Minsku malo govorio o ratu u Ukrajini (rekao je da bez dijaloga nema rešenja). Moskva je predlagala bezuslovni prekid vatre, a iz konteksta njenih predloga može se zaključiti da to znači da Kijev pobunjenike treba da prizna kao stranu u ratu, na šta Kijev nije pristajao, obećavajući primirje samo ako "teroristi" bezuslovno polože oružje. Pobunjenici su do sada izjavljivali da pristaju na primirje samo ako počnu pregovori o nezavisnosti. Putin i Porošenko su se saglasili da razmene ratne zarobljenike.

O trgovini je u Minsku bilo više reči. Porošenko je poručio da Ukrajini teško pada što se trgovinski promet sa zemljama Carinske unije smanjio za 30 odsto i

da ne bi bilo dobro da se pogoršaju uslovi trgovine. Putin je nastupio tvrdo, rekavši da Rusija nije protiv učešća drugih zemalja u raznim savezima, ali ne na svoju štetu, da nikoga neće diskriminisati, ali da će nakon što Ukrajina potpiše ugovor sa EU ruska privreda pretrpeti štetu od 100 milijardi rubalja (oko 30 milijardi dolara) i da će Moskva zbog toga verovatno preduzeti zaštitne mere, to jest da će ukinuti trgovinske preferencijale i carinske olakšice za ukrajinsku robu.

Belorusiju je opomenuo zbog toga što preko nje ide reeksport zapadnih roba čiji je uvoz Rusija zabranila u okviru sankcija na sankcije.

Sastanku u beloruskoj prestonici prisustvovali su i visoki zvaničnici Evropske komisije, uključujući i šeficu evropske diplomatije Ketrin Ešton, ali, što je zanimljivije, i evropskog komesara za trgovinu Karela de Guhta i komesara za energetiku Gintera Etingera. Optimisti su od tih pregovora očekivali nastavak ukrajinsko-ruskih pregovora o gasu (ukrajinsko ministarstvo izjavilo je da neće prekidati transport ruskog gasa u Evropu). Pregovori EU i Carinskog saveza trajali su četiri sata, a onda se prešlo na radnu večeru – na kojoj kao i uvek postoje salvete na kojima se može štošta nacrtati.

Najavljivano je i utanačivanje nekakvog dovoljno dugog primirja tokom koga bi se našlo političko rešenje za Ukrajinu koja tone u ratnom haosu. Međutim, domaćin skupa u Minsku, beloruski predsednik Aleksandar Lukašenko, izjavljuje u utorak nešto posle petnaest časova da ne očekuje kolosalna rešenja ukrajinske krize, da treba očekivati veliki proboj ka miru, ali konceptualno.

Bilans dosadašnjih borbi: po poslednjim evidencijama UN, 2249 poginulih (23 deteta) i 6033 ranjena (38 dece), u unutrašnjem izbeglištvu 190.000 lica (do 13. avgusta – 156.000), ukrajinskih izbeglica u Rusiji – 207.000 (nedelju ranije – 188.000)...

Zbog razrušene železničke infrastrukture u Donbasu, ugalj za ukrajinski elektroenergetski sistem može nestati za 40 dana. Kurs grivnje je pao na istorijski minimum.

Da li će se taj rat zaustaviti ili rasplamsati i kad kao mirotvorac nastupi Djed Moroz?

MILAN MILOŠEVIĆ

Seča glava i ubistvo

Organizacija Islamska država (ID) objavila je 20. avgusta video-snimak na kome jedan njen maskirani pripadnik seče glavu američkom novinaru Džejsmu Foliju, kao odmazdu za nedavne američke vazdušne napade u Iraku. Egzekutor preti i da će ID ubiti još jednog zarobljenika, američkog novinara Stivena Sotlofa, i poručuje da njegov život zavisi od sledećeg poteza predsednika SAD Baraka Obame

ISLAMSKA DRŽAVA U AKCIJI: Egzekucija Džejsma Folija i streljanje zarobljenika

Bela kuća je saopštila da ubistvo Džejsma Folija predstavlja "teroristički napad protiv SAD". Barak Obama je nazvao Islamsku državu "kancerom" i rekao da "ID otima žene i decu, muči, siluje, porobljava i ubija ljude", da su joj "glavna meta hrišćani i druge manjine, a krajnji cilj genocid".

Snimak jeste šokirao svet, mada iznenađenju zbog brutalnosti džihadista u Siriji nije baš bilo mesta. Rat u ovoj zemlji je odavno dostigao morbidan nivo u kome su javne egzekucije poput Foli-jeve gotovo rutina, a pripadnici džihadističkih grupa video-zapise svojih zlodela šire internetom. Maja 2013. pojavio se snimak na kome vođa jedne od pobunjeničkih grupa, po imenu Abu Šakar, reže srce mrtvog muškarca i potom počinje da ga jede poručujući: "Kunem se da ćemo pojesti vaša srca i jetru, vi Bašarovi psi." Abu Šakar je kasnije davao izjave različitim medijima opisujući druge zločine u kojima je učestvovao, poput sečenja testerom jednog pripadnika Šabihe, provladine sirijske milicije. Nedugo potom, "Tajm" je objavio fotografije na kojima pripadnici Islamske države Iraka i Sirije (Idis, kako se tada zvala ID) javno seku glavu mladiću u Alepu, a fotograf, čije ime "Tajm" radi bezbednosti nije objavio, ispričao je da je fotografisao četiri dekapitacije u jednom danu, da je publika "mahala puškama i navijala". Na jednom

video-snimku grupa od nekoliko stotina muškaraca, žena i dece uzvikuje "Alahu akbar", dok egzekutor testerom odseca glavu prvoj, a potom nožem i drugoj žrtvi. U julu ove godine kosovski Albanac Lavdrim Muhadžeri, član ID, u Siriji je odsekao glavu mladom čoveku i postavio snimak na svoj Fejsbuk profil. Kritičari- ma je na svom profilu poručio da je učinio isto ono što je ovk radila na Kosovu i da izdajnici zaslužuju takvu sudbinu.

POGUBLJENJA I NJIHOVI GLEDAOCI

Zgražavanje po svetu je pratilo svako od javnih objavljivanja sličnih snimaka, ali je to zgražavanje bilo nekako niskog intenziteta i brzo bi bilo zatrpano drugim

vestima, najčešće o zločinima koje čine Asadove snage. Surovo ubistvo Folija je prva takva vest koja duže opse- da svet- ske medije i političare, i ne može se pobe- či utisku da razlog za to nije samo mor- bidnost čina. Najpre, Foli je prvi Ameri- kanac koga je ID ubila od izbijanja rata u Siriji u martu 2011. Osim toga, tek u poslednjih nekoliko meseci, napredova- njem u Iraku, ID je postala arhineprijatelj zapadnih sila i zemalja u okruženju, poput Turske i sunitskih monarhija iz Persijskog zaliva. Pre toga interesi dži- hadista i pomenutih država u Siriji su se poklapali, obe strane su priželjkivale Asadov kraj. Rečit je podatak da je Foli otet u sirijskom gradu Idlibu još pre dve

Britanski dželat

Šok na zapadu, naročito u Velikoj Britaniji, izazvalo je saznanje da je dželat Džejsma Folija najverovatnije britanski državljani. Prve sumnje su se pojavile zbog njegovog naglasaka, potom je sličnu tvrdnju izneo francuski novinar Didije Fransoa, koji je bio zarobljenik Idis-a zajedno sa Folijem, a oslobođen je u aprilu. "Dejli mejl" je objavio da je istraga osumnjičenih suzila krug na trojicu mla- dih britanskih muslimana. Jedan je Abdel Mađed Abdel Bari (23), bivši reper iz Londona čije pesme je puštao i Bi-Bi-Sijev Radio 1, koji je napustio kuću u zapad- nom Londonu vrednu milion funti da bi se pridružio ekstremistima. Bari je već kačio na internetu svoju sliku sa odsečenom glavom sirijskog vojnika. Drugi je Abu Husein al Britani, kompjuterski haker iz Birmingema, treći Abu Abdulah al Britani, rođen u Portsmutu. Prema procenama britanske vlade, u Iraku i Si- rijiji je oko 500 britanskih džihadista. Neki od njih su na društvenim mrežama slavili Foli-jevo ubistvo i zbijali šale, jedna žena se prijavila da dobrovoljno ubije sledećeg britanskog i američkog zarobljenika.

džojstikom

foto Reuters

godine, da se znalo da su ga kidnapovali pripadnici ID, baš kao i Stivena Sotlofa pre godinu dana, kao i desetine drugih državljana zapadnih zemalja, a da se o tome gotovo nije ni pričalo sve dok Foli nije pogubljen.

Uz zgražavanje zbog odsecanja glave Foliu, u mnogim reakcijama se ispod površine nazire teza da se ništa drugo ne može očekivati od islamskih fanatika, sa naglaskom na "islamskih". Na prvi pogled, čini se da ima nečega u tome. Poznavaoci prilika u Avganistanu znaju da među mnogim stanovnicima ove zemlje na mobilnim telefonima kruže snimci brutalnih silovanja, klanja ljudi i dekapitacija koje vrše talibani; osim u Siriji i Iraku, i u Pakistanu su beleženi slučajevi odsecanja glave zarobljenicima. Jedino se još u pojedinim muslimanskim državama, poput Saudijske Arabije, smrtna kazna vrše javnim odsecanjem glave. Međutim, sve to spada u ljudsku patologiju koja sa religijom, pa i sa islamom, nema veze. Niti svi Avgani uživaju u takvim snimcima, niti je nelogično da u zemlji koja četrdeset godina trpi užase rata određen broj ljudi otupi i počne da morbidnu svakodnevicu shvata kao normalnu, a nisu samo muslimanske zemlje poznate po brutalnim dekapitacijama (Vidi okvir "Balkanska pravila").

Osim toga, u javnim ubistvima ne uživa se samo na istoku, mračna strana

ljudske prirode nije se nigde mnogo promenila od srednjeg veka, kada se rulja na trgovima radovala pogubljenjima, samo što su u novom dobu televizija i internet učinili da je publike mnogo više. Da nije tako, snimak vešanja Sadama Huseina koji je "slučajno procurio" ne bi izazvao tako veliku pažnju širom sveta, baš kao i snimak linča polumrtvog Moamera el Gadafija 2011. godine, koji se danima vrteo po svim svetskim televizijama. Nasuprot pomenutim primerima, kada je u Bengaziju 11. septembra 2012. ubijen američki ambasador Kristofer Stivens, slike njegovog unakaženog tela su, na molbu američke administracije, brzo sklonjene iz svetskih medija, kao što je brzo nestala i vest da je Stivens pre ubistva bio izložen sodomiji; slabo se pričalo i o tome da su radikalni islamisti, koji su pomenuto ubistvo izvršili, bili dojučerašnji američki saveznici u ratu protiv Gadafija.

GLAVA NA RAMENIMA I IZGUBLJENI ŽIVOTI

I u modernim državama gde se glave više ne seku, ponekad se odrubljene glave prihvataju kao dokazi. U Vašingtonu je u junu 2002. avionom dopremljena kutija koju su uputili agenti CIA iz Avganistana. U kutiji je bila glava koju su agenti dali neki Avganistanci u Kabulu, tvrdeći da pripada Bin Ladenovom pomoćniku Ajmanu al Zavahiriju. Pomenuti

Balkanska pravila

U novijem dobu je najveći broj dekapitacija, oko sto, zabeležen tokom rata u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine, uglavnom nad zarobljenicima. U spisima Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju mogu se naći podaci o akterima i žrtvama i opisi zločina. Na primer, više slučajeva odsecanja glava srpskim zarobljenicima od strane jedinice "El Mudžahid", sastavljene od dobrovoljaca iz islamskih zemalja; vešanje odsečenih glava bosanskih Muslimana na "otvorenoj tržnici" u opštini Kiseljak, od strane pripadnika "postrojbe za posebne namjene 'Maturice'", u sastavu Hrvatskog vijeća odbrane; ubijanje bosanskih Muslimana jula 1995. godine u blizini baze UN u Potočarima od strane desetak vojnika Vojske Republike Srpske, tako što su "te ljude vodili na neku vrstu skele, gdje su im glave odrubljivali mačetom i bacali ih na hrpu". Potpisniku ovih redova je prijatelj, učesnik rata u Bosni, pričao da je video čoveka koji je ispred svog šatora držao odsečenu glavu Muslimana nabijenu na kolac, koju je podrugljivo pozdravljao svakog jutra. Pomenuti dželat je pre rata bio višestruki ubica, a početkom rata je oslobođen iz zatvora uz uslov da ode na front.

U optužnici koju je podigao međunarodni tužilac EULEKS-a protiv pripadnika Dreničke grupe Sabita Gecija i Sahita Jašarija, njih dvojica su optuženi da su fizički maltretirali i ubili policajca Ivana Bulatovića u Glogovcu 1998, a da je Geci, prema iskazu zaštićenog svedoka, motornom testetrom odrubio glavu Bulatoviću.

Avganistanci tražili su nagradu od 25 miliona dolara, koju je američka vlada obećala za informacije (ili glavu) teroriste. Nagrada nije isplaćena, DNK analiza je pokazala da glava ipak pripada nekom drugom.

Zavahirijeva glava je ostala na ramenima do danas, ali tu sreću nije imao drugi visoki zvaničnik Al Kaide, Abu Musab

al Zarkavi. Ubijen je 2006. raketom ispaljenom iz aviona, u akciji koju su svi pozdravili kao savršeno organizovanu i preciznu, uz tek uzgredno pominjanje da su sa Zarkavijem ubijeni i mlada žena i devojčica od četiri-pet godina. Takva vrsta "depersonalizovane" smrti, kada se likvidacije vrše iz nebeskih visina, dovedene su do savršenstva akcijama američkih bespilotnih letelica u Pakistanu, Jemenu, Avganistanu. Više nije potrebno ni da se pilot nađe iznad određenog mesta, dovoljan je pritisak ruke na džojstiku negde daleko i dron izvršava zadatak. Konstatuje se samo broj žrtava (hiljade njih poslednjih godina), uz obavezno navođenje da se radilo o ekstremistima iz Al Kaide, ID-a, talibanima; retko se pominju konkretna imena, još ređe se priznaje "kolateralna šteta" akcija, u koju se ubrajaju žene, deca, civili. Strah od nevidljivog neprijatelja iz

SMRT IZ NEBESKIH VISINA: Američki dron u akciji

foto Reuters

pripadnici ID tražili od SAD otkup od 132 miliona dolara u zamenu za oslobađanje Folijs, što je objavio "Njujork tajms", navodeći izvor iz Folijske porodice. Vašington je odbio da plati traženu sumu, jer je principijelni stav američke vlade, kao i vlasti Velike Britanije, da je plaćanje otkupnine za taoce "pogrešna politika" koja

trenutno se trpaju pod tepih. Američke snage krenule su u nove napade protiv položaja ID u Iraku posle objavljivanja video-snimka. Posle tri godine, Turska je zatvorila granicu prema Siriji za nesmetan ulazak snaga Asadovih protivnika, među kojima su većinom bili džihadisti sa svih strana sveta.

Kratka istorija odsecanja glava

Kroz istoriju je odsecanje glava neprijatelju, bilo kao trofej ili kao dokaz dobijene bitke, bilo uobičajena pojava na svim meridijanima. Neprijateljske glave su izlagane na vidljivim, javnim mestima, kao što su trgovi ili gradski bedemi. Odsečene glave su često slane vladarima kao dokaz odanosti ili obavljenog zadatka: glave četvorice beogradskih dahija, koje su Srbi i Turci zajedno ubili na Adi Kale, odrane i napunjene vunom odnesene su u Beograd veziru, koji je sa dahijama bio u lošim odnosima. Karađorđevu glavu je Miloš Obrenović poslao sultanu u Stambol. Mnogo je izreka vezanih za tadašnje običaje – *Ode glava, Glava u torbi, Glava za glavu*. Sečenje neprijateljskih glava se na Balkanu proredilo od druge polovine devetnaestog veka, ali su pojedini slučajevi zabeleženi i u vreme balkanskih ratova 1912. godine.

Poslednjih godina, odsecanje protivničkih glava postalo je uobičajeni deo borbe među narko-kartelima u Meksiku. Velibor Bakić i Miloš Rašić optuženi su da su mačetom odseklili glavu Smailu Tariću 2008. u Beogradu, zbog nerasčišćenih računa u trgovini drogom.

visina mora da razdire sve koji se nalaze u oblastima u kojima deluju dronovi.

Sa druge strane, brutalna ubistva, poput onog koje je izvršila ID nad Folijem, nisu isključivo plod fanatizma, već i hladnokrvnog planiranja čiji je cilj slanje poruke kojom se takođe uteruje strah. Nije slučajno deo govora Folijevog dželata bio i "ako vi nas bombardujete, mi ćemo se svetiti ovako", nije slučajno žrtva bila u narandžastom kombinezonu, poput onog koji nose zatvorenici u Gvantanamu. Moderne tehnologije učinile su da ovakve poruke lako i brzo stignu u svaku tačku na svetu.

Da ubistvo američkog novinara ima još jedan aspekt pokazuje i vest da su

obezbeđuje fondove za terorističke organizacije. Takvim organizacijama, u kojima je teško razdvojiti ideološko-versku i klasičnu razbojničku crtu, otmičarima je isplativ posao. "Njujork tajms" je naveo da su evropske države otmičarima svojih građana od 2008. godine isplatile najmanje 125 miliona dolara, od čega samo u prošloj godini 66 miliona. Folijsvo ubistvo je i poruka onima koji se još premišljaju oko plaćanja otkupa.

NOVI ARHINEPRIJATELJ ZAPADA

Kako god, dosadašnji suživot i saradnja zapadnih sila i suseda Iraka sa ekstremnim džihadističkim organizacijama

Svašta se ovih dana čuje o ID. Tvrdi se da je gora i od Al Kaide, da je reč o najbogatijoj terorističkoj organizaciji u istoriji. Lider ID Abu Bakr el Bagdadi proglašava se novom terorističkom ikonom, većom i od Osame bin Ladena. Ministar odbrane SAD Čak Hejgel je Islamsku državu opisao kao opasnu pretnju SAD i Evropi, general Dempsey smatra da će biti potrebno formiranje međunarodne koalicije koja će se suprotstaviti ID. Teško je oteti se utisku da se opasnost od Islamske države po zapadni svet svesno preuveličava (mada su stanovnici područja na kojima džihadisti deluju sa razlogom u panici), ali i da to odgovara mnogim stranama u sukobu: samim ekstremistima, jer rastu u svojim i očima budućih sledbenika i simpatizera; Kurdima, jer su kao jedina alternativa džihadistima nikad bliže priznanju svoje države; Asadu, jer pomenute koalicije protiv ID ne može biti bez saradnje sa njim; Zapadu, jer je pronašao još jednog arhineprijatelja.

Svašta se čulo o ID, osim priznanja da se podrška svakoj vrsti ekstremizma obje o glavu, najviše domaćem stanovništvu, jer ekstremisti i zločinci na kraju dođu po svoje, u svojoj kući ili na nekom drugom mestu. Nije se čulo ni da od odsecanja glave ništa manje nisu šokantne vesti o nevinim žrtvama, uglavnom bez slika, koje već godinama stižu iz Avganistana, Iraka, Libije, Pakistana, za koje nisu odgovorni samo islamski ekstremisti. ¶

MOMIR TURUDIĆ

ULTRAZVUČNA DIJAGNOSTIKA

01.09. - 30.09.

DOBRE VIBRACIJE

ZA DOBRO ZDRAVLJE

 011 2693 287

- Specijalistički pregledi
- Rendgen, ultrazvuk - dijagnostika
- Biohemijska i mikrobiološka laboratorija
- Prevoz sanitetom i kućne posete lekara
- Stomatologija

Hod po trnju Fransoa

Premijer Manuel Vals je raspustio vladu i odmah dobio mandat od predsednika Olanda da formira novu. Uzrok političke krize je neslaganje u redovima vladajućih socijalista o merama kojima bi trebalo da se suzbije duboka ekonomska kriza, podela na levu i liberalnu frakciju. Upitna je i parlamentarna većina, pa ni vanredni izbori nisu isključeni

Samo četiri meseca nakon što je stupio na dužnost, premijer Manuel Vals je na opšte iznenađenje podneo ostavku i raspustio vladu. Predsednik Francuske Fransoa Oland ga je odmah potom ovlastio da u najkraćem roku sastavi novu vladu i to u "skladu sa smernicama koje je nedvosmisleno odredio", odnosno "solidarnu, kako u delovanju tako i u nastupu".

Neposredan povod neočekivano oštroj reakciji premijera bio je ispad ministra privrede Arnoa Montbura – harizmatičnog tribuna i predvodnika levog krila vladajuće Socijalističke partije (PS) – koji je u nedelju na tradicionalnom prazničnom mitingu u svojoj izbornoj jedinici izjavio da će "od predsednika zatražiti snažan zaokret u ekonomskoj politici zemlje". Pridružio mu se i ministar prosvete Beno Amon, koji je rekao da proklamovana "solidarnost (unutar vlade) ne znači i pokoravanje". Montbur je inače poznat po svojim kritikama na račun kako ekonomske tako i evropske politike vlade kojoj pripada. Nedavno je u opširnom intervjuu "Mundu" izjavio i da treba odbaciti "nemačku dogmu koja se nameće čitavoj Evropi" o ograničenju budžetskog deficita i uputio još niz oštih kritika na račun ekonomske politike nemačke kancelarke.

Tako se usred duboke ekonomske krize (praćene krizom konkurentnosti i zapošljavanja) Francuska našla u političkoj krizi, a brojni zvaničnici i mediji se pitaju nije li nastupila kriza režima, s obzirom na parlamentarnu većinu sve više nalik šagrinskoj koži i podršku predsedniku Olandu koja se srozala na istorijski minimum od 17 odsto.

SUKOB UNUTAR SOCIJALISTA

Uzroci ove političke krize leže u sukobu unutar vladajućeg PS-a u pogledu shvatanja i sprovođenja ekonomske politike zemlje. U pitanju je sukob između

dve frakcije, leve – klasičnog socijalističkog usmerenja, i desne – socijaldemokratskog, odnosno socijalliberalnog tumačenja mehanizama za podsticanje posrnulog ekonomskog rasta. Ukratko, radi se o sukobu između pristalica podsticanja tražnje – levog, manjinskog bloka, i aktuelnih socijalliberalnih reformatora koji žele da podstaknu ponudu kroz niz poreskkih olakšica preduzećima.

Raskol unutar ionako tesne parlamentarne većine (PS ima većinu od samo jednog mandata) nastupio je već na samom početku Valsovog mandata kada je predstavio "pakt odgovornosti" od 41 milijarde evra poreskih olakšica preduzećima. Nakon oštih kritika iz levog tabora svoje stranke, te otvorenog uzdržavanja od glasanja o podršci premijerovom ekspozu izvesnog broja socijalističkih poslanika, predsednik Oland je zacrtani program morao da dopuni "paktom solidarnosti" od 5 milijardi evra olakšica i podsticaja najugroženijim slojevima stanovništva, već teško pogođenim rekordnom nezaposlenošću.

I jedna i druga škola mišljenja pozivaju se na iste, veoma loše ekonomske pokazatelje i sumorna predviđanja – nulti privredni rast, budžetski deficit preko 4 odsto BDP-a, rekordna stopa nezaposlenosti (3,4 miliona nezaposlenih, tj. 9,7 odsto u trećem kvartalu 2014), rizik od deflacije. Liberalna struja predsednika Olanda i premijera Valsa osporava podsticanje tražnje, koja osim povećanja javnog duga, na osnovu iskustva, dovodi do porasta uvoza (dakle i spoljnog duga), čime Francuska paradoksalno subvencionise ekonomski oporavak zemalja iz okruženja. Montbur i ostali (ne samo levo orijentisani političari i ekonomisti) protivnici su stezanja kaiša i bezuslovne politike štednje i pozivaju se na zvanično saopštenje vlade da se svođenje deficita u evropske "dogmatske" okvire ne može

očekivati ni iduće godine. Oni se pozivaju na nepovoljna zvanična predviđanja u pogledu ekonomskog rasta i smanjenja nezaposlenosti, istovremeno upozoravajući na opravdan rizik od deflacije – u koju je, ako se pogleda širi evropski kontekst, letos zapao Portugal, dok je situacija u Italiji, Španiji, Irskoj i Grčkoj veoma zabrinjavajuća.

KRIZA VLASTI

Intenzitet ove političke krize francusku i evropsku javnost daleko više zaoкупlja od aktuelnih medijskih nagađanja o sastavu nove vlade. Politička linija predsednika Olanda je nedvosmislena

Olanda

STAROG PREMIJERA ZA NOVU VLADU:
Predsednik Francuske Francois Oland
i Manuel Vals

AP Photo

u redovima vladajuće većine, ukazujući na ozbiljnu krizu institucija. Ipak, UMP u ovom trenutku više zaokuplja interna izborna kampanja za predsednika partije, te pregrupisavanja u perspektivi predsedničkih izbora 2017. Osim toga, UMP dodatno diskredituju ishitrene izjave pojedinih zvaničnika koji ni u slučaju hipotetičke pobede na potencijalnim prevremenim izborima ni po koju cenu ne bi ušli u kohabitaciju s Olandom – što bi bila kriza režima za koju francuska javnost svakako nije raspoložena.

A Marin le Pen? Budući da hronično pati od tanke ekonomske argumentacije, ekstremno desničarski Nacionalni front (FN) apeluje na predsednika Olanda da raspusti parlament i “ponovo pozove narod na izjašnjavanje”. Svoje najoštrije kritike ipak adresira na Brisel, poslovično pozivajući na odbijanje diktata i dogmi nenarodnih tehnokrata evropske administracije.

Aktuelna previranja u Francuskoj za sada ne izazivaju vidljivu uznemirenost na široj, evropskoj sceni, o čemu svedoči pre svega krajnje odmerena izjava kancelarke Merkel, koja je samo ponovila podršku reformskom putu kojim je Francuska krenula. Postoji i škola mišljenja prema kojoj, paradoksalno, ova unutrašnja politička kriza na izvestan način može osnažiti francusku poziciju u EU. Naime, poznato je da nemačko mnjenje iznad svega ceni kapacitet i doslednost političara u sprovođenju preduzetih mera – prenebregavajući povremeno činjenicu da te mere, pojedinačno posmatrano, mnoge zemlje vode u deflaciju. Ne odustajući od zacrtanih ekonomskih smernica, Oland time (samo dan pred samit Evropskog saveta) istrajava na svojoj političkoj liniji. Time istovremeno stvara prostor poverenja, potreban da Nemačka donekle olabavi svoj stav u pogledu dodatnog podsticaja tražnje, makar u okvirima evrozona.

Hoće li Oland zaokružiti svoj – po mnogima okasneli – Bad Godesberg (socijalliberalni zaokret po uzoru na preobražaj nemačkog SPD-a pod vođstvom Gerharda Šredera) i time ne samo spasiti svoju vladu i svoju zemlju pokrenuti ka izlazu iz krize, već po mnogima spasiti i svoj ugroženi predsednički mandat, za sada je više nego nezahvalno prognozirati. ¶

IVAN ŠEPIĆ

– nema odstupanja od definisanih smernica iz domena ekonomske politike. Manevarski prostor vlade sve se više sužava i postavlja se pitanje hoće li obezbediti neophodnu parlamentarnu podršku ili će biti primorana da pribegne vladavini pomoću dekreta koju joj omogućava kontroverzni član 49.3 francuskog ustava. Drugi rizik od gubitka parlamentarne većine svakako je i potencijalno raspuštanje skupštine i raspisivanje prevremenih parlamentarnih izbora, na kojima bi prema svim predviđanjima sadašnja vladajuća većina otišla u opoziciju, u opštem rasulu i na dugo vreme. Valsova ostavka je upozorenje ps-u da se ne kocka sa

skupštinskom većinom, ali i apel na širi konsenzus u parlamentu. Ostaje još da se vidi šta će biti naredni koraci Arnoa Montbura, kritičara slobodnog od političkih stega zvaničnog mandata, pogleda uprtog u predsedničke izbore 2017.

A opozicija? Francuska opoziciona, desničarska Unija za narodni pokret (UMP) već duže vreme uzdrmana je brojnim, prevashodno korupcionaškim aferama, kako onim unutarpartijskim tako i onim vezanim za bivšeg predsednika Sarkozyja – čiji se povratak u politiku stalno odlaže. Zato na aktuelnu krizu za sada odgovora uobičajeno ostrim kritikama raskola u vrhu izvršne vlasti i neslaganja

O POPOVIMA I

I u srpskoj i u hrvatskoj kinematografiji preovlađuje kritika crkve. Ali srpski filmovi ne preispituju religiju, njena pravila ili ponašanje sveštenstva na dublji način, pa je kritika crkve obično usputna. Sa druge strane, hrvatski film mnogo dublje promišlja o tome. Kritikuje se crkvena hijerarhija i ta kritika ima eho u javnosti

Donedavno, najgledaniji hrvatski film u XXI veku bila je komedija Hrvoja Hribara "Što je muškarac bez brkova". Prošle godine, sa tog mesta, smenilo ga je ostvarenje Vinka Brešana "Svećenikova djeca", takođe komedija samo sa duboko tragičnim završetkom. Oba filma, osim uspeha, vezuje i to da im je glavni junak katolički sveštenik. U prvom, harizmatični don Stipan u selu Dalmatinske Zagore, pokušava da se odupre osećanjima i snažnoj privlačnosti koju gaji prema zaljubljenoj, energičnoj i strastvenoj udovici Tatjani. U drugom, sveštenik zajedno sa vlasnikom

ke i apotekarom na malom Hrvatskom ostrvu buši kondome ne bi li povećao natalitet. Kao što je poznato, reč je o filmskom ostvarenju u kojem se kritikuje pedofilija u crkvenim redovima, prećutkivanje i zataškavanje iste, kritikuju se crkvena hijerarhija i njena pravila. Iako je Brešan tvrdio u intervjuima da je zalud kritikovati instituciju, te se može kritikovati samo čovek, njegov film zaista odaje utisak kritike crkve.

LJUBAV ZA BOGA I ŽENU: Plakat za film "Što je muškarac bez brkova"

LJUDIMA

Vedrana Rudan je u svom stilu napisala: "Nešto strašnije na temu Katoličke crkve na ovim prostorima nikad nisam vidjela (...) Katolička crkva u Hrvata više nikad u percepciji ogromne većine naših građana neće biti ono što je bila. Sveta krava." S druge strane, kao što je i za očekivati, (malobrojne) reakcije crkve bile su negativne. Pojedini svećenici su na misama pozivali vernike da ne gledaju ostvarenje takve "opsesivne

anticrkvenosti", teolog i profesor Adalbert Rebić je izjavio da je reč o neokomunističkom pamfletu, dodavši da je to deo svetske zavere homoseksualaca "i drugih osoba devijantnog seksualnog ponašanja" (kasnije se ogradio od ove rečenice), a u "Glasu Koncila" se tvrdilo da film ima jasnu misiju izrugivanja vernika, svećenika i crkve. Sam režiser je nazvao film hrišćanskim jer se, kako je rekao, u njemu radi o hrišćanskim načelima.

Ne može se poreći da su "Svećenikova djeca" postala društveni događaj, kao i da su, uz samo nekoliko drugih, među kojima je i "Što je muškarac bez brkova", jedan od

najuspešnijih filmova još od hrvatske nezavisnosti kada je reč o broju gledalaca.

SLAVNA VIZANTIJA I ČEŠKI POPOVI

Zanimljivo je svakako videti na koji su se način druge zemlje nekadašnjeg Istočnog bloka bavile religijom u svojim kinematografijama. Kada su osamdesetih i devedesetih godina istočni Evropljani, nakon decenija pod gvozdenom zavesom, ponovo "pronašli Boga", a društvene nauke se našle u čudu jer su teorije o sekularizaciji već važile kao aksiomi, ni film naravno nije ostao gluv na društvene promene. Berežnija i Šmit pišu u knjizi "Nacija i religija u istočnoevropskom filmu posle 1989" o promeni paradigme u kinematografiji, gde je film trebalo da pruži novi smisao sveta, sada u uslovima buđenja nacije i religije. U pojedinim zemljama, on je postao mesto njihovog susreta. U ruskom filmu mogla se primećivati sklonost da kinematografska ostvarenja služe poput dokumenata koji treba da tumače prošlost za savremene gledaoce, učestvujući u posebnoj "epskoj i istorijskoj

KOMEDIJA S TUŽNIM KRAJEM: "Svećenikova djeca"

revizionizmu". Veličanje vizantijskog i/ili ruskog carskog nasleđa predstavlja(lo) je slavljenje patriotske kulture u kojoj Pravoslavlje igra veliku ulogu. S druge strane, u Češkoj, na primer, filmski odnos prema religiji i sveštenstvu, posebno prema visokoj hijerarhiji, ostao je isti i nakon komunističkog doba. Institucionalna religija je povezivana sa tlačenjem, pritiskom, grabežljivošću, a pojedinac se pokazuje kao nemoćan pred njenom velikom i surovom moći. Katolički sveštenici su neretko prikazivani kao kriminalci, fanatici,

Slika drugog

Religijski drugi u filmovima nije zastupljen. U malobrojnim primerima, kao što je recimo, film "Besa" ili u "Ivskoj slavi", daju se pozitivne slike muslimana, odnosno odnosa između pravoslavnih i muslimana. U hrvatskom "Konjaniku" jedna od prvih rečenica je o surovosti boga koji je ljude podelio na različite religije. Slika pravoslavnog monaha, brata Konjanika, surovog Katolika Petra Rvača zaljubljenog u ćerku muslimanskog bega, jedna je od najsvetlijih u filmu. Žene su prikazane kao manje rigidne, bez obzira na to da li je reč o časnoj sestri Rimokatoličke crkve ili ženi muslimanskog bega. Ljubav između konjanika i devojke se završava tragično, a podela između religija i carstava je snažnija od ljubavi, dok je kazna za prelazak na drugu stranu smrt.

ludaci... Svakako, ne treba izgubiti iz vida bolnu češku istoriju kada je reč o religiji, te prisutnu odbojnost prema Rimokatoličkoj crkvi. Češka je danas jedna od najnereligiozijih zemalja u tom delu Evrope. Kada je reč o Hrvatskoj, ako bi se tražio preovlađujući trend posle 2000, moglo bi se zaključiti da u filmu preovladava kritika Rimokatoličke crkve, nekada suptilna i umerena, nekada veoma oštra.

PALI ANĐELI

Kako Aida Vidan piše, početkom devedesetih hrvatski film je počeo da pokazuje novo lice (posebno imavši u vidu da je devedesetih Tuđman držao relativno čvrste uzde na filmskoj industriji, kao i da je film bio ponekad uposlen na "građenju nacije").

U odnosu prema crkvi danas je prisutna čak i simpatija za običnog sveštenika, i pored njegove "palosti", ali i, pomenućta, snažna kritika crkvene hijerarhije. U "Šta je muškarac bez brkova", sveštenik je lečeni alkoholičar koji se kida između odanosti crkvi i celibatu i ljubavi prema ženi. Jednom rečju, čovek od krvi i mesa koji krši pravila, ali koji je negde i ispravan, ume da oseća, obrazovan, pažljiv prema parohijanima i u sopstvenom razdizanju. Na kraju bira vezu sa Tatjanom i izlazi iz crkve. Bilo je i glasova zamerki što je kritika crkve u tom ostvarenju bila previše umerena. Kada se film pažljivo gleda, postoji nekoliko zanimljivih trenutaka. Bliski odnos crkve i vojske vidi se kroz gest biskupa koji insistira da upozna

ministarku odbrane jer je ona toliko uradila "za našu stvar". Njih dvoje se sreću na večeri i potom oboje, u istom momentu, pokušavaju da sednu na čelo stola. Oboje su zbunjeni trenutkom "sudara" – ministarka se ipak povlači, dok biskup seda na čelo. Možda je to metafora odnosa crkve i države. Film se u celini takođe može čitati i kao nežna dekonstrukcija patrijaralnog narativa i prikazivanja slabosti svih autoriteta – crkve, vojske, političara, muškaraca.

U "Svećenikovoju djeci", otvara se pitanje o zlu koje nastaje kao rezultat manipulacije u ime dobra. Iako je njegovo delovanje sa pogubnim posledicama, glavni lik – sveštenik, nije vođen lošim namerama, niti se može reći da je reč o lošem čoveku. Što nije slučaj sa biskupom koji se pojavljuje ploveći na skupocenoj jahti. Film poručuje da i sam sakrament ispovesti, zloupotrebljen od strane sveštenstva, dovodi do razornih rezultata u kojima stradaju najnevinniji.

Iako bi bilo previše slobodno tvrditi da su režiseri, ili pisci prema čijim su delima nastali ovi filmovi, imali za cilj da preispituju ne samo ulogu Rimokatoličke crkve u Hrvatskoj već i šire – na svetskom nivou – ne može im se to ni sporiti. Na kraju, i svako umetničko delo dobija svoj život kada "izađe na pozornicu" nezavisno od namera autora.

Pitanje celibata, kao i kontraceptivne zaštite, stalno se nanovo postavljaju pred Rimokatoličku crkvu. Još je 1968. papa Pavle VI izdao *Encikliku o regulaciji*

UZGREDNA KRITIKA CRKVE: Kadrovi iz filmova "Parada" i "Zavet"

začeca – *Humanae vitae*, gde je pisao protiv kontraceptivnih sredstava (sama Enciklika bila je potaknuta pojavom antibi-pilula). Tek je papa Benedikt xvi pomalo ublažio stav Vatikana pre dve godine izjavivši da je upotreba prezervativa dozvoljena, ne naravno zarad sprečavanja trudnoće već ako je njen cilj smanjenje rizika od širenja HIV-a. Ublažavanje stava o celibatu rimokatoličkih sveštenika je takođe tema o kojoj se poslednjih godina mnogo govori. Očekivanja javnosti su da papa Franja napravi korak u tom pravcu.

Problem pedofilije unutar crkve obrađuje se u još jednom hrvatskom filmu. U srednjometražnom ostvarenju Ivana Gorana Viteza "Poslednja pričest" reč je o jednoj noći u kojoj očevi zlostavljane dece, inače policajci, i njihova dva prijatelja ubijaju mladog katoličkog sveštenika koji je decu zlostavljao. U filmu su prisutna dva pogleda na crkvu – starijeg Hrvata, veterana iz rata, i njegovog mladog kolege policajca. Obojica se slažu da je crkva puna pedofilije, nemoralna i pohlepe. Ali, dok se mladić zalaže da ona nestane kao i da je njena uloga moralnog sudije besmislena, otac zlostavljanog dečaka smatra da je sudija neophodan, ma koliko sam bio loš, jer bi bez njega svet bio još gore mesto (ipak, i pored takvog stava, on sam ubija sveštenika, a ne ostavlja bilo kakvom sudiji da to reši).

Kritika sveštenstva, svakako mnogo blaža, data je i u filmu "Trešeta". Sveštenik je opet narcisoidan, grabežljiv i alav na novac, što je jako čest motiv. Ali ipak,

u srećnom kraju sveopšteg izmirenja i on se uklapa u ostrvsku družinu. Za razliku od toga, u Petranovićevom filmu "Družba Isusova", rađenom prema istorijskom romanu češkog pisca Jiržija Šotole, jezuitski sveštenik Had je vrlo skroman, posvećen, asketa. Iako gaji određenu simpatiju prema mladoj, nekonvencionalnoj i senzualnoj grofici, inače udovici koja je zaljubljena u njega, on nikada ne prelazi granicu. U dobrom svetlu je prikazan još jedan jezuitski sveštenik, stari otac Ivan, kao otelotvorenje čistote i dečje naivnosti. S druge strane, visoki crkveni velikodostojnici "pobrali" su sve loše osobine – pohlepu, sebičnost, agresivnost, ravnodušnost prema ljudskim životima. Njihovo ponašanje je isto kao ponašanje vlasti u totalitarnim zemljama, beskrupulozno pokazuju svoju moć žrtvujući Čoveka. Na kraju, ipak, dobiju šta su želeli.

U više filmova postoji jaka, izražena suprotnost između crkvene visoke hijerarhije, lukave i koristoljubive, i čistih pojedina, naivnih i čak prikazanih sa nekim oštećenjem, fizičkim ili mentalnim, najčešće intelektualnim – kao dokaz da prava duboka religioznost i ljubav ka drugima dolazi najviše od onih koji su na marginama društva.

JEDAN OD NAS

Konačno, kritika vernika se može videti u filmu "Oprosti za Kung-fu". Ta kritika je nežna i najpre budi tugu i simpatije prema junacima. Roditelji u nekom od sela u posleratnoj Hrvatskoj pokušavaju da

nađu muža za svoju ćerku Mirjanu koja je zatrudnela u Nemačkoj. Oni, prvenstveno njen otac, hoće za budućeg zeta dobrog Hrvata koji je "jedan od nas", a ne druge nacije ili religije. Dete je, međutim, Kinez (otuda i naslov), a Mirjana se vraća u Nemačku. Porodica se vidi kao žrtva jedne zatvorene sredine, a njeni članovi nemaju loše namere. Kraj ipak donosi pomirenje i prihvatanje drugog i drugačijeg, ali je prožet tužnim tonovima.

U teškoj drami "Svedoci" mladi hrvatski vojnici koji su se vratili iz rata, u svom mestu pljačkaju srpske kuće. Pri tome ubijaju jednog Srbina i kidnapuju njegovu ćerku koja je svedok tog ubistva. Lik majke vojnika, iako se zbog srećnog kraja da prenebregnuti, duboko je strašan – posvećena katolikinja, sudeći prema kućnom enterijeru i njenim molitvama insistira da se srpsko dete ubije. Na kraju, dete spasava njen drugi sin.

ĆUTLJIVI SRPSKI FILM

I dok su u susednoj državi crkva i njeno sveštenstvo tema filmova, to se ne može reći za ovdašnju kinematografiju. Što se tiče devedesetih, postoji nekoliko analiza srpskih filmova i njihovog odnosa prema religiji. Falina i Radović su obe pronašle subverzivne aspekte u filmovima Srđana Dragojevića. Radović je u njima videla kritiku populističke, nacionalističke ideologije koja je izjednačavala nacionalni i religijski identitet i podsticala mržnju prema religijskom i nacionalnom Drugom. Poslednjih desetak godina,

u filmovima su sveštenici uvek sporedni i marginalni likovi (pojedine serije su izuzetak). U filmovima, međutim, uviđa se nekoliko tendencija, mada bleđih – religijska simbolika se koristi kao deo kolorita nacionalnog identiteta, ponegde, što je i najčešće, kritikuje se SPC kroz sliku sveštenika i, konačno, režiser pruža svoje, idiosinkratičko viđenje pravoslavlja.

U retko pozitivnoj slici, u filmu Mike Aleksića "Stvar srca", monahinja pruža poruku ljubavi i praštanja, ona je neka vrsta vodiča za zbunjene, rastrzane i nesrećene junake. Film obiluje religijskom simbolikom i pravoslavnim simbolima, a i cela njegova poruka je u tom duhu. U konfuznom narativu, pojavljuje se neka vrsta nejasnog pravoslavnog misticizma ili kako je Lakićeva napisala "bajalica i molitvi", a i teško se može reći da je imao neku veću popularnost. Samo u jednom popularnom filmu – "Kad porastem

Ipak, poruka filma ne deluje ni milosrdno ni asketski, niko od vernika ne okreće drugi obraz. Naprotiv. Zlo se pobeđuje silom, u poslednjim scenama sveštenik drži službu, muzičari sviraju, meci lete sa svih strana...

Poneka ostvarenja kao što su "Čitulja za Eskobara" ili "Sivi kamion crvene boje" mogu se čitati kao suptilna kritika Srpske pravoslavne crkve. U "Čitulji za Eskobara", Bog je otvoren za transekusne osobe (dok je stav Srpske pravoslavne crkve po tom pitanju negativan), a božja poruka je poruka vrhunske ljubavi i praštanja. Najgori grešnici su sujetni političari i njihovi glasači i pakao je rezervisan za njih. Lik sveštenika kojeg тумaći briljantni Bogdan Diklić u komediji "Sivi kamion crvene boje" je u stilu Kovačevićevih junaka i doprinosi absurdnosti tog, prvog dana rata u bivšoj Jugoslaviji. U nekoliko minuta on pokazuje svoju

LJUBAV KATOLIKA I MUSLIMANKE: Film "Konjanik"

biću kengur", u nekoliko sekundi početnih scena sveštenik deluje kao zabavan i fin lik – obećava glavnim junacima da će se moliti za njihovog prijatelja i golmana u engleskom klubu, Kengura, kao i da dobiju na kladionici, ali da oni pokušaju da nađu posao. Konačno, u "Ivkovoj slavi", religioznost je više predstavljena kao deo nacionalnog identiteta i tradicije, nego nešto drugo.

Kusturičin "Zavet" takođe daje pravoslavlju važnu ulogu. Na svoj dionizijski, divlji način, Kusturica suprotstavlja Zapad, koji ispod navodne modernizacije i progresa krije površnost, laž perverzije, i sa druge strane, religioznost i autentičnost kroz vrlo potentnu, životnu snagu otelotvorenu u dedi i unuku sa sela. Odnos dede sa religijom je vrlo blizak, on gradi crkvu tokom celog filma, priča sa ikonama koje ga čak kako se čini čuju, šalje unuka u grad da proda kravu, kupi ikonu Svetog Nikole i nađe sebi ženu.

mirnu i ljubaznu stranu, a potom objašnjava zašto je sve u Srbiji naopako. Verovatno da se svi koji su gledali film sećaju njegovog odgovora – problem je u Julijanskom kalendaru, Bog ne čuje Srbe jer kada se, na primer, oni mole Svetom Iliji, on više nije tu, bio je tu pre dve nedelje. Njegov karakter je, u stvari, suprotnost od slike nekog nacionalnog ostrašćenog sveštenika devedesetih – on savezuje mladim ljudima da napuste zemlju, žali se na stari kalendar. Međutim, u potrebi da pomiri ljude, uzima automatsko oružje i puca u vazduh ne bi li smirio zavađene na poljani – možda je to više poruka o ljudskoj spremnosti da čuju "reč Božiju" tokom devedesetih.

U komediji "Mali svet" kritika je veoma otvorena. Iako bi neko mogao reći da film propagira hrišćanske vrednosti – ljubav, porodicu, brak – a narator je nerođeno dete, nerođeno zbog sebičnosti i lažnih problema svojih nesuđenih

roditelja, sveštenik SPC-a je totalna suprotnost svih dobrih vrednosti. U nekoliko kratkih scena, na komičan način, prikazan je kao požudan, nemoralan, ravnodušan na ljudske živote, kukavica. Markovićev film "Turneja" više kritikuje instrumentalizaciju religije i ismeva priču o nebeskoj Srbiji. Jedini antiheroj u filmu, nemoralni pesnik, oportunist, tvrdi da je Bog na strani Srba i da su oni bukvalno došli negde sa neba.

Konačno, kritika crkve provejava i u Dragojevićevoj "Paradi", kao i u "Šišanju" Stevana Filipovića.

PALI LJUDI I NEMI FILM

U obe kinematografije, i srpskoj i hrvatskoj, preovlađuje kritika crkve. Srpski filmovi ne preispituju religiju, njena pravila niti njeno sveštenstvo na dublji način. Ako je crkva kritikovana, obično je to vrlo usput. Ako je hvaljena i to je usput, više zbog njene nacionalne, tradicionalne komponente. Sa druge strane, hrvatski film mnogo dublje promišlja. Sveštenik u hrvatskom filmu, često sa svojim svakodnevnim problemima i brigama i kada greši (možda baš tada) blizak je ljudima i ima simpatije gledališta. U ovdašnjoj kinematografiji, te bliskosti nema. Kritikuje se u hrvatskom filmu crkvena hijerarhija i ta kritika ima eho u javnosti. Ne otkriva ona nešto posebno novo. Brešan je baš u intervju za "Vreme" izjavio: "Ne verujem da filmovi ili predstave mijenjaju svijet. Kad bi umjetnička djela imala tu snagu, svijet bi bio mnogo ljepše mjesto. Nažalost, nemaju. Ono što filmovi ili predstave mogu jest zabilježiti trenutak stanja duha na jednom prostoru u jednom vremenu. Očekivati od filmova i predstava da stvaraju pozitivne pomake u rješavanju bilo kojeg problema jest ili izraz naivnosti ili izraz nemoći društva, ili izraz nevjerice u političare koji su, uzgred rečeno, plaćeni da rade 'pozitivne pomake'."

Ipak, filmovi navode na dalje preispitivanje, što je veći pozitivni pomak nego što ga čine ti političari "plaćeni" da rade dobro.

JELENA JORGAČEVIĆ

* Članak je nastao kao prerađeno i skraćeno izlaganje sa konferencije Međunarodnog društva za medije, religiju i kulturu Univerziteta u Kentu, održane od 4. do 6. avgusta 2014.

Kažu da život čine mala zadovoljstva.
Mi ne mislimo tako...
Život čine male stvari
koje nam kreiraju velika zadovoljstva.
Sitnice koje nam ulepšaju dan,
koje nam nabace osmeh,
zbog kojih se sami
sa sobom dobro osećamo,
a koje su uvek tu i lako dostupne.

Neka vam svaki dan bude

Četvrtfinale kao uspeh

Na Svetsko prvenstvo u košarci, koje se održava u Španiji od 30. avgusta do 14. septembra, reprezentacija Srbije ide bez prevelikih očekivanja. Cilj ovog mladog tima je da na sledećem evropskom prvenstvu izbori plasman na Olimpijske igre u Brazilu 2016. godine

Na prošlogodišnjem evropskom prvenstvu reprezentacija Srbije bila je sedma. Većina košarkaških stručnjaka je prvi put priznala da nismo ni zaslužili više i da je to realno stanje naše košarke. Po okončanju prvenstva Dušan Ivković je podneo ostavku na mesto selektora reprezentacije, a posle njega je na to mesto postavljen Aleksandar Đorđević. Ono što je od početka bilo sporno jeste Đorđevićovo trenersko znanje. Iako je kao igrač osvojio medalje na svim takmičenjima na kojima je učestvovao, u trenerskom poslu je vodio samo Armani Džins (2006–2007) i Beneton iz Trevisa (2011–2012). Sa druge strane, očekivanja od našeg tima, manja nego ikad, Đorđeviću olakšavaju uvođenje promena u načinu igre, koja je u prošlosti bazirana na igračkim kvalitetima u napadu i čvrstoj odbrani.

Odbrana je u savremenoj košarci osnova. Ukoliko ekipa nema velika igračka imena koja bi u napadu kompenzovala greške u odbrani, nije u mogućnosti da parira ozbiljnim košarkaškim reprezentacijama. Posle povlačenja najvećih igračkih imena kao što su Bodiroga, Stojaković, Jarić, Rakočević, Rebrača, više se ne računa na individualne kvalitete kojima bi se rešavala utakmica. U igri "jedan na jedan", kao i u šuterskim sposobnostima, daleko smo od vodećih reprezentacija u Evropi i svetu. Zbog toga je način na koji Đorđević pokušava da reši ovaj veliki problem današnje reprezentacije Srbije vredan pohvala. Brz protok lopte u napadu, bez nepotrebnih soliranja, sa akcentom na slobodnom igraču koji bi dobio loptu i na taj način olakšao realizaciju, put je do uspeha.

O NAMA

Preko potrebna novina na ovom prvenstvu su odličan plejmejker i veoma dobar bek šuter. Ove godine, na ta dva mesta došli su Miloš Teodosić i Bogdan Bogdanović. Najveće pojačanje je povratak Miloša Teodosića, koji je lider ovog tima i čijom smo zaslugom na prošlom svetskom prvenstvu postigli veliki uspeh osvajanjem četvrtog mesta. Povreda zbog koje je propustio prošlo

evropsko prvenstvo je ostavila veliki trag i posle nje nije došao do forme koja ga je dovela do mesta najboljeg plejmejкера Evrope. Bogdana Bogdanovića (22) predstavljaju kao najboljeg mladog igrača Evrope. Bio je nosilac igre u Partizanu u poslednje dve sezone, a ove godine je iz Partizana prešao u Fenerbahçe. Sve što je uradio u Partizanu neće biti dovoljno ukoliko ne pokaže šta i koliko može na ovom prvenstvu. Veliki igrač se postaje na velikoj sceni. Selektor bi mogao da mu kaže

BEZ VELIKIH OČEKIVANJA, SA NADOM: Košarkaška reprezentacija Srbije

foto: FoNet

šta pravi razliku između prosečnih i velikih igrača, šta je "igrački bezobrazluk" koji rešava utakmice i kako se to radi.

Osim Teodosića i Bogdanovića, tu su i Nenad Krstić, Nemanja Bjelica, Stefan Marković, i ova petorka bi trebalo da bude nosilac igre. Krstić je već nekoliko godina glavna snaga reprezentacije. Na prošlom prvenstvu Evrope je gotovo sam igrao protiv većine timova, a kada se umorio i kada su svi počeli da ga udvajaju, napadačka snaga tima je prepolovljena. To se pokazalo posle prve faze takmičenja. Nadamo se da bi sada mogli da ga rasterete bekovski tandem Teodosić–Bogdanović, kao i solo akcije Bjelice, koji bi svojim kvalitetima najzad morao da se više istakne.

Uz pomenute igrače, u reprezentaciji će biti i Stefan Jović na poziciji beka, Stefan Birčević kao krilni centar, Nikola Kalinić i Marko Simonović na poziciji krila, a centri će biti Miroslav Raduljica, Vladimir Štimac i Raško Katić.

O DRUGIMA

Najveći favoriti za osvajanje zlatne medalje su domaćin, reprezentacija Španije, i selekcija Sjedinjenih Američkih Država. Ovo

prvenstvo je verovatno poslednja zajednička akcija španskog tima koji dominira evropskom košarkom u poslednjih deset godina. Braća Gasol na centarskim pozicijama, uz Serža Ibaku, najjači su trio pod obručima na prvenstvu, dok na bekovskim pozicijama imaju imena poput Rikija Rubija, Hozea Kalderona, Huana Karlosa Navara i Rudija Fernandesa. Po imenima imaju najbolji tim na prvenstvu, i osim reprezentacije SAD, niko im ne može ni prići.

Što se tiče reprezentacije SAD, posle oduštanja Kevina Durenta i povrede Pola Džordža, najvećih zvezda tima, osvajanje zlatne medalje je dovedeno u pitanje. Po imenima, ovo je trenutno druga postava SAD i ne bi previše začudilo da se dogodi iznenađenje i ispadanje pre finala. Argentina i Francuska na prvenstvo dolaze bez svojih najvažnijih igrača Parkera i Đinobilija, koji su svaki put pravili preko potrebnu razliku. Obe reprezentacije smo lagano pobedili u pripremnom periodu. Litvanija se izdvaja po kvalitetu i mogla bi da se uključi u borbu za medalju.

Reprezentacija Srbije je u A grupi sa timovima Španije, Francuske, Brazila, Egipta i Irana. Ova grupa se ukršta sa grupom B, u kojoj su reprezentacije Senegala, Filipina, Portorika, Argentine, Grčke i Hrvatske. Prva četiri tima u grupi prolaze direktno u osminu finala i, po svemu sudeći, uz Španiju, Francusku i Brazil, to ne bi trebalo da bude problem za našu reprezentaciju. Osmina finala je cilj ovog tima i ko god bi nam došao iz grupe B, nije nepobediv. U pitanju je jedna utakmica i trenutna forma i inspiracija je dovoljna za ulazak u četvrtfinale, a to bi svakako bio veliki uspeh. ¶

ALEKSANDAR ALEKSIĆ

Kome ti to odbijaš poziv

Nemam podatak sa koliko godina dete u Srbiji dobija svoj prvi mobilni telefon, kao ni u kom uzrastu sva deca imaju svoj aparat. Bezbedno je reći da se to događa u nižim razredima osnovne škole i da se bližimo tome da polazak u školu postaje taj prelomni trenutak. Sledeći bitan momenat je ulazak u više razrede osnovne škole, sedmi i osmi, u tinejdžersko doba. Tada počinju problemi. Zovete, a dete vam se ne odaziva jer ima "važnija posla" i još ste (brižni roditelji) iznenada postali smarač. U srednjoj školi, kada krenu kasni izlasci i druge vrste izazova, taj se odnos zaoštara, odnosno raste broj roditeljskih poziva na koje nema promptnog odgovora.

Pretnja da ćete oduzeti telefon je besmislena. Dete će i dalje da radi šta hoće, ali ćete vi ostati bez komunikacije koju smatrate neophodnom. Zato je jedna majka u Americi osmislila aplikaciju za mobilni telefon "Nema više ignorisanja" (ignoremoreapp.com), koja sada privlači ogromnu pažnju.

Sušтина je u tome da roditelji pomoću aplikacije naprave porodičnu virtuelnu mrežu u koju uključe decu. Roditelji su administratori, a budući da oni deci kupuju mobilne aparate u prlici su da im instaliraju ovu aplikaciju.

Njen smisao je da dete mora da odgovori na roditeljski poziv. Ukoliko ga ignoriše, telefon se zaključava i jedino što može je da pozove brojeve koje ste mu vi odredili i stavili u prioritetnu listu (hitne službe su obavezne). Ne može drugima da šalje ni poruke, praktično je aparat mrtav. Roditelj može da otključa telefon (porukom)

ako proceni da treba ili da dâ detetu lozinku. Isto važi i za zaključavanje, moguće je obaviti ga sa daljine i čekati da vam se pokunjeni ili besni mladunac javi.

Podržani su svi vodeći operativni sistemi, a na većinu pitanja koja vam padaju na pamet odgovor ćete naći na sajtu koji podržava aplikaciju.

Ne treba vam, pretpostavljam, objašnjavati da su tinejdžeri zgroženi ovom aplikacijom za razliku od njihovih roditelja. Ali mi je zamislivo i da se roditelji uskoro zagrcnu, ako njihov šef na poslu pomisli da bi ova (ili slična, malo doradena) aplikacija mogla da se upotrebi za umrežavanje poslovnih telefona.

U tom slučaju zaposleni bi mogli da koriste službeni telefon kada im to nadređeni dozvoli i samo za brojeve koje on odredi (uključujući i dolazne pozive), a mogao bi da ih primora na javljanje, spreči da se isključe, dobija informacije o stanju njihove baterije tako da ne mogu da ga ubeđuju da se ispraznila pa su zato bili isključeni. To će reći da telefon postaje daljinski upravljač samo što ste vi postali uređaj čije ponašanje neko iz daleka kontroliše.

Jer, ako je dozvoljeno roditeljima da tako nadziru decu, nema razloga da se to ne primeni i na druge. Ili da se uredi zakonski, pre nego što se dramatično proširi.

Zamišljam venčanje budućnosti u kojem umesto prstenja zaljubljeni mladenci klikću na softver koji im traži potvrdu da ubuduće jedno drugom kontrolišu telefon. Dok ih operater ne rastavi.

¶

PRODAJA I PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	4650 din	4400 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	9300 din	8800 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

	bez PDF-a	sa PDF-om
6 meseci		
Srbija	950 din	1500 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog. PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku I ZABRANJENO GA JE DAVATI TREĆIM LICIMA bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd**, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje ili knjiga).

Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun 160-302538-91. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarница.net

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na prodaja@vreme.com

RADOST TELEFONIRANJA (2)

ALEKSANDAR ZOGRAF.

PRE NEKOLIKO
GODINA, OBJAVIO
SAM STRIP O
MOJOJ KOLEKCIJI
RAZGLEDNICA
(UGLAVNOM IZ
SEDAMDESETIH
GODINA), NA
KOJIMA SU
PRIKAZANA
DECA KOJA
DRŽE TELEFONSKE
SLUŠALICE.
ČITATELJKA IZ
KRALJEVA BILA JE
INSPIRISANA DA
POŠALJE VLASTITU
FOTOGRAFIJU U
SLIČNOJ POZI,
IZ VREMENA
KADA JE BILA
DETE...

U MEĐUVREMENU,
USPEO SAM DA
PRONAĐEM NOVE
EGZEMPLARE
RAZGLEDNICA NA
OVU TEMU, ŠTAM-
PANIH U VIŠE
ZEMALJA, ŠTO
GOVORI KOLIKO
JE TAJ MOTIV
IZ NEKOG
RAZLOGA BIO
POPULARAN.

BILO BI ZANIMLJIVO PRONIKNUTI U RAZLOGE USPEHA OVIH RAZGLEDNICA
TOKOM SEDAMDESETIH. DA LI JE TO MOGUĆNOST DA ČUJETE DRAGI DEČIJI GLAS NA
DALJINU, U VREME KADA RAZNIH KOMUNIKACIONIH SPRAVA NIJE BILO TOLIKO MNOGO,
KAO DANAS? ILI TO ŠTO, BAVEĆI SE UREĐAJIMA ZA KOMUNIKACIJU NA DALJINU, DECA
DELUJU NEPATIVORENO, I ŠARMANTNO TRAPAVO?

Komarci

Mrzim komarce! Mrzim ih još od davnog dečjeg doba kada sam se u selu budila sa takozvanim vodenim kopcima, otečenim od ujeda da nisam mogla da progledam. Proći će do podneva, govorili bi stariji i eventualno to malo mazali rakijom od koje su oči još više pekle. Vreme siromaštva i obnove, ko bi se još i insekti-ma tada bavio.

Zamrzela sam ih još više jednog leta koje sam provela u prizemlju Studentskog doma "Patris Lumumba", kada su se rojevi iz zvezdarskih šuma uselili u ćoške moje sobe i svih ostalih soba. Bilo je i potpuno besanih noći, ali uzalud, nisam uspevala da se odbranim. I doživela sam da jedan baja bulji u moje noge vrlo dugo i upadljivo. Nije da nisu bile za gledanje, ali je razlog bio sasvim druge prirode od one koju bih ja poželeva, a on je imao, blago je reći, uplašen izraz lica. "Nije zarazno, od komaraca je", uspela sam nekako da procedim. Do kraja leta sam se oblačila kao da sam član kakve stroge verske zajednice, pokrivenih ruku i nogu, a narečenog baju izbegavala u širokom krugu.

Malo-pomalo, stigle su godine beskomaralnog blagostanja, komarci su prašeni s neba i sa zemlje. I u naše krajeve stigle su raznorazne hemijice koje sam, kako sezona krene, nosila sa sobom kao dragocenosti, uvek i svuda. Za zlu ne trebalo, ako koji pretekne posle akcija zaprašivanja.

Onda je došlo ovo takozvano leto. Šatro leto, ako ćemo pravu, ali rodno, a bogami i blagorodno prema ovoj gamadi. Nisu im samo priroda i klima bili naklonjeni za rast i bujanje. I nova vlast je pokazala puno razumevanja za komaračku populaciju. Ostavljeni su na miru da rastu i množe se, onoliko koliko mogu i koliko im je dragi stvoritelj odredio monsunskim vremenom, znači, do u beskraj. Nije da nema i dalje svih onih raznih autana i raida, ali je to sve postalo skupo kao da se pravi od mošusnog govečeta ili već tako neke specijalne esencije mirisa.

Napadaju me napolju, napadaju me unutra, napadaju me budnu, i najgore od svega, napadaju kada bar malo sklopim oči. Zvuk zujanja oko glave makar jednog me budi nepogrešivo. Onda udaram mahnito samu sebe u mraku, gde god mi se učini da je izvor zvuka blizu, šopam se po čelu i kosi, pljusne i koji ozbiljan šamar, al' ništa, nikad nijednog nisam zatekla spljeskanog na koži. Samo plik do plika.

Zaptila sam i paukove, kažu da su oni prirodni neprijatelji komaraca. Nisam dirala paučinu dva meseca, samo sam nadgledala. Paukovi su svi od reda sitni i mršavi, a u mreži nisam zatekla ama nijednog upetljanog insekta. Posle vidim, nema ni paukova, krenuli dalje u potragu za nekim miroljubivijim bubama za hranu. Jedne od skorašnjih besanih noći rešila sam da probam i "uradi sam" zamku, koja od proleća kruži internetom. Znam, znam, liči mi od početka na one recepte za razne "sankcija" kolače, ali očaj čini svoje. Plus preporuka, da je to jedna ekološka zamka i da će komarci skončati skoro bez patnje. Budimo ljudi iako smo

izujedani, pomislila sam i dohvatila se alata.

Recept je zapravo alhemičarski precizan – te 50 grama žutog šećera (zašto baš žuti, mislim se i menjam ga belim, jeftinijim), te 10 grama kvasca (zašto baš 10, mislim se i odvajujem četvrt kocke svežeg), otresume, što bi moja majka rekla. Pa voda da se greje, pa posle ohladi kao da posao neće raditi topla iz bojlera... Sve tako, potanko i precizno. Plastičnu flašu sečem napola ko nogama, pred očima mi je stalno instalacija koju gledam na internetu. Mućkam sastojke, umesto crne trake (crno, jer komarci vole crnu boju), ja svoju instalaciju obmotavam starim crnim svilenim kombinezonom. Ionako mi ovako okraštanoj neće zadugo zatrebati. I, sada će kvasac da pravi ugljen-dioksid, a komarci će privučeni crnim i mirisom lakomisleno da uleću u tu instalaciju i dave se od otrovnih gasova, dok konačno ne potonu

u paklenoj slatkoj mešavini. Internetske slike – polovina plastičnih flaša prepunih utepanih rojeva – bude u meni vrlo genocidne porive. Svako malo zagledam moj bunar želja, a mnogo češće se i dalje šljapam po golim rukama. Nekoliko kapitalnih primera atakuje na moje prste na crnoj tastaturi iako bubreći kvasac stoji tik pored nje.

"Ponuden ko počašćen", mislim besno. Tumaram samnobulno po kući pola noći, premeštam onu instalaciju sa jednog mesta na drugo, ostavljam je takoreći pored uzglavlja, ali uzaman. Ujutru trčim da vidim ulov kao da sam postavila vrše negde na sinjem moru pa se radujem ulovu ribe. Neke dve bedne crne tačke se naziru u uzvrištalom kvascu, ni ne liče na komarce, više na male kuhinjske moljce sa kojima takođe živim u miroljubivoj koegzistenciji. Znači, ipak se treba držati recepta, protivno svom znanju o hrani i pravljenju kvasnog testa. Sledeće večeri spremam im novu poparu, žuti šećer tačno u gram i sve po redu... Ulovilo se nešto, jedno... Ujelo me je sto jedno, gde god je stiglo. Komarci su postali organizovani, pametni, radni... sve što mi nismo. Nijednom nije palo na pamet da uđe u nepoznati crni bunar obavljen zavodljivom svilom u kome na dnu krčka ugljen-dioksid i da se neoprezno udavi. Nisu to ljudi da srljaju i da misle da je sve što piše po internetu puka istina. Predala sam se, eko sredstva biće zamenjena teškom hemijom. Raid će opet postati moj najbolji prijatelj.

Zašto je sva ova patnja uopšte vreme uživanja, zapitaće se pametni. Prvo, jer je osećaj kad se makar i privremeno rešiš svrabeža neopisiv, drugo, jer se unapred radujem pomoru koji ću hemijom ili živom silom ipak napraviti. A treće... Nešto sam se setila jedne davnajšnje pošalice iz staljinističke Rusije. Priča kaže da se jedini toalet-papir, granulacije šmirgle br. 50, zvao Staljinova osveta, i da je on tako kažnjavao nezahvalnu raj. Pa mi je nekako na plitku pamet došlo da je i ova moja i naša sadašnja sveukupna svrabež-patnja od nabildovanih, neisprskanih komaraca, nekome može biti sitna pakost i vreme uživanja dok nas, nezahvalne i neradne kakvi jesmo, gleda kako se drapamo i češemo kao mahniti. ¶

LJUBICA TURUDIĆ

foto: www.sxc.hu

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE **Laguna**

**Knjige za
299 dinara!**

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI“ U SRBIJI

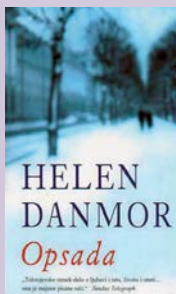
Ponesite ovaj primerak „Vremena“ u neku od knjižara „Delfi“ i kupite jedan od dvadeset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.

Akcija traje od 8. avgusta do 8. septembra 2014.

Filip Sington
**AJINŠTAJNOVA
DEVOJKA**

Istorijski triler koji se odigrava u Nemačkoj, Švajcarskoj i Srbiji tridesetih godina XX veka, inspirisan prepiskom između Alberta Ajnštajna i Mileve Marić, njihovom vezom i brakom

Helen Danmor
OPSADA

Roman o ljubavi i životu u gradu osuđenom na smrt - u Lenjingradu tokom hiljadu dana nemačke opsade u Drugom svetskom ratu. Dva para ljubavnika pokušavaju da prežive i da uprkos gladi, zimi, patnji, stradanju i neprijatelju sačuvaju nadu

Ben Okri
ZVEZDANA KNJIGA

Od nigerijskog pisca, dobitnika Bukerove nagrade, epski roman o ljubavi princa i jedne devojke u mitskoj bajkovitoj zemlji u kojoj su najviše vrednosti mir, umetnost i obredi uvođenja u tajne plemena, ali nad kojom se nadvijaju zlokobne senke

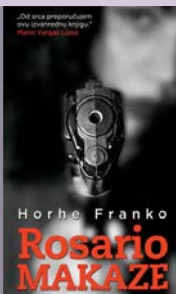

Daina Čavijano
**OSTRVO VEČNIH
LJUBAVI**

Najprevođeniji kubanski roman svih vremena, porodična i istorijska saga, čudesna mešavina mistike, fikcije i stvarnosti, zanosna panorama istorije Kube i njene sinkretične kulture

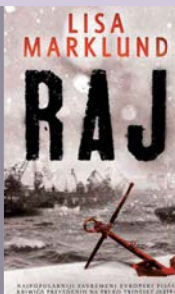
Horhe Franko
ROSARIO MAKAZE

Ljubavni triler s radnjom smeštenom u okruženje kolumbijskog narkoterorizma koji govori o hrabroj, brutalnoj i zanosnoj razbojnici i njenim ljubavima, o zločinu, prostituciji i verolomstvu

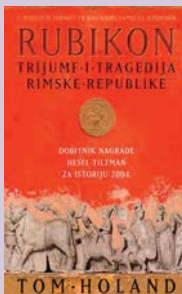
Lisa Marklund
RAJ

Najbolji krimić popularne švedske spisateljice. Junakinja romana, novinarka Anika Bengtson, u potrazi za istinom i pravdom ulazi u vrtlog kriminalnih bandi, lažnih fondacija i skandinavske jugomafije

Nelson de Mil
SUTON

Vrhunski triler od majstora žanra, inspirisan misterijom pada putničkog aviona TVA 800 koji je 1996. eksplodirao iznad Long Ajlanda. Da li je uzrok pada bio kvar ili teroristički napad?

Tom Holand
RUBIKON

Izvršna knjiga o istoriji Starog Rima i poslednjem veku Rimske republike, koja objašnjava zbog čega je Rim postao najveća svetska velesila, zašto je trajao toliko dugo i šta su bili uzroci njegove konačne propasti

Verner Birman
LETO TRIDESET DEVETE

Uzbudljiv prikaz jedne sudbonosne godine i sveta na ivici katastrofe svetskog rata u koji će se uskoro sunovratiti. Istorijska reportaža o dramatičnom trenutku evropske istorije u kojoj se mešaju velika politika i lične sudbine

Greg Berent i Liz Tućilo
NJEMU JEDNOSTAVNO NIJE DOVOLJNO STALO

Zasnovan na popularnoj epizodi serije "Seks i grad", bestseler koji upućuje pametne žene kako da prepoznaju da li se nekom muškarcu jednostavno ne sviđaju dovoljno, da ne bi više gubile vreme smišljajući izgovore za vezu koja je u čorsokaku

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižare d.o.o. "Kod Vuka" (Bulevar kralja Aleksandra 92, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "SKC" (Kralja Milana 48, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Terazije" (Terazije 38, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Zemun" (Glavna br. 20, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Makedonska 12, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Kragujevac" (Kralja Petra I 12, Kragujevac)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Niš" (Voždova 4, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Super Vero" (Milutina Milankovića 86a, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Kalča" (TC Kalča, Iamela E, lokal 11, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Kod sata" (Kneza Miloša 33, Valjevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Čačak" (Gradsko šetalište bb, Čačak)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Novi Sad" (Kralja Aleksandra 3, Novi Sad)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Omladinska 16/1, Kraljevo)

Delfi knjižare d.o.o. "Pančevo" (Miloša Obrenovića 12, Pančevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Rodić" (TC Rodić, Sremska Mitrovica)
Delfi knjižare d.o.o. "Zira" (Ruzveltova 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "KNEZ" (Knez Mihailova 40, Beograd)
MNV Vemex d.o.o. "Bulevar" (Bulevar kralja Aleksandra 146, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Immo" (Gandijeva 21, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Subotica" (Korzo 8, Subotica)
Laguna Klub Čitalaca (Resavska 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Miljakovac" (Vareška 4, Miljakovac)
Delfi knjižare d.o.o. "Banovo Brdo" (Požeška 118 a, Banovo Brdo)
Delfi knjižare d.o.o. "27. mart" (Stanoja Glavaša 1, Beograd)
Knjižara Delfi NS (Big Shopping Center, Sentandrejski put 11, Novi Sad)
Knjižara Delfi Požarevac (Stari korzo 2, Požarevac)

123

POČINJE ŠKOLA!

Zabavni sadržaji i edukativne aktivnosti očekuju đake
u Delta Cityju!

Program: 26.08 - 31.08.

26.08 – 28.08.

Od 16 h do 20 h

- Sportski i zabavni programi

29.08 – 31.08.

Od 10 h do 22 h

- Zabava
- Muzika
- Radionice
- Igrice
- Poklončići

deltacity.rs

Najbolja mama
na svetu .com

DeltaCity

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec